

15ΝΘΗΜΕΡΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΒΟΥΛΑ!!! ΠΕΡΙΣΤΥΛΙΟΥ!

ΤΕΥΧΟΣ_036

8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2022

ΠΡΟΤΑΣΗ ΔΥΣΠΙΣΤΙΑΣ

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΚΟΡΥΦΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΧΙΟΝΙΑ

Αφιέρωμα στους
Κ. Παπούλια
και Χρ. Σαρτζετάκη

//

Ανακαινίζεται
το κτήριο της Μπενακείου
Βιβλιοθήκης

//

Σύγχρονα διηγήματα
για την επανάσταση
του '21

03 **ΣΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΔΕΝ ΧΩΡΑΕΙ «ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ», ΜΟΝΟ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ!**
Άρθρο του Προέδρου της Βουλής Κωνσταντίνου Τασούλα

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

04 **ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΚΟΥΦΗΣ ΕΦ' ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ**
Η διαχείριση της χιονοθύελλας σημείο σύγκρουσης Κ. Μητσotάκη – Αλ. Τσίπρα

06 **Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΑΠΕΤΥΧΕ ΠΛΗΡΩΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΚΟΚΑΙΡΙΑΣ**
Πυρά και από τους αρχηγούς των κομμάτων της ελάσσονος αντιπολίτευσης

08 **Χ. ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ: ΤΟ «ΑΙΓΙΣ» ΘΑ ΔΩΣΕΙ ΜΙΑ ΑΞΙΟΠΙΣΤΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ**
Για αστοχίες και αδυναμίες που θα επιλυθούν έκανε λόγο ο αρμόδιος υπουργός

10 **ΝΕΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**
Εμβληματικός νόμος υποστήριξε η κυβέρνηση, αφορά μόνο τις μεγάλες επιχειρήσεις αντέτεινε η αντιπολίτευση

12 **ΘΕΤΙΚΟΙ ΑΛΛΑ ΜΕ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ**
Δήλωσαν προβληματισμένοι από τον αποκλεισμό των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων

14 **Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ Α.Σ.Ε.Π. ΓΙΑ ΤΟ 2020 ΠΑΡΑΔΟΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ**
Τι αναφέρει για το προσωπικό της δημόσιας διοίκησης

16 **ΓΡΑΠΤΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ 1500 ΜΟΝΙΜΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΑΣΕΠ ΤΟΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ**
Προσλήψεις μόνιμου προσωπικού ζήτησε η αντιπολίτευση

18 **ΠΑΡΑΔΟΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ 2021 ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**
Ευκαιρίες παρά κινδύνους για την οικονομία βλέπει ο κ. Ι. Στουρνάρας

20 **Κ. ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ: ΑΝΑΓΚΑΙΑ Η ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΤΕΛΩΝ ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ**
Μείωση τιμών και για το internet ζήτησε η αντιπολίτευση

22 **Γ. ΑΜΥΡΑΣ: ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΑ «ΑΠΑΤΗΤΑ ΒΟΥΝΑ»**
Πρόγραμμα προστασίας για μέλισσες και νυχτερίδες

24 **ΚΥΡΩΘΗΚΕ ΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΚΥΠΡΟΥ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΣΤΟ ΜΑΤΙ**
Την αλλαγή της αρχικής συμφωνίας κατήγγειλε η αντιπολίτευση

26 **ΕΝΑ ΚΕΦΑΛΟΧΩΡΙ 650 ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΧΑΝΕΤΑΙ ΕΤΗΣΙΩΣ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΤΟ**
Παρά την μείωση των τροχαίων κατά 54% τη δεκαετία 2011-20

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:
ΚΑΡΟΛΟΣ ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ
Πολιτικό μνημόσυνο στον πρώτο σοσιαλιστή Πρόεδρο Δημοκρατίας

28 **ΚΑΡΟΛΟΣ ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ: Ο ΗΠΕΙΡΩΤΗΣ ΕΥΠΑΤΡΙΔΗΣ**
Άρθρο του Τηλέμαχου Χυτήρη

30 **Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΩΣ ΣΥΜΒΟΛΟΥ ΕΝΟΤΗΤΑΣ**
Άρθρο του Θεόδωρου Ρουσόπουλου

32 **ΚΑΡΟΛΟΣ ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ: ΤΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ**
Άρθρο του Πέτρου Ευθυμίου

34 **Ο ...ΚΑΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ**
Άρθρο του Στέλιου Κουκουλάρη

36 **ΠΩΣ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΗΣΕ Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΝ Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ**
Ο επικήδειος της Κατερίνας Σακελλαροπούλου και της πολιτικής ηγεσίας

40 **ΤΙ ΕΓΡΑΨΑΝ ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΟΛΟΥ ΠΑΠΟΥΛΙΑ**
Τα δημοσιεύματα του Τύπου για τον εκλιπόντα Πρόεδρο της Δημοκρατίας

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ
Αποχαιρετισμός στον αkéριο δικαστή και τον μαχητικό δημοκράτη

50 **Η ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΣ ΘΑΡΡΑΛΕΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΗ**
Οι σταθμοί στη ζωή του Χρ. Σαρτζετάκη

51 **Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ: ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΑΜΕ ΕΝΑΝ ΑΞΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΑΦΟΣΙΩΜΕΝΟ ΥΠΗΡΕΤΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ**
Ο επικήδειος στην Μητρόπολη Αθηνών

52 **ΠΩΣ Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ ΑΡΝΗΘΗΚΕ ΝΑ ΠΕΡΑΣΕΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΩΣ ΜΟΝΟΔΙΑΣΤΑΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ – ΕΣΤΩ ΚΑΙ ΩΣ ΘΥΛΟΣ**
Άρθρο του Α. Δ. Παπαγιαννίδη

54 **ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΛΑΜΠΡΑΚΗ**
Άρθρο της Σοφίας Βούλτεψη

58 **ΕΠΙΤΕΛΩΝ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΜΟΥ – ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1963-1964**
Παρουσίαση του δίτομου βιβλίου του Χρ. Σαρτζετάκη

62 **ΤΙ ΔΗΛΩΣΕ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΗΓΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΟΥ Χ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ**
Τα μηνύματα πρωθυπουργού και πολιτικών αρχηγών

64 **ΤΙ ΕΓΡΑΨΕ Ο ΤΥΠΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΡΗΣΤΟ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ**
Ανθολογία από τις Αθηναϊκές εφημερίδες

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

78 **Μ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕ ΕΝΙΑΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΦΩΝΗ**
Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Υποθέσεων

80 **ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε. (COSAC)**
Στο επίκεντρο πανδημία και μεταναστευτικό

82 **ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΗΚΑΝ ΟΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**
Οι προτάσεις των Ελλήνων βουλευτών

83 **ΣΕ ΚΑΙΡΙΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ 4 ΕΛΛΗΝΕΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ**
Σε ποια αξιώματα εξελέγησαν

84 **ΔΣΟ: ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟ ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΑΠΟ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ!**
Έκκληση για προστασία σε ΟΗΕ και Ε.Ε.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

86 **ΥΠΕΓΡΑΦΗ Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΗΣ ΜΠΕΝΑΚΕΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ**
Η ολοκλήρωση του έργου θα γίνει σε 3 χρόνια

88 **Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΟΥ 1821 ΣΤΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΥΠΟ ΤΟΥ 2021**
Τα αφιερώματα των περιοδικών για την επέτειο των 200 χρόνων

92 **ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821**
Νέα διηγήματα για το '21 στο αφιέρωμα του περιοδικού culture book

98 **«ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΚΑΤΟΧΟΣ ΑΠΕΡΑΤΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΣΙΜΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ»**
Παρουσίαση του βιβλίου του Στάθη Κουτρουβίδη για συγκρότηση της αστικής τάξης στην επαρχία Πατρών κατά τον 19ο αιώνα

100 **«40 ΧΡΟΝΙΑ ΣΕ 40 ΛΕΞΕΙΣ»**
Έκθεση του Ε.Κ. με αφορμή τα 40 χρόνια από την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ

102 **ΦΩΤΑΓΩΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ**
Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΗΣΕ ΤΟΝ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΟ ΖΩΓΡΑΦΟ

103 **ΑΛΕΚΟ ΦΑΣΙΑΝΟ**
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

104 **ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**
Ο ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΣ ΤΩΝ ΕΞΑΡΧΕΙΩΝ

106 **Μία τεράστια βιβλιοφιλική τοιχογραφία δεσπόζει στην κεντρική συνοικία της Αθήνας**

Η πορεία ενός θαρραλέου δικαστικού και πιστού δημοκράτη

Ποιος ήταν ο Χρήστος Σαρτζετάκης

ΦΩΤΟ: ΑΡΧΕΙΟ ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης γεννήθηκε στη Νέα-πολη Θεσσαλονίκης στις 6 Απριλίου 1929. Κέρδισε παγκόσμια καταξίωση όταν επιτέλεσε με παραδειγματική γενναϊότητα το έργο του στην υπόθεση της δολοφονίας του βουλευτή της Αριστεράς Γρηγόρη Λαμπράκη. Η γενναία στάση του αποτυπώθηκε στην ταινία «Ζ» του Κώστα Γαβρά. Ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, άσκησε τα καθήκοντά του με εξαιρετική προσήλωση στο Σύνταγμα, ιδιαίτερα κατά την ταραχώδη περίοδο 1989-1990, όταν οι εκλογικές αναμετρήσεις δεν έδωσαν απόλυτη πλειοψηφία σε κανένα κόμμα.

Ο πατέρας του ήταν αξιωματικός της Χωροφυλακής, καταγόμενος από τα Χανιά. Η μητέρα του, το γένος Γραμμενόπουλου, ήταν από το Σκλήθρο Φλώρινας, κόρη του Μακεδονομάχου Κοσμά Γραμμενόπουλου. Ήταν πτυχιούχος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και εισήλθε στον δικαστικό κλάδο το 1955.

Το 1956 υπηρέτησε ως Ειρηνοδίκης στην Κλεισούρα Καστοριάς. Το 1963 υπηρέτησε στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, και έγινε γνωστός ως ανακριτής στην υπόθεση της δολοφονίας του βουλευτή της Αριστεράς Γρηγόρη Λαμπράκη. Διεξήγαγε την ανάκριση χωρίς να υποκύψει σε πολιτικές πιέσεις που δέχτηκε από την τότε πολιτική και δικαστική εξουσία.

Το 1968, επί Χούντας, απολύθηκε από το δικαστικό

σώμα και στη συνέχεια συνελήφθη δύο φορές, βασανίστηκε στο ΕΑΤ-ΕΣΑ και φυλακίστηκε, χωρίς δίκη. Απολύθηκε από τις φυλακές της Χούντας μετά από διεθνή κατακραυγή το 1971. Με την πτώση της δικτατορίας αποκαταστάθηκε στην υπηρεσία του τον Σεπτέμβριο του 1974 με τον βαθμό του Εφέτη. Το 1976 συμμετείχε στη σύνθεση του Συμβουλίου Εφετών η οποία απέρριψε το αίτημα της Γερμανίας για την έκδοση του Ρολφ Πόλε, καταζητούμενου για τρομοκρατική δράση, με το σκεπτικό ότι τα εγκλήματα του είναι πολιτικά και ως εκ τούτου η έκδοσή του απαγορεύεται από το ελληνικό Σύνταγμα. Ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου άσκησε πειθαρχική δίωξη κατά των τριών πλειοψηφησάντων δικαστών (Κ. Αλεξόπουλος, Σ. Βάλλας, Χ. Σαρτζετάκης) γι' αυτή τη απόφαση, γεγονός που θεωρήθηκε ανεπίτρεπτη

παρέμβαση στη δικαστική ανεξαρτησία.

Το 1981 προήχθη στον βαθμό του Προέδρου Εφετών και το 1982 στον βαθμό του Αρεοπαγίτη.

Κατά την προεδρική εκλογή του 1985 ο Χρήστος Σαρτζετάκης προτάθηκε από το ΠΑΣΟΚ και εξελέγη από αυτό και τα κόμματα της Αριστεράς στις 29 Μαρτίου 1985 Πρόεδρος της Δημοκρατίας, θέση στην οποία παρέμεινε μέχρι τις 5 Μαΐου 1990.

Η εκλογή του συνδέθηκε με δύο προβλήματα Συνταγματικού Δικαίου, τα «χρωματιστά ψηφοδέλτια» και την «ψήφο Αλευρά». Για την ψηφοφορία χρησιμοποιήθηκαν ψηφοδέλτια διαφορετικού χρώματος για κάθε υποψήφιο, κάτι που η τότε αξιωματική αντιπολίτευση (Νέα Δημοκρατία) κατήγγειλε ως απόπειρα ακύρωσης του μυστικού χαρακτήρα της ψηφοφορίας, επειδή, όπως υποστήριξε, το χρώμα του κάθε ψηφοδελτίου διακρινόταν από τον ημιδιαφανή φάκελο. Υποστηρίχθηκε επίσης ότι ο τότε Πρόεδρος της Βουλής, Γιάννης Αλευράς, δεν έπρεπε να λάβει μέρος στην ψηφοφορία ως εκτελών χρέη Προέδρου της Δημοκρατίας μετά την πρόωρη παραίτηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή.

Κατά τη διάρκεια της θητείας του ως Προέδρου της Δημοκρατίας έγινε γνωστός για τη δήλωσή του «είμαστε έθνος ανάδελφον», που γνώρισε μεγάλη αποδοχή, και από την αφοσίωσή του στην τήρηση του Συντάγματος, ιδιαίτερα στο δύσκολο διάστημα 1989-1990.

Στις 21 Δεκεμβρίου 2018, βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών. Το βραβείο απονεμήθηκε για τη δημοσίευση του έργου «Επιτελών το καθήκον μου», κείμενο με τη μειοψηφική γνώμη που διατύπωσε το 1964 ως ανακριτής στην υπόθεση Λαμπράκη, το οποίο αξιολογήθηκε ως λαμπρό δείγμα ευσυνείδητης, εμβριθούς, εξονυχιστικής και θαρραλέας ανακριτικής στάσης.

Κ. Σακελλαροπούλου: Αποχαιρετάμε έναν άξιο λειτουργό της Δικαιοσύνης και αφοσιωμένο υπηρέτη της πατρίδας

Σε κλίμα συγκίνησης η κηδεία του Χ. Σαρτζετάκη

Με τιμές αρχηγού κράτους και σε κλίμα συγκίνησης τελέστηκε στη Μητρόπολη Αθηνών, η εξόδιος ακολουθία του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας Χρήστου Σαρτζετάκη.

ΦΩΤΟ: ΑΠΕ-ΜΠΕ / Α. ΜΠΕΛΤΕΣ, ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ / Θ. ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΣ

Σύσσωμη η πολιτική και πολιτειακή ηγεσία της χώρας, η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων και του δικαστικού Σώματος, συγγενείς, συνεργάτες και φίλοι αποχαιρέτησαν τον πρώην Πρόεδρο της Δημοκρατίας στη Μητρόπολη Αθηνών, ενώ η ταφή του, λόγω των υγειονομικών μέτρων, αλλά και κατόπιν επιθυμίας της οικογένειάς του, πραγματοποιήθηκε σε στενό οικογενειακό κύκλο στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών.

Στον επικήδειο που εκφώνησε η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου ανέφερε τα εξής: «Ο βίος του Χρήστου Σαρτζετάκη υπήρξε άρρηκτα συνδεδεμένος με σημαντικές στιγμές του τόπου μας. Τέκνο της Μακεδονίας, με καταγωγή κρητική, άνθρωπος της ευθύνης, της νομιμότητας και της αλήθειας, αποτέλεσε διαχρονικό υπόδειγμα και σύμβολο δικαστικού λειτουργού. Έγινε μέρος και της δικής μου παιδικής μνήμης, λόγω της φιλικής και συναδελφικής σχέσης που τον συνέδεε τότε με τον πατέρα μου στη Θεσσαλονίκη. Την παραγμένη δεκαετία του '60, η υπόθεση Λαμπράκη τον ανέδειξε σε προσωπικότητα διεθνούς ακτινοβολίας, χάρη στο ήθος και την αδιαπραγμάτευτη ανεξαρτησία που επέδειξε στην άσκηση των καθηκόντων του. Η ηρωική φιγούρα του νεαρού ανακριτή με το καθαρό

και αποφασισμένο βλέμμα πήρε τη θέση που της άξιζε στη σύγχρονη πολιτική μας ιστορία, τη λογοτεχνία, τον κινηματογράφο. Δίδαξε την αξία της προσωπικής ηθικής, της αμερόληπτης κρίσης και της άκαμπτης αντίστασης απέναντι σε κάθε πίεση, τιμώντας όχι μόνο το λειτουργημά του, αλλά την ίδια τη Δημοκρατία, ως μια κοινότητα δικαιοσύνης. Την αρετή του αυτή την πλήρωσε με βαρύ τίμημα στα χρόνια της Δικτατορίας. Απολύθηκε από το δικαστικό σώμα, βασανίστηκε στο ΕΑΤ-ΕΣΑ και φυλακίστηκε χωρίς δίκη.

Η Μεταπολίτευση αντάμειψε τον Χρήστο Σαρτζετάκη με το ανώτατο αξίωμα και εκείνος μετέγραψε σε αυτή του την πορεία, στην Προεδρία της Δημοκρατίας, την ευσυνειδησία και την προσήλωση του δικαστή στην ορθή εφαρμογή του κανόνα. Λειτουργησε συναινετικά και θεσμικά σε περιόδους υψηλής πολιτικής έντασης, σεβόμενος την αποστολή και τα συνταγματικά όρια της θέσης του. Έμεινε πιστός στο γράμμα και τον τύπο του νόμου, στην πιο βαθιά πε-

ποίησή του, που τον ενέπνευσε και τον καθοδήγησε σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Καταδεικνύοντας, με την έμπρακτη στάση του, τη θεμελιώδη σημασία της ευθυκρισίας και της αυστηρής αναφοράς μας στο δίκαιο, ιδίως όταν αυτό δοκιμάζεται. Ο Χρήστος Σαρτζετάκης επιτέλεσε το καθήκον του, ατομικά και με αυτάρκεια, όπως ο ίδιος χαρακτηριστικά ανέφερε, και πέρασε στην ιστορία.

Αποχαιρετάμε σήμερα με συγκίνηση έναν άξιο λειτουργό της δικαιοσύνης και αφοσιωμένο υπηρέτη της πατρίδας. Καλό του ταξίδι!»

Επικήδειους εκφώνησαν επίσης η πρόεδρος του Αρείου Πάγου, Μαρία Γεωργίου και ο καθηγητής Δημοσίου Δικαίου του Πανεπιστημίου Πειραιώς, Θεόδωρος Παναγόπουλος.

Έτος 1989. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Χρήστος Σαρτζετάκης σε σύσκεψη των πολιτικών αρχηγών. Αριστερά στη φωτογραφία ο Λεωνίδας Κύρκος και δεξιά του Προέδρου της Δημοκρατίας Ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης και ο Χαρίλαος Φλωράκης (Αρχειό Χ. Σαρτζετάκη)

Πώς ο Χρήστος Σαρτζετάκης αρνήθηκε να περάσει στην ιστορία ως μονοδιάστατος άνθρωπος – έστω και ως θρύλος

Του Α. Δ. Παπαγιαννίδη

Σε τρία επίπεδα, ο Χρήστος Σαρτζετάκης – ο «ανακριτής της Υπόθεσης Λαμπράκη, ενός καθοριστικού επεισοδίου της σύγχρονης ιστορίας της Ελλάδας που, σιγά-σιγά, με πέρασμα του χρόνου δεν είναι βέβαιο ότι οι νεότερες γενιές συνειδητοποιούν το βάρος του – ο οποίος έφυγε από την ζωή σε ηλικία 93 ετών, έζησε ο ίδιος την εισδοχή του στον κόσμο του θρύλου. Και δεν αρκέσθηκε σε αυτό, αποφασίζοντας σταθερά να παραμείνει ο εαυτός του. Το πρώτο επίπεδο ήταν, ασφαλώς, η ασυμβίβαστη στάση του στην προσπάθεια διαλεύκανσης της δολοφονίας (22 Μαΐου 1963, στην Θεσσαλονίκη) του βουλευτή της Αριστεράς Γρηγόρη Λαμπράκη, μαχητή εναντίον μιας εκδοχής της μεταπολεμικής Ελλάδας, με τις Πορείες Ειρήνης και την δημιουργία κύματος αμφισβήτησης. Μπορεί ο Σαρτζετάκης με την διεξοδικότητα της διερεύνησης του παρασκήνιου και των νημάτων πίσω από το τρίκυκλο των Γκοτζαμάνη-Εμ-

μανουηλίδη – όπως αποτυπώνεται στην ογκώδη μειοψηφία του, που απετέλεσε (το 2016) τον πυρήνα του 1750 σελίδων βιβλίου του «Επιτελών το καθήκον μου» (Εκδόσεις Κέρκυρα) με το οποίο έδωσε συνολικά την δική του ανάγνωση για την Υπόθεση Λαμπράκη, να έγραψε αληθινά δικαστική ιστορία. Δηλαδή, τι Έδειξε ότι ακόμη και υπό συνθήκες ημι-δημοκρατίας και ενεργού παρακράτους, ακόμη και με πιέσεις του πολιτικού και δικαστικού σκηνικού που σήμερα μόνον να τις φανταστεί μπορεί κανείς, αλλά την στιγμή που ο ίδιος δρούσε ήταν συνθήκες απολύτως άμεσες, ο δικαστής μπορεί να παραμείνει όρθιος. Ανεξάρτητος. Ανεπηρέαστος. Αυτά, εκ των υστέρων λέγονται ωραία. την στιγμή της ευθύνης, όμως...

Την Υπόθεση Λαμπράκη παρακολούθησε, με κομμένη την ανάσα, όλος ο Ελληνικός λαός της εποχής – αν μη άλλο χάρις στους Γ. Βούλτεψη («ΑΥΓΗ»), Γ. Μπέρτο («ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ», «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ»), Γ. Ρωμαιο («ΤΟ

ΒΗΜΑ») – και έφερε την κορύφωση του Ανεκδότου Αγώνα, με τον οποίο και κρίθηκε η συνέχεια του πολιτικού σκηνικού. Η έκβαση, βέβαια, γνωστή: τέσσερα χρόνια αργότερα, η δημοκρατία – έστω και ατελής ... – έδινε την θέση της στην Ελλάδα στην επταετή δικτατορία. Ο δε ανακριτής της Υπόθεσης Λαμπράκη απομακρυνόταν από τις τάξεις της Δικαιοσύνης, συλλαμβανόταν, βασανιζόταν, φυλακιζόταν ως εμβληματική φιγούρα της εποχής. Σε όλην όμως αυτή την διαδρομή, ο Χρ. Σαρτζετάκης τήρησε την δικαστική διακριτικότητα. Σε απλούστερη διατύπωση: σιωπήσε, καίτοι ήδη μετέχων του θρύλου.

Το δεύτερο επίπεδο ήταν η προς τα έξω προβολή εκείνου που υπήρξε και εκείνου που εξέφρασε η Υπόθεση Λαμπράκη και ο ρόλος του ανακριτή σε αυτήν. Το σκηνικό γνωστό, ωστόσο ας σταθούμε λίγο σε λεπτομέρειες που ίσως έχουν παραπέσει: στα χέρια του νεαρού συγγραφέα Βασίλη Βασιλικού (με νομική

Δείτε σκηνή
από την ταινία

Το Z του Βασίλη Βασιλικού αναφέρεται στα γεγονότα της δολοφονίας του βουλευτή της Ε.Δ.Α. Γρηγόρη Λαμπράκη το 1963. Έχει μεταφραστεί σε περισσότερες από 20 γλώσσες και έγινε ταινία από τον Κώστα Γαβρά.

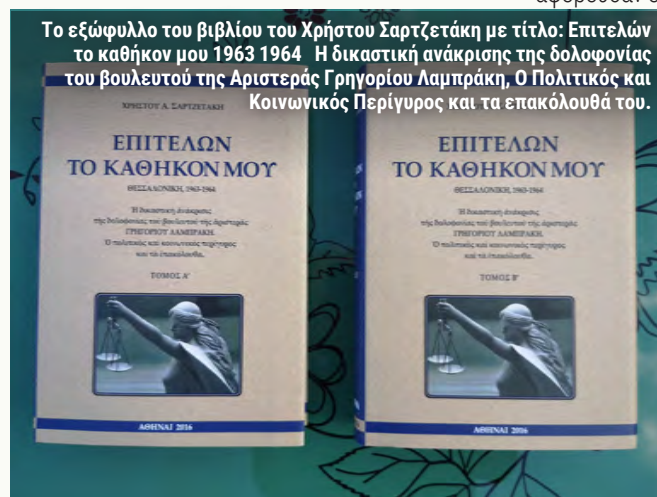
δρέου να προτείνει, ως υποψήφιο για την Προεδρία της Δημοκρατίας (αντί της ανανέωσης της θητείας του Κωνσταντίνου Καραμανλή) τον Σαρτζετάκη, με όλη την αίγλη αλλά και τις συμπαράδηλώσεις του ανακριτή της Υπόθεσης Λαμπράκη. Ο ίδιος διστάζει προς στιγμήν, αφηγείται στον υπογράφοντα, την προσέλευση στο διαφορετικό πεδίο της πολιτικής και των συμβολισμών της. όμως προσέρχεται και, εν μέσω τρικυμιάδους διαδικασίας εκλογής (ψήφος Αλευρά, «ομοίμορφα»/ «ομοιόχρωμα» ψηφοδέλτια), εκλέγεται στην τρίτη ψηφοφορία Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Την άσκηση της Προεδρίας, στις δημόσιες αλλά και τις εσωτερικές ως προς το πολιτικό σύστημα διαδικασίες, ο Σαρτζετάκης τις άσκησε με σταθερή την προσήλωση σε εκείνο που ο ίδιος θεωρούσε πυξίδα ορθής πορείας. Ως εκ τούτου, διέψευσε στην πορεία της Προεδρικής 5ετίας του αρκετές φορές όσα θεωρούνταν αυτονόητα/αναμενόμενα απ' αυτόν. Ουσιαστικότερη ήταν η απόκλισή του ως προς το στερεότυπο του συσχετισμού με την Αριστερά του Γρ. Λαμπράκη, πάντως από τοποθετήσεις που αφορούσαν όσα ο ίδιος θεωρούσε εθνικές θέσεις –

κατάρτιση, ευαισθητοποιημένου και οικογενειακά στο καταπιεστικό κλίμα της Βόρειας Ελλάδας) φθάνουν, με μέρμυρα Μίμη Δεσποτιδή του «ΘΕΜΕΛΙΟΥ», φάκελο με προανακριτικό υλικό της Υπόθεσης Λαμπράκη. ο Βασιλικός συνθέτει ένα αφήγημα – φαινομενικά μυθοπλαστικό μυθιστόρημα, πλην βασισμένο σε πραγματικό υλικό – που φιλοξενείται, σε συνέχειες, στις σελίδες του τότε ευρύτατης κυκλοφορίας «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ». το 1966, το σύνολο αυτών των μυθιστορικών καταγραφών κυκλοφορεί ως βιβλίο. Πρόκειται για το θρυλικό «Z» (από το σύνθημα «Ζει», των μετέπειτα Λαμπράκηδων που έγραφαν κι εκείνοι την δική τους ιστορία στην Ελληνική πολιτική σκηνή), το οποίο λίγο αργότερα κυκλοφόρησε στα γαλλικά στις Εκδόσεις Gallimard.

Η συνέχεια αυτής της φάσης ακόμη πιο γνωστή/εξωστρεφής. Ο αυτοεξόριστος στο Παρίσι Κώστας Γαβράς, που έρχεται σε πρώτη επαφή με το «Z» επειδή ο αδελφός του υπηρέτησε στον στρατό με τον Βασιλικό, βλέπει σ' αυτό το βιβλίο ένα ιδεώδες σενάριο για κινηματογραφική δουλειά. Με την βοήθεια του επίσης αυτοεξόριστου Ισπανού συγγραφέα, του μεγάλου Χόρχε Σεμπρούν, διαμορφώνεται το τελικό σενάριο του κινηματογραφικού «Z», όπου τον ανακριτή υποδύεται ο Ζαν-Λουί Τρεντινιάν (δίπλα στον Ιβ Μοντάν ως Λαμπράκη και την Ειρήνη Παππά). πάλι με την βοήθεια του Σεμπρούν, εξασφαλίζεται συγχρηματοδότηση για την παραγωγή της ταινίας, τα γυρίσματα γίνονται στην Αλγερία του Μπουμεντιέν (γιατί, εν τω μεταξύ στην Ελλάδα έχει επικρατήσει το δικτατορικό καθεστώς των Συνταγματαρχών).

Και, από το 1969 και μετά, το «Z» γίνεται βαθμιαία παγκόσμια επιτυχία – κυρίως όμως λειτουργεί εμβληματικά ως προς τον μικρό Ελληνικό λαό που αντιστέκεται, που συνεχίζει να μείνει όρθιος και να αρνείται

την υποταγή. Το κοινό – αφηγείται ο ίδιος ο Κώστας Γαβράς στην παρουσίαση του «Επιτελών το Καθήκον μου» στην Θεσσαλονίκη (το 2017), όπου τον Χρήστο Σαρτζετάκη πλαισίωσαν, πλην του Γαβρά, ο Βασιλικός, ο Βαγγέλης Βενιζέλος και ο Γιάννης Κουκιάδης – ενώ αρχικά παρακολουθεί παγωμένο, σιγά-σιγά αρχίζει να εντυπωσιάζεται, στο τέλος όρθιο χειροκροτάει, ινδαλματοποιεί την στάση του ανακριτή Σαρτζετάκη/Τρεντινιάν. Αυτή η λειτουργία του «Z», κάνει τον γύρο του πλανήτη, εκφράζει μian ολόκληρη Ελλάδα. Σ' όλην αυτήν την διαδρομή ο Χρήστος Σαρτζετάκης παρακολουθεί. Γνωρίζει. δεν προσέρχεται όμως να καρπωθεί.

Το τρίτο επίπεδο είναι και το πλέον επίσημο. Η αναφορά της δημοκρατίας το 1974 ξαναφέρει τον Χρήστο Σαρτζετάκη, αποκαθιστάμενο πανηγυρικά, στην Δικαιοσύνη (όπου και θα αφυπηρετήσει ως Αρεοπαγίτης). Όμως η αναζήτηση νέων πολιτικών ισορροπιών κάνουν – το 1985 – τον Ανδρέα Παπαν-

ιδειάτα στο Μακεδονικό, που την εποχή εκείνη βρέθηκε σε ανάφλεξη. Οσάκις σε επιχειρηματολόγηση η συζήτηση πήγαινε να ξεφύγει, δεν δίσταζε να σε ξεναγήσει – πάλι προσωπική μαρτυρία – στα ιστορικά συγγράμματα, με την ενίσχυση εθνολογικών χαρτών της Βαλκανικής του 18ου, 19ου και 20ου εντέλει αιώνα, συγγράμματα που κατελάμβαναν σημαντικό μέρος της βιβλιοθήκης του. Τις ίδιες απόψεις εξέφραζε και δημόσια, πάλι με συγκράτηση που παρέπεμπε στον δικαστικό βίο αλλά και με ανυποχώρητη σταθερότητα στην άποψη

του. Αντίστοιχες και θέσεις του που αφορούσαν πεδία της κοινωνικής ζωής, από τα θέματα Παιδείας μέχρι και τις εκδηλώσεις του θρησκευτικού αισθήματος. Όποιος θεωρούσε την θέση/στάση δημόσια έκφραση Σαρτζετάκη δεδομένη η/και προβλεπτή, δεν αργούσε να απογοητευθεί.

Αυτή η άρνησή του να «συμμορφωθεί» προς την σχηματισμένη εικόνα του και να στοιχηθεί πολιτικά προς το αναμενόμενο, του κόστισε άλλωστε στην παρουσία του στα Μέσα Ενημέρωσης της εποχής. Σε καμιά στιγμή αυτό δεν έδειξε να τον ενοχλεί – πολύ περισσότερο να τον κάμπτε.

Έτσι λοιπόν πορεύθηκε τα στάδια μιας πολυκύμαντης ζωής και δημόσιας παρουσίας ο Χρήστος Σαρτζετάκης. Και αρνήθηκε να περάσει στην ιστορία ως μονοδιάστατος άνθρωπος – έστω και ως θρύλος. Η ίδια η διατύπωση «Επιτελών το καθήκον» ήταν η πλήρης έκφρασή του. Και εκείνου που θεώρησε ως καθήκον. Και του τρόπου ανταπόκρισης σε αυτό.

Σοφία Βούλτεψη

Οι ιστορικές ανακρίσεις του Χρήστου Σαρτζετάκη στην Υπόθεση Λαμπράκη

Της Σοφίας Βούλτεψη

Βουλευτής Β3 Νοτίου Τομέα Αθηνών,
υφυπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου, δημοσιογράφος

Πρωί Σαββάτου, 25 Μαΐου 1963. Στον θάλαμο 158 του νοσοκομείου ΑΧΕΠΑ της Θεσσαλονίκης, η ανάσα του Γρηγόρη Λαμπράκη ακούγεται σαν ρόγχος έτσι καθώς βγαίνει από το μηχανήμα της τεχνητής αναπνοής. «Είναι ένα σώμα χωρίς εγκέφαλο», μουρμουρίζει ο γιατρός.

Την ίδια ώρα, οι Έλληνες ακούνε για πρώτη φορά ένα όνομα: Χρήστος Σαρτζετάκης. Είναι το όνομα του ανακριτή. Νέος άνθρωπος, αριστούχος στις σπουδές του, μετρημένος και σοβαρός, είχε από την αρχή της σταδιοδρομίας του κερδίσει την εκτίμηση των ανωτέρων του. Τώρα, είχε οριστεί ανακριτής σ' αυτήν την μεγάλη υπόθεση.

Στην Θεσσαλονίκη έχουν ήδη φτάσει οι δημοσιογράφοι που θα πραγματοποιούσαν την δική τους έρευνα, συχνά οδηγώντας τους υπόπτους στον ανακριτή. Τους ονόμασαν «το δημοσιογραφικό τρίκυκλο»:

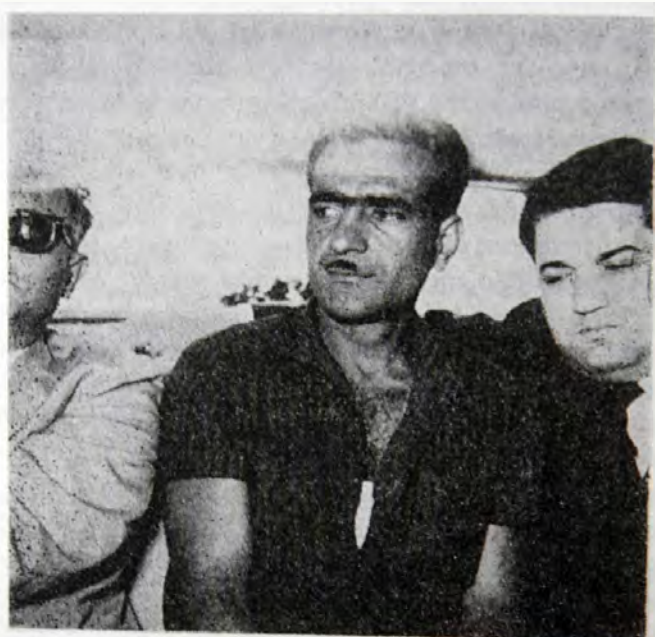
Γιάννης Βούλτεψης, Γιώργος Μπέρτσος, Γιώργος Ρωμαίος. Ούτε στα καλύτερά τους όνειρα πως θα βρισκόταν ανακριτής που θα λάμβανε στα σοβαρά τις έρευνές τους.

Ο αντεισαγγελέας Εφετών Παύλος Δελαπόρτας και οι εισαγγελείς Πρωτοδικών Αργυρόπουλος και Παπαντωνίου, παρέδωσαν στον Σαρτζετάκη την δικογραφία το βράδυ της 24ης Μαΐου: «Απόπειρα ανθρωποκτονίας εκ προθέσεως» για τον Λαμπράκη και «επικίνδυνος σωματική βλάβη εκ προθέσεως» για τον δικηγόρο και βουλευτή Καβάλας Τσαρουχά.

Το ίδιο απόγευμα, ενώπιον του ανακριτή οδηγήθηκε ο Σπύρος Γκοτζαμάνης, ο οδηγός του μοιραίου τρικύκλου. Πήρε προ-

Η αυτοψία στο τρίκυκλο

Εικόνα... οίκονμενικής συνεργασίας (Θεσσαλονίκη, 6.6.1963): Ο Προκόπης Προκούρης
Οι δημοσιογράφοι Γ. Βούλτεψη και Γ. Μπέρτσος οδηγούν στον ανακριτή τον παρακρατικό Προκόπη Πορφυριάδη

(επιμέλεια φωτογραφίας Αθ. Λεκάκκου)

Ο δημοσιογράφος σε ρόλο ανακριτή
(επιμέλεια φωτ. Αθ. Λεκάκκου)

Ο Γ. Βούλτεψη με τον ανακριτή Χρήστο Σαρτζετάκη

Κατά τη διάρκεια της αυτοψίας

Θεσσαλονίκη, βουβή και δακρυσμένη:
«Προσοχή, προσοχή! Ο Γρηγόρης Λαμπράκης, ο βουλευτής του λαού, ο υφηγητής Πανεπιστημίου, ο βαλκανιονίκης πρωταθλητής, ο πεζοπόρος του Ολντενμάρστον, ο Μαραθωνοδρόμος της Ειρήνης, ο Γρηγόρης Λαμπράκης, είναι νεκρός! Ο Γρηγόρης Λαμπράκης είναι νεκρός! Ο Γρηγόρης Λαμπράκης είναι νεκρός!»

«Τι δουλειά κάνει ο αρχηγός σου;»

Το ίδιο απόγευμα, καθώς το ειδικό τρένο με την σορό του Λαμπράκη ταξιδεύει προς την Αθήνα, ο 34χρονος Γκοτζαμάνης παρουσιάζεται μαζί με τον δικηγόρο του μπροστά στον ανακριτή για να απολογηθεί.

Το πρώτο που λέει ο Γκοτζαμάνης στον ανακριτή Σαρτζετάκη είναι ότι ο πατέρας του, Βασίλειος Γκοτζαμάνης, σκοτώθηκε από τους Ελασίτες στην Κρύα Βρύση Γιαννιτσών. Και πως ο ίδιος είναι μέλος της οργάνωσης «Εθνική Αντίσταση», που αρχηγός της είναι ο Ξενοφών Γιοσμάς.

«Τι δουλειά κάνει ο αρχηγός σου;», ρωτά ο Σαρτζετάκης.

«Νομίζω πως είναι τυπογράφος, αλλά δεν ξέρω πού ακριβώς δουλεύει». Σπεύδει να προσθέσει πως ο Γιοσμάς τους έβγαζε λόγους και πως τους υποσχόταν να τους τακτοποιήσει σε διάφορες δουλειές. «Αλλά δεν μας είπε ποτέ τίποτε κακό...».

«Τι κακό;» ρωτάει ο ανακριτής.

«Να, ας πούμε να πάρουμε ένα πιστόλι και να σκοτώσουμε άνθρωπο».

«Επλήρωνες συνδρομή στην οργάνωσή σου;», επανέρχεται ο ανακριτής.

«Όχι, δεν ζητούσαν από κανέναν συνδρομή. Κανείς δεν πλήρωνε».

«Και πώς η οργάνωσις αντιμετώπιζε τις δαπάνες

θεσμία για να απολογηθεί. Ο άλλος, ο Εμμανουηλίδης είχε «καρδιοπάθεια» - η οποία αργότερα εξελίχθηκε σε... πτερυνοπάθεια!

Αλλά η «καρδιοπάθεια» του Εμμανουηλίδη δεν φάνηκε αρκετά πειστική στον ανακριτή Σαρτζετάκη. Την Κυριακή, 26 Μαΐου, ο ανακριτής θέλει να μάθει από τι ακριβώς πάσχει αυτός ο μυστηριώδης επιβάτης του τρικύκλου, που ο Γκοτζαμάνης στην προανακριτική απολογία του τον χαρακτηρίζει συνεχώς φίλο του. Και προπαντός ο ανακριτής θέλει να μάθει πότε ο κατηγορούμενος αυτός θα οδηγηθεί μπροστά του. Προχωρά σε έγγραφη παραγγελία προς τον ιατροδικαστή Καψάσκη και του ζητά να εξετάσει, «σήμερα κióλας» τον Εμμανουηλίδη. Πράγματι, ο Καψάσκης πήγε στο νοσοκομείο και την ίδια μέρα υποβάλλει την έκθεσή του στον ανακριτή. Θλάσεις αριστερού οφθαλμού, εκδορά άνω χείλους, ο ίδιος ο Εμμανουηλίδης αναφέρει «θλάσεις εις την αριστεράν κνήμην

Άρθρο του Γ. Βούλτεψη στην εφημερίδα ΑΥΓΗ για την υπόθεση Λαμπράκη
(επιμέλεια φωτογραφίας Αθ. Λεκάκκου)

εις θέσιν παλαιού κατάγματος», αλλά περί καρδιοπάθειας ούτε λόγος.

Φθάνουμε έτσι στην 27η Μαΐου, όταν, χαράματα, οι καμπάνες στην Θεσσαλονίκη αρχίζουν να χτυπούν πένθιμα. Λίγες ώρες νωρίτερα, ένας γιατρός έχει βγει από τον θάλαμο 158, σκουπίζοντας τα μάτια του με την ανάστροφη του χεριού του.

Μαζί με τις καμπάνες και τα μεγάφωνα, ξυπνούν την

Σε αντιπαράθεση με τους μάρτυρες

Ο δημοσιογράφος Γ. Μπέρτσος καταθέτει στη δίκη

της;»

«Δεν ξέρω».

Όπως γράφει ο Γιάννης Βούλτεψης στο βιβλίο του «Υπόθεση Λαμπράκη», κανείς δεν έμαθε πώς ακριβώς ο ανακριτής Σαρτζετάκης έκαμε τον Γκοτζαμάνη να πει τόσα πολλά. Αργότερα μαθεύτηκε πως στην αρχή αρνήθηκε την συμμετοχή του σε οποιαδήποτε οργάνωση. Ύστερα, όμως, όχι μόνο το ομολόγησε,

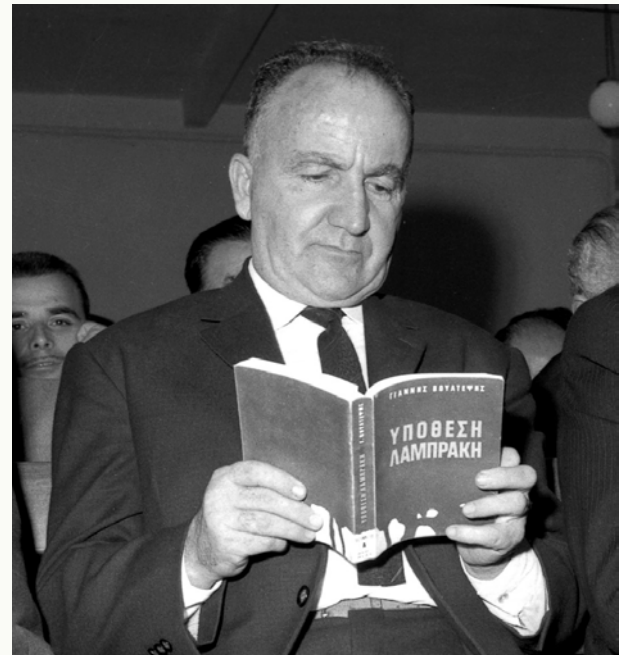
αλλά ήθελε και να αποδείξει πως ανήκει σε οργάνωση «εθνικοφρόνων».

«Έχω και ταυτότητα», έφθασε στο σημείο να πει στον ανακριτή.

«Πού είναι η ταυτότητα;», ρώτησε εκείνος.

«Δεν την έχω μαζί μου. Είναι στο σπίτι μου, στα χέρια της γυναίκας μου, της Φρόσως».

Ο Ξενοφών Γιοσμάς ηγέτης αντικομμουνιστικής παρακρατικής οργάνωσης και συνεργάτης των αρχών ασφαλείας της Θεσσαλονίκης. Μετά τη δολοφονία του Γρ. Λαμπράκη και τον τραυματισμό του Γ. Τσαρουχά από μέλη της οργάνωσής του, συνελήφθη και προφυλακίστηκε με την κατηγορία της ηθικής αυτουργίας αλλά αθώωθηκε. Καταδικάστηκε για διατάραξη της κοινής ειρήνης.

Ο διαβόητος Φον Γιοσμάς ανατρέχει στο βιβλίο του Γ. Βούλτεψη

Η ταυτότητα στο μπαούλο της Φρόσως!

Ο ανακριτής δεν βιάζεται. Τον ρωτά για την Τρίτη 21η Μαΐου, παραμονή της δολοφονίας. Και εκείνος του τα λέει όλα με πάσα λεπτομέρεια. Απαντά αμέσως σε όλες τις (ήρεμες, σχεδόν αδιάφορες) ερωτήσεις. Θυμάται τα πάντα με κάθε λεπτομέρεια. Τα δρομολόγια της 21ης Μαΐου, την αναδουλειά της επομένης που έβρεχε, τα δέντρα που μετέφερε στο μοναδικό του δρομολόγιο κατά την μοιραία ημέρα, την συνάντησή του στην πιάτσα με τον Εμμανουηλίδη, που δεν ήταν απλά φίλος του, αλλά και κουμπάρος του.

Θυμάται με ακρίβεια την ώρα που πήγαν στην ταβέρνα, τα τρία κιλά ρετσίνα που ήπιαν μαζί με μεζέ αυγά, τις είκοσι δραχμές που πλήρωσαν, την επόμενη ταβέρνα, με τα ούζα και τους μεζέδες, όπου ο λογαριασμός ήλθε 60 δραχμές.

Η απολογία του Γκοτζαμάνη ξεκινά στις 5 το απόγευμα και τελειώνει στις 9.30 μμ. Ο ανακριτής διακόπτει. Υπογράφουν. Αλλά δεν έχουν τελειώσει. Ο ανακριτής φεύγει για το σπίτι του Γκοτζαμάνη. Τριανδρία, οδός Τρικούπη, αριθμός 8. Η Φρόσω, η γυναίκα του, αρνείται να παραδώσει την ταυτότητα του άνδρα της. Ο ανακριτής της δείχνει την απολογία του. Την καλεί ξανά να παραδώσει την ταυτότητα. Τότε η Φρόσω τραβά ένα μεγάλο ξύλινο μπαούλο και ανασύρει μια θήκη από ζελατίνη με διάφορα χαρτιά. Ανάμεσά τους και η «βεβαίωσις» συμμετοχής του άντρα της στην οργάνωση.

Ο ανακριτής έχει πια στα χέρια του αυτό που χρειάζεται. Με διευθύνσεις, υπογραφή του Γιοσμά και βε-

Από την παρουσίαση του βιβλίου του Γ. Βούλτεψη «Υπόθεση Λαμπράκη» στις 8 Απριλίου 1998. Στην φωτογραφία από αριστερά οι Γ. Μπέρτσος, Χ. Πασαλάρης, Γ. Βούλτεψης και Γ. Ρωμαίος.

βαίωση γνήσιου της υπογραφής από την αστυνομία. Και την «αποστολή» του Γκοτζαμάνη: «Μέλος του Μαχητικού Τμήματος αυτόθι». Σκοπός η υπεράσπιση του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού, μέχρι τελευταίας πνοής παντού και πάντοτε και δι' όλων των μέσων».

Ο ανακριτής παρατηρεί πως στο δικτυολογραφημένο κείμενο αναφέρεται το Ζ' Αστυνομικό Τμήμα, αλλά η σφραγίδα είναι του Η' Τμήματος!

Πώς πάτησες τον Λαμπράκη και κανέναν άλλον;

Επιστρέφει στο γραφείο του και συνεχίζει τις ερωτήσεις:

«Ξέρεις γιατί σε έπιασαν»;

Όχι δεν ήξερε. Δεν θυμόταν. Ήταν μεθυμένος. Δεν κατάλαβε αν χτύπησε κανέναν άνθρωπο.

Ο Σαρτζετάκης του αναφέρει όσα κατέθεσαν οι αυτόπτες μάρτυρες. Όλα ψέματα, επιμένει ο Γκοτζαμάνης.

«Και πώς, αφού ήσουν μεθυμένος και πέρασες από δρόμους γεμάτους κόσμο, πάτησες τον Λαμπράκη και κανέναν άλλον; Πώς κινήθηκες με τόσο δεξιολογία χωρίς να συγκρουσθείς με κανένα άλλο όχημα ως τη στιγμή που στάθμευσες»;

«Δεν μπορώ να εξηγήσω πώς έγινε»!

Λέει μάλιστα στον ανακριτή πως πρώτη φορά από τον Σαρτζετάκη είχε ακούσει ότι σκοτώθηκε ένας βουλευτής και τραυματίστηκε ένας άλλος.

Ο Γ. Βούλτεψης καταθέτει στη δίκη ως μάρτυρας

Προφανώς ήταν ο μόνος άνθρωπος στην Ελλάδα που δεν γνώριζε τίποτε. Μετά από αυτήν την απολογία, ο δικηγόρος του Γκοτζαμάνη Θ. Βασματζής δήλωσε ότι εγκαταλείπει την υπόθεση...

Την ημέρα της κηδείας του Λαμπράκη, Τρίτη 28 Μαΐου 1963, ο ανακριτής Σαρτζετάκης έχει στα χέρια του την απολογία και την παρακρατική ταυτότητα του Γκοτζαμάνη.

Την ίδια μέρα καταφέρνει επιτέλους να έχει μπροστά του τον τέως «καρδιοπαθή» και πλέον «πτερνοπαθή» Εμμανουηλίδη, ο οποίος παίρνει την 48ωρη νόμιμη

προθεσμία. Μπροστά στον Σαρτζετάκη για να απολογηθεί θα βρεθεί τελικά στις 30 Μαΐου.

Νέος κύκλος ερωτήσεων.

Ο Εμμανουηλίδης υποστηρίζει πως πιωμένος ξεκίνησε να πάει στο σπίτι του αλλά σταμάτησε στα ουρητήρια της οδού Μπαλάνου. Εκεί βρήκε τον Γκοτζαμάνη να κάθεται μόνος στην ταβέρνα και ακολουθήσαν οι γνωστές οιοποσίες.

«Γιατί αφού το καφενείο είχε ουρητήριο, πήγες στην οδό Μπαλάνου»; Και πώς αφού ήταν πιωμένος και ξαπλωμένος στην καρότσα όταν, όπως ισχυριζόταν, κάποιοι του επιτέθηκαν, δεν έφερε βαρύτερες κακώσεις; Και γιατί δεν αμύνθηκε; Και πώς ο κουμπάρος του που βρισκόταν στο τιμόνι δεν σταμάτησε για να τον βοηθήσει; Και πώς οδηγούσε αν και μεθυμένος; Και πώς

αν τον Γκοτζαμάνη δεν τον ζαλίζει το ποτό έκανε λάθος όταν είπε πως συναντήθηκαν στην πιάτσα και όχι στην ταβέρνα; Και τελικά...

«Λοιπόν, Εμμανουηλίδη, αφού ο Γκοτζαμάνης είδε κάποιον να πηδάει μέσα στην καρότσα γιατί δεν σταμάτησε»;

Μνημείο επιμέλειας και προσήλωσης στο καθήκον ήταν εκείνες οι ανακρίσεις, που αποτέλεσαν μια ογκώδη δικογραφία. Ο Χρήστος Σαρτζετάκης την κουβαλούσε πάντα και παντού μαζί του σε μια παραφουσκωμένη τσάντα. Οι καιροί ήταν πονηροί...

Επιτελών το καθήκον μου – Θεσσαλονίκη 1963-1964

Το ογκώδες, δίτομο σύγγραμμα του Χ. Σαρτζετάκη για την ανάκριση και τη δολοφονία του Γρ. Λαμπράκη, εκδόσεις Κέρκυρα (2016)

«Το παρον βιβλίον εγράφη εις εκπλήρωσιν χρέους προς τον Ελληνικό Λαόν, ο οποίος και πρέπει να γνωρίζει την αλήθειαν. Αφηγείται ανακριτικήν διερεύνησιν ενός ειδεχθούς εγκλήματος, της εκ πολιτικής αφετηρίας δολοφονίας του βουλευτού της αριστεράς Γρηγορίου Λαμπράκη εις την Θεσσαλονίκησ την 22αν Μαΐου 1963».

Του Θεωδωρή Τζαλαβρά

Ο βουλευτής της ΕΔΑ Γρηγόρης Λαμπράκης σε πορεία Ειρήνης

Ο ανακριτής Χ. Σαρτζετάκης εισέρχεται στο γραφείο του

Επισκεφτείτε το ιστολόγιο του Χρ. Σαρτζετακη

δεν περιορίζεται στην αποσπασματική αφήγηση όσων συνέβησαν από την χρονική στιγμή που εκείνος ενεπλάκη ως ανακριτής στην υπόθεση της δολοφονίας του Γρηγόρη Λαμπράκη, αλλά ανασυνθέτει όλη την ατμόσφαιρα της πολιτικής ζωής της εποχής στην Ελλάδα, ώστε να μπορέσει ο αναγνώστης να ενταχθεί στο ιστορικό πλαίσιο της συγκεκριμένης περιόδου, να αφομοιώσει την αλληλουχία και να αντιληφθεί την αιτιώδη σχέση μεταξύ των γεγονότων.

«Η ιστόρησις της υποθέσεως δεν θα είχε ενδιαφέρον, εάν δεν απεικόνιζε μίαν ολόκληρον εποχήν, τραγικήν πτυχήν της οποίας αποτέλεσε η δολοφονία Λαμπράκη. Εποχήν διαπάλης μεταξύ των δυνάμεων του ανθρωπισμού και της απανθρωπίας, κατά την επιτυχή εξεικόνισιν του εξόχου πνευματικού μας ανδρός Π. Κανελλόπουλου» σημειώνει χαρακτηριστικά.

Στον Πρώτο τόμο του βιβλίου γίνεται λεπτομερειακή αναφορά στον πολιτικό περίγυρο της υπόθεσης και ανασυστάται η ιστορική τοιχογραφία της εποχής, ενώ περιγράφεται το κυρίως έργο της ανάκρισης (ανάληψη, διεξαγωγή,

Ετσι, λιτά και απέριττα αρχίζει τον πρόλογο του στο δίτομο βιβλίο του «Επιτελών το καθήκον μου», 1750 σελίδων σε γλώσσα καθαρεύουσα και πολυτονική γραφή, ο Χρήστος Σαρτζετάκης. Θέλοντας προφανώς εξ αρχής να καταστήσει σαφές ότι, όσα και όπως εκείνος καταγράφει, αποτελούν την αυθεντική, γνήσια έκδοχή των γεγονότων εκείνης της ιστορικής περιόδου. « Η ιδία μέριμνα της έκθε-

σης της αληθείας και μόνον αυτής ενεψύχωσε την συγγραφήν του παρόντος βιβλίου. Δι αυτό και δεν περιέχει κρίσεις και υποθέσεις εκ των υστέρων, ούτε ελκυστικές αληθοφανείας, δίκην δημοσιογραφικών πομφολυγων, ικανοποιούσας μεν ίσως τον φιλοπερίεργον, ελαφρόνουν ή και φιλοκατήγορον αναγνώστην, αλλά και βιαζούσας ισοδυνάμως την αλήθειαν» παρατηρεί.

Για να επιτύχει δε την αμερόληπτη εξιστόρηση

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Οι παρεμβάσεις στην ανάκριση

..... «Την 29η Μαΐου 1963 και περί ώραν 11.00 πρωινήν, εργαζόμενος εις το ανακριτικόν μου γραφείον, εδέχθην τηλεφώνημα του έχοντος αφιχθή και ευρισκομένου εις Θεσσαλονίκην Αρχηγού της Χωροφυλακής Αντιστρατήγου Γεωργίου Βαρδουλάκη, ο οποίος, μετά κολακευτικούς λόγους διά τον πατέρα μου, τον οποίον εγνώριζε, εις επιτακτικόν και ανάγωγον ύφος μού είπε «πάρε μολύβι και χαρτί» και επεχείρησε να μου υπαγορεύση κατάλογον αξιωματικών και οπλιτών Χωροφυλακής, τους οποίους και «έπρεπε» να καλέσω ως μάρτυρας κατά την ανάκρισιν της υποθέσεως. Απέκρουσα ευθύς την υπόδειξιν, παρατηρήσας συγχρόνως ότι και ο επιτακτικός τρόπος υποδείξεώς του ήτο απαράδεκτος, εάν δε είχε κάτι σχετικόν να μου προτείνη, να το κάνει εγγράφως και προσηκόντως».

Το χρονικό της δολοφονίας

..... «Επιτραπείσης τής εκείθεν αποχωρήσεως, ό Λαμπράκης διήλθε καθέτως τήν όδόν Βενιζέλου, όποτε, εύρισκόμενος επί τής μικράς πλατείας, τής σχηματιζομένης διά τής συμβολής τής, έξ άριστερών ως έβάδιζε, όδου Σπανδωνή επί τής διασταυρώσεως τών όδών Έρμού καί Βενιζέλου, άντελήφθη δύο ομάδας έκ τών άντιφρονούντων, έκάστην έκ τριών ή τεσσάρων άτομων, νά κινούνται άπειλητικώς έναντίον του, έκ τών εκατέρωθεν πεζοδρομίων, ή μία έξ άριστερών του, από τής όδου Σπανδωνή, ή δευτέρα έκ δεξιών του, από τού έναντι πεζοδρομίου τής όδου Έρμού. Επί τή θέα αύτών ό Λαμπράκης ύψωσε τās χείρας του διαμαρτυρόμενος προς τούς παρόντας άδρανούντας Έστυνομικούς καί έπικαλούμενος τήν παρέμβασίν των.

Τήν στιγμήν άκριβώς εκείνην ό μέν έκ τών κατ' αύτού κινουμένων έξ άριστερών κατηγορούμενος Έμμανουήλ Έμμανουηλίδης, ύψώσας όργανον τί,

κατέφερε αύτού έκ τών όπισθεν ισχυρόν πλήγμα κατά τής κεφαλής τού Λαμπράκη, συγχρόνως δε τό υπό τού κατηγορουμένου Σπυρίδωνος Κοτζαμάνη οδηγούμενον τρίκυκλον, προερχόμενον έκ τής όδου Σπονδών ή, όπου εστάθμευε, έπέπεσε βιαίως επί τού Λαμπράκη, ένν επί τού αμαξώματός του φερόμενοι δύο-τρεις άλλοι επήδηξαν έκτός αύτού προς προστασίαν καί διευκόλυνσιν διαφυγής τών δραστών, τού έκ τούτων Έμμανουήλ Έμμανουηλίδου άντιθέτως είσπηδήσαντος έντός τού τρικύκλου, τούτου διαφυγόντος ακολουθώς κατά τήν άπαγορευομένην κάθοδον τής όδου Βενιζέλου. Ό Λαμπράκης ευθύς κατέπεσεν έκ τού κατά κεφαλήν πλήγματος καί τής έπιπτώσεως τού τρικύκλου, έντελώς άναίσθητος, ούδέποτε άνανήψας καί άποθανών τήν 1.20 ώραν τής 27.5.1963 εις τό νοσοκομείον ΑΧΕΠΑ Θεσσαλονίκης. Τά αίτια αύτά θανάτου τού Λαμπράκη διεπιστώθησαν καί ίατροδικαστικώς, αλλά καί από τās διενεργηθείσας νεκροψίαν και νεκροτομίαν, προκύπτοντα έκ τών συνταχεισίων σχετικών έκθέσεων καί συναφών μαρτυρικών καταθέσεων».

δυσχέρειες στο έργο του ανακριτού, ανυπαρξία ενδείξεων κατά πολιτικών προσώπων, ολοκλήρωση της ανακρίσεως, περίληψη της υποθέσεως και αναφορά στη διεθνή αναγνώριση του ανακριτικού έργου).

Η μειονοψηφία του ανακριτού

Στον Δεύτερο τόμο γίνεται εξαντλητική αναφορά στην ουσία της υπόθεσης και τον καταλογισμό των ευθυνών, δηλαδή παρατίθενται αυτολεξεί τα πλήρη πρακτικά της διασκέψεως του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης της 21^{ης} Δεκεμβρίου 1964 και καταχωρίζεται η μειονοψηφία του ανακριτού Χρήστου Σαρτζετάκη στο σκεπτικό της πλειοψηφίας, καθώς και τα σχετιζόμενα με την υπόθεση επίσημα έγγραφα. Υπενθυμίζουμε στο σημείο αυτό ότι κατά την αξιολόγηση του προανακριτικού υλικού η εισήγηση Σαρτζετάκη δεν έγινε δεκτή κατά το όλον από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών. Το εν λόγω συμβούλιο με πλειοψηφία των δύο άλλων μελών του έναντι ενός (του ανακριτού Σαρτζετάκη) , δεν συμφώνησε με τις απόψεις του κυρίως ως προς τον καταλογισμό των ποινικών ευθυνών των αξιωματικών της χωροφυλακής. Αξίζει επιπλέον να σημειωθεί ότι η μειονοψηφία Σαρτζετάκη καταλαμβάνει περισσότερες σελίδες

Η διασταύρωση των οδών Έρμού και Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη όπου δολοφονήθηκε ο Γρ. Λαμπράκης

από το ίδιο το βούλευμα. Σημειώνει ο ίδιος : « Συγκεκριμένως κατέλαβε 543 δακτυλογραφημένες σελίδας, ίσως το εκτενέστερον μέχρι τότε δικαστικον κείμενον! Το οποίον και είχε συνθέσει ο γράφων ως χρέος υπέρτατον προς την δικαιοσύνην της πατρίδος μας, ως άμυναν δικαστικής συνειδήσεως, και κατάθεσιν πνεύματος και ψυχής προς απόδειξιν ενώπιον της ιστορίας της, εκτός άλλων, ότι ο ανακριτής,

υπηρέτης αποκλειστικώς του κοινωνικού συμφέροντος, το δικαστικόν του καθήκον και μόνον αυτό επιτέλεσε, όταν με την σύμφωνον γνώμην των εισαγγελέων Πλημμελειοδικών, αιμνήστου Δημητρίου Παπαντωνίου κατά μίαν των περιπτώσεων και Στυλιανού Μπούτη κατά τας λοιπάς, προέβη εις την προφυλάκισιν των ηγητόρων των αστυνομικών αρχών της Θεσσαλονίκης, δια των οποίων το επίσημο κράτος έδρασε

Ο Κώστας Μητσοτάκης για τον Χ. Σαρτζετάκη

Σε πολλά σημεία του βιβλίου ο Χ. Σαρτζετάκης επικαλείται παρένθετα αποκαλυπτικά συμβάντα και εξομολογήσεις τρίτων για να τεκμηριώσει τα επιχειρήματά του. Εδώ ο δημοσιογράφος Γ. Βούλτεψ αναφέρεται στην αδιαπραγμάτευτη ανεξαρτησία του.

Το 1985 όταν πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου ανακοίνωσε στον νεοεκλεγέντα Πρόεδρο της Δημοκρατίας ότι επιθυμεί την διεξαγωγή πρόωγων εκλογών, ο Χρήστος Σαρτζετάκης εξήτησε μια εβδομάδα καιρό για να κρίνει αν υπάρχει, κατά το Σύνταγμα, εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας που να καθιστά αναγκαίες τις πρόωγες εκλογές.

Ύστερα από λίγη ώρα καθώς έμπαινα στο γραφείο του προέδρου της Νέας Δημοκρατίας ο Κ. Μητσοτάκης μου είπε γελώντας και χτυπώντας ελαφρά τις παλάμες του πάνω στο τραπέζι: «Γιάννη μου, ο Σαρτζετάκης το παίζει Πρόεδρος!» Κάθισα στη μια από τις δύο καρέκλες για επισκέπτες, ακούμπησα τον αγκώνα μου πάνω στο γραφείο και του είπα: «Να μην γελάτε καθόλου κύριε πρόεδρε. Ο Σαρτζετάκης θα το παίξει Πρόεδρος».

~«Έλα τώρα καημένη Γιάννη!»

Ο Χρ. Σαρτζετάκης στις 17 Νοεμβρίου 1989, στο γραφείο του με τους Χ. Φλωράκη, Κ. Μητσοτάκη και Α. Παπανδρέου (Αρχείο Χρ. Σαρτζετάκη)

~«Κύριε πρόεδρε καταλαβαίνω τη δυσκολία σας, ενόψει αυτού που έκανε ο Παπανδρέου στον Καραμανλή, αλλά ούτε σεις, ούτε ο Ανδρέας, ούτε ο Κουτσόγιωργας τον ξέρετε τον Σαρτζετάκη. Είναι η χειρότερη τους επιλογή. Καλύτερα να έβαζαν ένα κάρβουνο αναμμένο στην τσέπη τους».

~«Τα παραλές!».

~«Καθόλου! Ο Ανδρέας και ο Κουτσόγιωργας ξέρουν τον Σαρτζετάκη που βλέπουν στις δεξιώ-

σεις της Φλέμινγκ με εκείνες τις παρατεταμένες χειραφίες, «ω τι κάνετε, αγαπητέ μου, πόσο χαίρομαι που σας βλέπω!» Δεν τον έχουν δει σε εκείνο το ανακριτικό γραφείο να πέφτουν από το ταβάνι σοβάδες, να πρέπει να κάνεις ελιγμό για να μην μπει το παπούτσι σου σε μια τρύπα στο πάτωμα, να έχει βάλει ένα τάκο στο ποδάρι του τραπεζιού του για να μην κουνιέται και μέσα σ αυτό το ντεκορ, Σουλεϊμάν ο μεγαλοπρεπής! Και ήταν μόλις 35 ετών! Α όχι! Θα πρέπει να είναι ειδικού χειρισμού ο Σαρτζετάκης! Και δεν νομίζω ότι εναντίον του χρειάζονται περιττές επιθέσεις...»

Τα είπα όλα αυτά χωρίς να με διακόψει. Κατά τις εκλογικές και οικουμενικές ιστορίες του 1989, ο Σαρτζετάκης έπαιξε άψογα τον διαιτητικό ρόλο του...

κατά την δολοφονία του Βουλευτού Γρηγορίου Λαμπράκη, παρακρατικώς».

Στον ίδιο τόμο καταγράφονται και τα μετά την ανάκριση και τη δικαστική περαίωση της υποθέσεως ιστορικά γεγονότα, από την επέλευση της κτηνώδους δικτατορίας, δηλαδή το χρονικό των συλλήψεων, του βασανισμού και της παρανόμου φυλακίσεως και επαγγελματικής εξοντώσεως του ανακριτή Χρήστου Σαρτζετάκη.

Η Δικαστική συνέχεια

Παρά την προφυλάκιση των εμπλεκόμενων αξιωματικών της Χωροφυλακής Θεσσαλονίκης από την ανακριτική ομάδα που χειρίστηκε την υπόθεση, οι ένορκοι του Κακούργοδικείου Θεσσαλονίκης στη δίκη που έγινε στα τέλη του 1966 απεφάνθησαν ότι δεν υπήρξε πολιτική δολοφονία, ούτε καν ανθρωποκτονία εκ προθέσεως. Όπως γράφει ο Χρ. Σαρτζετάκης η δικαστική συνέχεια της υπόθεσης είχε ως εξής: «Δια του εκδοθέντος βουλεύματος παρεπέμποντο ενώπιων κακούργοδικείου οι πλείστοι των κατηγορηθέντων, αλλά διετάσσετο όπως μη γίνουν ωρισμένοι κατηγορία εις βάρος κυρίως αξιωματικών της χωροφυλακής. Κατά του βουλεύματος τούτου ησκήθησαν αντίθετοι εφέσεις: Υπό μεν του προισταμένου της Εισαγγελίας Πλημμελειοδικών Στυλιανού Μπούτη, συμφωνούντος κατά πάντα προς τις απόψεις εμού του ανακριτού, κατά των αθωωτικών διατάξεων του βουλεύματος ως προς ωρισμένους των κατηγορηθέντων, κυρίως

Το τρίκυκλο του Γκοτζαμάνη

αξιωματικών χωροφυλακής. Υπό δε των παραπεμφθέντων κατηγορουμένων κατά της παραπομπής των. Το επιληφθέν Συμβούλιον Εφετών Θεσσαλονίκης, παρά την πρότασιν του αντιεισαγγελέως εφετών Παύλου Δελαπόρτα, υιοθετήσαντος πλήρως τις απόψεις εμού του ανακριτού και του εκκαλούντος εισαγγελέως Πλημμελειοδικών Στυλιανού Μπούτη, απέρριψεν όλας τας ασκηθείσας εφέσεις. Τελικώς το βάσει του βουλεύματος του συμβουλίου

Πλημμελειοδικών, καταστάντος αμετακλήτου, επιληφθέν Κακούργοδικείον Θεσσαλονίκης δι ομοφώνου αποφάσεως των ενόρκων κατεδίκασεν ωρισμένους κατηγορουμένους, αλλά απήλλαξε τους εξ αυτών αξιωματικούς χωροφυλακής». Ως γνωστόν καταδίκασε τους φυσικούς αυτουργούς Σπ. Γκοτζαμάνη σε φυλάκιση 11 χρόνων για βαριές σωματικές κακώσεις και Εμ. Εμμανουηλίδη σε φυλάκιση 8,5 χρόνων για συνέργεια, ενώ κάποιοι άλλοι κατηγορουμέ-

Ο Γρ. Λαμπράκης μιλά σε μέλη της ΕΔΑ, λίγο πριν την δολοφονία του

Συναρπαστικό αστυνομοδικαστικοπολιτικό θρίλερ

Παρότι ογκώδες και δύσκολο στην ανάγνωση του λόγω καθαρεύουσας το συγγραφικό πόνημα του Χρήστου Σαρτζετάκη είναι συναρπαστικό καθώς από ένα σημείο και μετά ιντριγκάρει και καθηλώνει τον αναγνώστη.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο συγγραφέας Βασίλης Βασιλικός στην παρουσίαση του βιβλίου στην Θεσσα-

Οι Βασίλης Βασιλικός, Κώστας Γαβράς και Χρήστος Σαρτζετάκης

λονίκη, αφού το χαρακτήρισε το μόνο αυθεντικό για την υπόθεση, ανέφερε: «Όταν το διάβασα είχα την αίσθηση ότι διάβαζα Αγκάθα Κρίστι σε μετάφραση Αλεξάνδρου Παπαδιαμάντη. Ο τρόπος που σύνδεσε ο συγγραφέας τις κλωστές αυτού του υφαντού για να υφάνει τον ήλιο της δικαιοσύνης, δείχνει καθαρά ότι ο κ. Σαρτζετάκης είναι ένας γεννημένος συγγραφέας. Πρόκειται για ένα απαραίτητο για κάθε σπίτι βιβλίο, όχι για μας, αλλά για τα παιδιά και τα εγγόνια μας».

Κ. Γαβράς: Καταπληκτικά βιβλία

Ερωτώμενος ο σκηνοθέτης Κ. Γαβράς αν θεωρεί ότι ήταν η ιδιαίτερη προσωπικότητα του Σαρτζετάκη που έφερε το αποτέλεσμα, η απλώς ήταν ο αδέκαστος λειτουργός που βρέθηκε εκεί και έκανε το υπηρεσιακό του καθήκον, απάντησε: «Είναι πολλοί οι δικαστές και δε νομίζω ότι κάνουν όλοι το καθήκον τους. Εκείνος είχε μια φιλοσοφία. Από τη στιγμή που σπούδασε το νόμο και επέλεξε να τον υπηρετεί μέσα από το δικαστικό σώμα κατάλαβε ότι ο ρόλος του μέσα στην κοινωνία ήταν να επιβάλει το νόμο. Και μπορεί να το καταλάβει εντελώς ένας πολίτης αυτό, αν διαβάσει τα δυο βιβλία που έχει γράψει, που είναι καταπληκτικά, παρόλο που είναι γραμμένα στην καθαρεύουσα».

νων καταδικάστηκαν σε ποινές φυλάκισης σε 3 έως 15 μήνες.

Η εκδίκηση της χούντας

Λίγους μήνες μετά την έκδοση της απόφασης η Ελλάδα θα μπει κάτω από τον ζυγό της χούντας. Οι πρωταγωνιστές της ανάκρισης της υπόθεσης Λαμπράκη θα διωχθούν και θα απολυθούν από τις τάξεις της δικαιοσύνης. Σημειώνει σχετικά ο Χρ. Σαρτζετάκης: «Πέραν της Δικαστικής αυτής περαιώσεως η υπόθεσις είχε ως συνέχεια και την εκδίκηση των δυνάμεων της ανωμαλίας εναντίον εκείνων, οι οποίοι είχαν επιτελέσει κατά συνείδησιν το δικαστικόν των καθηκόν εις την υπόθεσιν Λαμπράκη. Η ενσκήψασα δια του στρατιωτικού πραξικοπήματος της 21^{ης} Απριλίου 1967 Δικτατορία των επιόρκων Συνταγματάρχων δια της ΚΔ της 28^{ης} Μαΐου 1968 Συντακτικής Πράξεως της, απέλυσε εκ του δικαστικού σώματος, μεταξύ άλλων, και όλους τους δραστηριοποιηθέντας κατά την ανάκρισιν και την προδικα-

σίαν της υποθέσεως Λαμπράκη, ήτοι εμέ τον ανακριτήν αυτής Χρήστον Σαρτζετάκην, τον Εισαγγελέαν Πλημμελειοδικών Δημήτριον Παπαντωνίου, τον αντεισαγγελέα Εφετών Παύλον Δελαπόρτα και των αρεοπαγίτην Αντώνιον Φλώρον.οΟ έτερος εισαγγελέας Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης Στυλιανός Μπούτης είχε

αποβιώσει τον Ιούλιον του 1965. Ακολούθως δε, ειδικώς στον ανακριτήν Χρήστον Σαρτζετάκην συνέλαβε και εκράτησε παρανόμως δις, την δευτέραν φοράν επι έτος περίπου, και υπέβαλεν αυτόν εις απάνθρωπα βασανιστήρια, χωρίς ποτέ να αποτολμήσει παραπομπή του εις δίκην».

Τι δήλωσε η πολιτική ηγεσία για την απώλεια του Χ. Σαρτζετάκη

Η Βουλή των Ελλήνων τίμησε με ενός λεπτού σιγή τη μνήμη του εκλιπόντος πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας

Σύσσωμη η πολιτειακή και πολιτική ηγεσία εξέφρασε τη θλίψη της για τον θάνατο του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας Χρήστου Σαρτζετάκη, εξαίροντας το θάρρος και την ακεραιότητα που έδειξε ως ανακριτής στην υπόθεση Λαμπράκη, την αντιδικτατορική του δράση, καθώς και το δημοκρατικό ήθος και την ευσυνειδησία με τα οποία υπηρέτησε το ύπατο αξίωμα της χώρας.

ΦΩΤΟ: ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ/ ΑΛΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, ΦΡΟΣΩ ΚΑΝΕΛΛΙΔΟΥ, ΑΠΕ ΜΠΕ/ Γ. ΒΙΤΣΑΡΑΣ, PRIMEMINISTER.GR

Κ. Σακελλαροπούλου: Άσκησε τα καθήκοντά του με υψηλό αίσθημα ευθύνης

Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου δήλωσε τα εξής: «Με συγκίνηση αποχαιρετάμε τον Χρήστο Σαρτζετάκη. Έναν ακέραιο λειτουργό της Δικαιοσύνης, που σε δύσκολες για τον τόπο και τη δημοκρατία ώρες χειρίστηκε ως ανακριτής την υπόθεση της δολοφονίας Λαμπράκη με παραδειγματική ανεξαρτησία και δικαστικό ήθος, πληρώνοντας, για τη στάση του αυτή, βαρύ τίμημα στα χρόνια της χούντας. Και που αργότερα, ως Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, τίμησε το αξίωμα με ευσυνειδησία, προσήλωση και υψηλό αίσθημα ευθύνης στην άσκηση των καθηκόντων του. Για την απώλειά του,

εκφράζω τα θερμά μου συλλυπητήρια στην οικογένειά του και τους οικείους του».

Κ. Μητσοτάκης: Ταυτίστηκε με την καταγγελία των εξωθεσμικών μηχανισμών στην υπόθεση Λαμπράκη

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης τόνισε: «Με θλίψη πληροφορήθηκα την απώλεια του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας και ακέραιου δικαστή Χρήστου Σαρτζετάκη. Στα ταραγμένα χρόνια της δεκαετίας του '60, ως νεαρός τότε ανακριτής, ταυτίστηκε με την καταγγελία των εξωθεσμικών μηχανισμών στην υπόθεση Λαμπράκη. Αυτών, που, δυστυχώς, ήλθαν στο προσκήνιο με την επτάχρονη δικτατορία, οδηγώντας και στη δική του δίωξη.

Πολλά χρόνια μετά, το 1985, η ανάδειξή του στο ύπατο αξίωμα συνέβη σε συνθήκες πόλωσης και η παράταξή μας δεν τον στήριξε. Συνεργάστηκε, ωστόσο μαζί του σεβόμενη τον συνταγματικό του ρόλο. Όπως και ο ίδιος άσκησε με τον δικό του τρόπο, αλλά πάντως με θεσμική αusterότητα, τα καθήκοντά του. Στο διάστημα 1989-90, μάλιστα, σε ένα περιβάλλον και πάλι υψηλής πολιτικής έντασης, οι χειρισμοί του για τον σχηματισμό κυβέρνησης υπήρξαν ανεπίληπτοι. Μια θητεία που άρχισε με αντιδικίες ολοκληρώθηκε, έτσι, σε κλίμα ομαλότητας. Και σε αυτό, η προσωπικότητα του Χρήστου Σαρτζετάκη είχε το δικό της μερίδιο. Στους οικείους του απευθύνω τα ειλικρινή μου συλλυπητήρια» καταλήγει στο μήνυμά του ο πρωθυπουργός.

Α. Τσίπρας: Υπήρξε εμβληματικός δικαστής που προσωποποίησε τη ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης

Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης Αλέξης Τσίπρας, στη δήλωσή του αναφέρει: «Ο Χρήστος Σαρτζετάκης υπήρξε εμβληματικός δικαστής, που προσωποποίησε την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης σε όλη τη διαδρομή του, με κορυφαία στιγμή τη δολοφονία του Γρηγόρη Λαμπράκη από το παρακράτος της Δεξιάς. Τη δικαστική του ακεραιότητα πλήρωσε ακριβώς με διώξεις και φυλάκιση κατά τη διάρκεια της χούντας. Η δημοκρατική Ελλάδα τον τίμησε με την εκλογή του στην Προεδρία της Δημοκρατίας. Τον αποχαιρετούμε με σεβασμό».

Ν. Ανδρουλάκης: Η εκλογή του συνέβαλε στον εκδημοκρατισμό των θεσμών

Ο πρόεδρος του Κινήματος Αλλαγής Νίκος Ανδρουλάκης επεσήμανε: «ο Χρήστος Σαρτζετάκης ήταν ένας ευπατρίδης που υπηρέτησε με συνέπεια το δημόσιο συμφέρον, τη Δικαιοσύνη και τη Δημοκρατία. Η καθοριστική συνεισφορά του ως ανακριτή στην πολύχρονη δίκη που αποκάλυψε τους ενόχους της δολοφονίας του Γρηγόρη Λαμπράκη και το ρόλο του παρακράτους στην μετεμφυλιακή Ελλάδα, έμεινε στην ιστορία. Αγωνίστηκε για τα δημοκρατικά του πιστεύω, διώχθηκε και φυλακίστηκε για αυτά από την Χούντα. Η εκλογή του στην Προεδρία της Δημοκρατίας, μετά από πρόταση του Ανδρέα Παπανδρέου, συνέβαλε στον εκδημοκρατισμό των θεσμών με την

Κ. Τασούλας: Υπήρξε πρότυπο ήθους και αγωνιστικότητας

Τη θλίψη του εξέφρασε ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων, κ. Κωνσταντίνος Τασούλας, για τον θάνατο του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας Χρήστου Σαρτζετάκη. Ο κ. Τασούλας δήλωσε τα εξής:

«Σήμερα έφυγε από κοντά μας ένας εξέχων πολίτης αυτής της χώρας, πρότυπο ήθους και αγωνιστικότητας. Ο Χρήστος Σαρτζετάκης πέρασε στην ιστορία, με τους αγώνες του για την προάσπιση του Δικαίου και της Δημοκρατίας. Έγινε γνωστός σε όλο τον κόσμο με την αποφασιστική συμβολή του στην αποκάλυψη των ενόχων στη δολοφονία του βουλευτή Γρηγόρη Λαμπράκη, αλλά και την αντιδικτατορική του δράση. Η δημόσια παρουσία του ως Ανώτατος Δικαστικός, αλλά και ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, την περίοδο 1985-1990, υπαγορεύτηκε πάντα από την αίσθηση μέτρου, την προσήλωση στην νομιμότητα και το υψηλό αίσθημα ευθύνης στην άσκηση των καθηκόντων του. Στην οικογένεια και τους οικείους του εκφράζω τα ειλικρινή συλλυπητήριά μου.»

Η Βουλή των Ελλήνων, με την έναρξη της συνεδρίασης της Ολομέλειας, τήρησε ενός λεπτού σιγή στη μνήμη του εκλιπόντος. Ο Προεδρεύων, Γ' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. Αθανάσιος Μπούρας, απευθυνόμενος στο Σώμα τόνισε: «Εκφράζοντας, πιστεύω, την κοινή συγκίνηση όλων μας, για την απώλεια του πρώην Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας Χρήστου Σαρτζετάκη, θα ήθελα, εκ μέρους όλων των πτερύγων της Βουλής των Ελλήνων και του Προεδρείου, να καταγράψω τον σεβασμό μας γι' αυτόν τον Έλληνα ευπατρίδη, που υπηρέτησε υποδειγματικά το δημόσιο βίο, που τίμησε το αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας, με παρρησία και θάρρος, έχοντας στο επίκεντρο και τα αισθήματα του ελληνικού λαού. Αιωνία η μνήμη του, θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά του».

Συνταγματική αναθεώρηση του 1986. Θερμά συλλυπητήρια στους οικείους του».

Δ. Κουτσούμπας: Στη συλλογική μνήμη η συμβολή του στην αποκάλυψη της δολοφονίας Λαμπράκη

Ο γενικός γραμματέας του ΚΚΕ Δημήτρης Κουτσούμπας σημείωσε: «για το θάνατο του Χρήστου Σαρτζετάκη, πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας, που θα μείνει στη συλλογική μνήμη για τη συμβολή του στην αποκάλυψη της δολοφονίας Λαμπράκη και τη στάση του απέναντι στη χούντα, για την οποία φυλακίστηκε, εκφράζω τα συλλυπητήριά μου στην οικογένεια και τους οικείους του».

Κ. Βελόπουλος: Παράδειγμα ο τρόπος με τον οποίον υπερασπίστηκε τη Δικαιοσύνη

Ο πρόεδρος της Ελληνικής Λύσης επεσήμανε: «Ο τρόπος με τον οποίον ο Χρήστος Σαρτζετάκης υπερασπίστηκε την δικαιοσύνη ως λειτουργός της και τα εθνικά θέματα ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, και ας γίνουν παράδειγμα για όλους. Αιωνία του η μνήμη».

Γ. Βαρουφάκης: Θα τον θυμόμαστε για την σπάνια γενναιότητά του

Στο συλλυπητήριο μήνυμα ο γραμματέας του ΜέΡΑ25, Γιάννης Βαρουφάκης ανέφερε: «Θα τον θυμόμαστε για τη σπάνια γενναιότητά του. Ως τον αγέρωχο ανακριτή που δεν ενέδωσε στο εμφυλιοπολεμικό παρακράτος της Δεξιάς επιμένοντας να ξεσκεπάσει τους δολοφόνους του Λαμπράκη πάση προσωπική θυσία», έγραψε.

Ο Προκόπης Παυλόπουλος: Υπηρέτησε τη Δημο-

κρατία και τη Δικαιοσύνη με σθένος

Ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας Προκόπης Παυλόπουλος επεσήμανε: «Ο Χρήστος Σαρτζετάκης υπηρέτησε, και μάλιστα σε χαλεπούς καιρούς για την Πατρίδα μας και τον Λαό μας, την Δικαιοσύνη και την Δημοκρατία με υποδειγματικό σθένος και εμβληματική συνέπεια. Ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας επιτέλεσε το καθήκον του με απόλυτο σεβασμό των θεσμών της Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Αιωνία η Μνήμη του».

Γ. Παπανδρέου: Θα μας θυμίζει πόσο σημαντικό είναι η Δικαιοσύνη να αντιστέκεται στις πολιτικές πιέσεις

Ο πρώην πρωθυπουργός Γιώργος Παπανδρέου με ανάρτησή του τονίζει: «Ο Χρήστος Σαρτζετάκης, υπηρέτησε στην Προεδρία της χώρας σε μια περίοδο σημαντικών συνταγματικών αλλαγών και θα μείνει στην ιστορία για την ακεραιότητα που έδειξε ως ανακριτής στην υπόθεση Λαμπράκη και τη γενναία στάση του την περίοδο της Χούντας. Θα μας θυμίζει πάντα πόσο σημαντικό είναι η δικαιοσύνη να αντιστέκεται στις πολιτικές πιέσεις και να διαφυλάσσει χωρίς εκπτώσεις την ανεξαρτησία της».

Αντώνης Σαμαράς: Παρακαταθήκη του η αδιαπραγμάτευτη υπεράσπιση των εθνικών μας θέσεων

Ο πρώην πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς σημείωσε: «Ο Χρήστος Σαρτζετάκης υπήρξε μια σημαντική προσωπικότητα του δημόσιου βίου. Υπηρέτησε την πατρίδα με ακεραιότητα, απ' όλες τις θέσεις. Παρακαταθήκη του η σθεναρή, μαχητική κι αδιαπραγμάτευτη υπεράσπιση των εθνικών μας θέσεων και ειδικά στο ζήτημα της Μακεδονίας» τονίζει σε δήλωσή του για την απώλεια του Χρήστου Σαρτζετάκη ο πρώην πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς, εκφράζοντας τα ειλικρινή του συλλυπητήρια στην οικογένεια και τους οικείους του.

Τι έγραψε ο Τύπος για τον Χρήστο Σαρτζετάκη

Ος άνθρωπος του καθήκοντος περιγράφεται στα δημοσιεύματα των εφημερίδων ο εκλιπών πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας Χρήστος Σαρτζετάκης κυρίως για την αποφασιστικότητά του, στη διερεύνηση της δολοφονίας του βουλευτή Γρηγόρη Λαμπράκη.

Στα δημοσιεύματα καταγράφεται η συνέπεια της στάσης του ενώ γίνεται αναφορά και σε όσα ακολούθησαν την περίοδο της δικτατορίας όταν καθαιρέθηκε, φυλακίστηκε χωρίς δίκη και εξορίστηκε. Με την αποκατάσταση της Δημοκρατίας, ήρθε η αποκατάσταση και η άνοδος του στην ιεραρχία της Δικαιοσύνης, όπου έφθασε στον βαθμό του Αρεοπαγίτη.

Στα δημοσιεύματα καταγράφεται τέλος η θητεία του στην Προεδρία της Δημοκρατίας το διάστημα 1985-1990.

18 Η ΑΥΓΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ΑΥΓΗ - 4 Φεβρουαρίου 2022

Παρασκευή 4 Φεβρουαρίου 2022

Επικαιρότητα

Ο πολιτικός κόσμος αποχαιρετά τον Χρήστο Σαρτζετάκη

Συλλυπητήρια μηνύματα από την Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον πρωθυπουργό και τους αρχηγούς των κομμάτων. «Υπήρξε συνώνυμο της δικαστικής ακεραιότητας και παράδειγμα δημοκρατικού πολίτη» τονίζει ο ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ.

Τη βαθιά θλίψη του για την απώλεια του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας Χρήστου Σαρτζετάκη εξέφρασε σύσσωμος ο πολιτικός κόσμος. Αποχαιρετάμε έναν «ακέραιο λειτουργό της Δικαιοσύνης», που σε δύσκολες ώρες χειρίστηκε ως ανακριτής την υπόθεση της δολοφονίας Λαμπράκη με παραδειγματική ανεξαρτησία και δικαστικό ήθος, υπογραμμίζει στο μήνυμά της η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου. Τα θερμά του συλλυπητήρια εξέφρασε και ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας Προκόπης Παυλόπουλος.

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης στο συλλυπητήριο μήνυμά του για την απώλεια του Χρήστου Σαρτζετάκη υποστηρίζει ότι άσκησε τα καθήκοντά του «με τον δικό του τρόπο, αλλά πάντως με θεσμική αυστηρότητα», ενώ αλγεινή εντύπωση προκαλεί ότι αναφερόμενος στη δολοφονία Λαμπράκη μιλά για «εξωθεσμικούς μηχανισμούς» επιδεικνύοντας δυσανεξία να καταδικάσει το παρακράτος της Δεξιάς το οποίο ήταν υπεύθυνο.

«Υπήρξε συνώνυμο της δικαστικής ακεραιότητας και παράδειγμα δημοκρατικού πολίτη» τονίζει ο ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. στο συλλυπητήριο μήνυμά του. «Θα τον θυμόμαστε πάντα ως τον βασικό πρωταγωνιστή της διαλεύκανσης της δολοφονίας του βουλευτή της Ε.Δ.Α Γρηγόρη Λαμπράκη», ενώ ως δικαστής όρθωσε το ανάστημά του απέναντι στο παρακράτος της Δεξιάς και των τότε Ανακτόρων που οργάνωσε τη δολοφονία και είχε στόχο τη συγκάλυψη.

«Ο Χρήστος Σαρτζετάκης ήταν ένας ευπατριδής που υπηρέτησε με συνέπεια το δημόσιο συμφέρον, τη Δικαιοσύνη και τη Δημοκρατία» αναφέρει στο μήνυμά του ο πρόεδρος του ΚΙΝ.ΑΛΛ. Νίκος Ανδρουλάκης. «Θα μείνει στη συλλογική μνήμη για τη δολοφονία Λαμπράκη και τη στάση του απέναντι στη χούντα» υπογραμμίζει ο Δημήτρης Κουτσούμπας, ενώ και ο γραμματέας του ΜέΡΑ25 Γιάννης Βαρουφάκης εξέφρασε τη «σπάνια γενναιότητα του απέναντι στο εφελιοπολεμικό παρακράτος της Δεξιάς».

Κατ.Μπρ.

Γνώμη

Οι αγώνες του Χρήστου

Του ΣΠΥΡΟΥ ΚΟΥΖΙΝΟ-ΠΟΥΛΟΥ*

Νοέμβριος 1988. Μόλις έχει ολοκληρωθεί η επίσημη επίσκεψη στην Αυστραλία του Χρήστου Σαρτζετάκη για να εγκαταστήσει την έκθεση «Αρχαία Μακεδονία» στο Μουσείο της Μελβούρνης και οι δημοσιογράφοι που καλούν τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, μεταξύ των οποίων οι αείμνηστοι Δημήτρης Γουσίδης από τα Νέα, Γιώργος Γάτος από το Έθνος κ.ά., καθώς και ο υποφαινόμενος, έχουν στο αεροπλάνο της επιστροφής μια χαλαρή συζήτηση με τον ανώτατο πολιτικό παράγοντα. Μάλιστα στη συζήτηση συμμετέχουν και οι δύο υπουργοί της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ Χρήστος Μαρκόπουλος και Στέλιος Παπαθεμελής.

Οι ανυπακοή και οι αγώνες του Χρήστου Σαρτζετάκη για την υπεράσπιση της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης, οι αιχμηρές προσηγορίες του για την εξόντωση της δολοφονίας Λαμπράκη, η απόκρουση των εξωθεσμικών παρεμβάσεων, ο ακέραιος χαρακτήρας του και η αριστερή προσήλωση του στους θεσμούς πρέπει να εμμένουν όχι μόνο το Δικαστικό Σώμα, αλλά όλοις τους Έλληνες

Κάποια στιγμή, ενώ η κουβέντα περιστρέφεται κυρίως από την ανάγκη ενίσχυσης των θεσμών της πολυπληθούς ελληνικής Ομογένειας με την πατριδα και αναμετώπισης των ακροών υπερθετικιστικών κύκλων που δημιουργούν διαρκώς προβλήματα με το Μακεδονικό, αποτολμώ να ρωτήσω τον Χρήστο Σαρτζετάκη:

- Αλλάξει, κύριε Πρόεδρε. Θα αποκαλυφθούν ποτέ οι ηθικοί αυτουργοί της δολοφονίας του βουλευτή της Αριστεράς Γρηγόρη Λαμπράκη στη Θεσσαλονίκη τον Μάιο του 1963; Χωρίς να το πολυσκεφτεί, αυθόρμητα σκεδόν, ήρθε η απάντησή του: - Θα έρθει κάποια ώρα που θα γίνει κι αυτό.

Δεν ξέρω τι ακριβώς είχε κατά νου όταν μας έλεγε κάτι τέτοιο. Δυστυχώς, ο Χρήστος Σαρτζετάκης έφυγε χθες τα ξημερώματα από τη ζωή χωρίς να δώσει απάντηση στο βασανιστικό ερώτημα που εδώ και έξι δεκαετίες παραμένει αναπάντητο: Ποιοι οργάνωσαν και καπνίστηκαν το παρακράτος της Θεσσαλονίκης στη δολοφονία του μαρτυροδρόμου της Ειρήνης Γρηγόρη Λαμπράκη εκείνο το μαύρο απόγευμα της 22ας Μαΐου 1963;

Κι όμως ο Σαρτζετάκης, που ως ο κύριος ανακριτής της υπόθεσης, με τις εξαντλητικές έρευνες που διενήργησε, πρέπει να έφτασε πολύ κοντά στους ηθικούς αυτουργούς της δολοφονίας, θα μπορούσε να δώσει μία αρκετά ξεκάθαρη απάντηση, που δεν την έδωσε. Όπως δεν την έδωσε και αρκετά χρόνια αργότερα, όταν και πάλι ρωτήθηκε από δημοσιογράφους για το θέμα αυτό. Και δι-

στυχώς δεν έφτασε μέχρι εκεί ούτε με το βιβλίο του «Επιτελών το καθήκον μου», που εκδόθηκε το 2016 από τις εκδόσεις «Κέρερα».

Καθοριστική συμβολή στην εξήγηση

Όλα αυτά βέβαια δεν αναφέρουν ούτε στο ελάχιστο την καθοριστική συμβολή του στην εξήγηση της δολοφονίας του Λαμπράκη και του βαρύτατου τραυματισμού, λίγα μέτρα παραπέρα, του επίσης βουλευτή της Αριστεράς Γιώργη Τσαρουχά. Και όλοι αναγνωρίζουν ότι ο ηλικίας μόλις 34 ετών τότε ανακριτής του Γ' Τμήματος Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης διεξήγαγε την ανάκριση με υπευθυνότητα και υποδειγματική αφοσίωση στο καθήκον, αντιπαλεύοντας αντιξοότητες, απειλές και κυρίως τις αφόρητες πιέσεις, τόσο ενδοσυμβατικές όσο και πολιτικές, που διαρκώς δεχόταν από την τότε πολιτική και δικαστική εξουσία. Και όπως χαρακτηριστικά ανέφερε και ο ίδιος, το τσέλιφονο του σπιτιού, που ήταν καταχωρημένο στον τηλεφωνικό κατάλογο στο όνομά του, «κατά την εποχή της ανακρίσεως του τσέλιφονο» αυτό απειλούσε το μέσον διεκτετασμένων επανειλημμένων, αμέτρητες φορές, απειλών εις βάρος μου».

Ο Σαρτζετάκης μόλις αναλαμβάνει την ανάκριση αρχίζει να εξετάζει μάρτυρες μέσα σε ένα κλίμα αντιπαρατακτών διαδόσεων, φημών, αλλά και περιέργων γεγονότων. Μάρτυρες καταγγέλλουν ότι απειλήθηκαν για να αλλάξουν τις καταθέσεις τους, άλλοι ότι παρακολουθούνται από ύποπτα πρόσωπα και μυστηριώδη αυτοκίνητα και ένας ουσιαστικός μάρτυρας κατηγορίας μεταφέρεται στον Σταθμό Α' Βοηθείων με τραύματα και διάδοση από ξυλοδαρμό. Αργότερα αστυνομικά ανακρίνοση αποδίδει την κατάσταση του σε... αυτοτραυματισμό.

Στο μεταξύ το Σάββατο 8 Ιουνίου 1963 παραδίδεται στον υπουργό Δικαιοσύνης από τον αρεοπαγίτη Γεωργίου το πόρισμα δικαστικής ανάκρισης που είχε αρχίσει από τις 29 Μαΐου για καταλογισμό ενδεχόμενων ευθυνών των αρμόδιων αστυνομικών αρχών που πήραν μέρος στη διάπραξη της δολοφονίας και τη συγκάλυψή της.

Τα όσα διαλαμβάνονται στο πόρισμα προκαλούν ταραχή στην κυβέρνηση, καθώς αμέσως ενημερώνεται ο πρωθυπουργός και συγκαλείται κυβερνητική σύσκεψη, στην

* Ο Σπύρος Κουζινόπουλος είναι δημοσιογράφος-συγγραφέας, πρώην γενικός διευθυντής του Μακεδονικού Πρακτορείου Ειδήσεων

Σαρτζετάκη για την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης

οποία αποφασίζεται να μην δοθεί το πόρισμα στη δημοσιότητα. Οι πληροφορίες που διαρρέουν στον Τύπο επιμένουν ότι στο πόρισμα αναφέρονται σοβαρές ευθύνες ανώτερων και ανώτατων αξιωματικών της χωροφυλακής.

Η παραίτηση Καραμανλή και οι απειλές Κόλλια

Οι εξελίξεις κλονίζουν σοβαρά την κυβέρνηση της Ε.Ρ. Ο πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής επισκέπτεται το πρωί της Δευτέρας 10 Ιουνίου τον βασιλιά Παύλο, χωρίς να ανακοινωθεί κάτι για το περιεχόμενο της συνάντησης. Η επίσκεψη διαρκεί κάτι λιγότερο από μισή ώρα, ο πρωθυπουργός Καραμανλής αποχωρεί από το παλάτι εμφανώς πεντηνημένος και απογοητευμένος στο γραφείο του συγκαλεί σε επείγουσα απόρρητη σύσκεψη στους στενούς συνεργάτες του. Την άλλη μέρα η κυβέρνηση Καραμανλή παραιτείται.

Ο ανακριτής Σαρτζετάκης, που συνεχίζονται οι ανακρισεις εντοπίσει στην υπόθεση της δολοφονίας Λαμπρινά αδιάσπαστα στοιχεία για συμμετοχή οδωμάτων της χωροφυλακής, διατάσσει, τον Σεπτέμβριο του 1963 την προφυλάκιση των στρατηγών Μήσιου, του συνταγματάρχη Καρμουνσή, του αντισυνταγματάρχη Διαμαντόπουλου, των ταγματάρχων Δούλια και Σέττα και του πορφυρέως Παπατριανφύλου. Αιτιολογώντας έτσι κάθε αμφιβολία στην κοινή γνώμη, την την εμπλοκή του κράτους της Δεξιάς και των παρακρατικών στη δολοφονία Λαμπρινά.

Μέρες μέρες μετά ο Σαρτζετάκης θα δειστεί στο γραφείο του «πρεσβευτή επιστοφών» του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Κωνσταντίνου Κόλλα, ο οποίος δλώνει ότι διαφωνεί με την προφυλάκιση των αξιωματικών και απειλεί τον ανακριτή ότι θα λογοδοτήσει. Ο Σαρτζετάκης θα αναφερθεί στον υπουργό Δικαιοσύνης για γεγονότα και αυτός θα τιμωρήσει με αργία τον Κόλλα. Ο τελευταίος προσφέρει στον Συμβούλιο της Επικρατείας, που δικαιώνει όμως τον Σαρτζετάκη, καθώς δέχεται ότι ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου επιβέβη κατά τρόπο ανεπιτρεπτό στο έργο της ανακρίσεως.

Συνεργασία κράτους της Δεξιάς και παρακράτους

Η εποχή κατά την οποία διαπράχθηκε αυτό το πολιτικό έγκλημα.

που συντάραξε τότε ολόκληρη την ανθρωπότητα, δεν ήταν τυχαία. Την χώρα κυβερνούσαν η δεξιά κεντρονίστη της ΕΡΕ, η οποία, στηρίζόμενη στο ακροδεξιό παρακράτος της «Καρίφτσα» των Κοτζαμάνη, είχε στην Πουαζόμ, είχε επιβάλει ένα καθυστάσιο άγριας τρομοκρατίας για την αντιμετώπιση των πολιτικών της αντιπάλων, προκειμένου να μην επαναληφθεί η χαρμάδα που προέκυψε στην πολιτική ζωή της χώρας το 1958, όταν το αριστοκράτορας της ΕΔΑ είχε καταπολεμήσει, παρά τη βία, τη νοθεία και την άγρια τρομοκρατία, να αναδειχθεί σε αξιωματική αντιπρόεδρος.

Η καταγραφή για τη δολοφονία Λαμπράκη και της αποκαθήλωσης για την άμεση εμπλοκή της αστυνομίας αλλά και της πείσης στον αναγκαστή για τη συγκάλυψη της υπόθεσης ήταν τόσο μεγάλη ώστε οδήγησε σε παραίτηση τη κυβέρνηση της ΕΡΕ, μέσα σε λιγότερο από τρεις εβδομάδες από το έγκλημα και συγκεκριμένα στις 11 Ιουνίου 1963 και τη φυγή του πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή στο Παρίσι με το ψευδώνυμο «Τριανταφυλλίδης». Εκτοξεύοντας την περίφημη φράση «Τοις κυβερνήσι επέλυσεν αυτό τον πόλεμο».

Όπως ανέφερε ο Χρήστος Σαρτζετάκης στις 16 Οκτωβρίου 2016, παρουσιάζοντας στην Αθήνα το βιβλίο του «Επιτέλων τα καθήκοντα μου», η δολοφονία του βουλευτή της Αριστεράς Γρηγόρη Λαμπράκη και ο βαρύς τραυματισμός του επίσημου βουλευτή της ΕΔΑ Γ. Τοσούρου «οφείλονταν σε δραστηριότητα, πράξεις και παραλείψεις κρατικών

«Σύμφυρμα κλεφτών,
βιαστών, δωσίλωνων»

Τελικά η δική για τη διολοφονία Λαμπράκη θα διεξαχθεί τρία χρόνια αργότερα, σε πολιτικές συνθήκες που ευνοούσαν ιδιαίτερα το «κουκούλωμα» της υπόθεσης, καθώς η κυβέρνηση βρισκόταν στα χείρια των περιβόητων «αποστατών» της Ένωσης Κέντρου και υπό το βάρος μεθοδευμένων ενεργειών προκειμένου να βγουν από ανακριτική Εισαγγελία από τον ανακριτή Σαρ-

τζίτακι να συμμετέχουν στο σχολείο ή στη συγκατάληψή του.

Όλα δε είναι παρά το γεγονός ότι ήταν το κατέστης ο εισαγωγέας της έπρας Παύλος Δελαπόρτας καταγγέλλοντας «Σήμερα, εδώ, ένα σύμφωνο κλειστόν, βασιστόν, δωσιλόγον και κάθε είδους κακόν, εμφανίζεταί - προς εθνικαπλῆξιν και αναοργιστόν - ιδιαιτερίαι σκοπούς- ως προσητάς κοινωνικών καθεστώτων, ως φράκας ιερών νόσων και ως Κέρβερος του νόμου και της τάξεως. Τί άλλο έπρεπε να ημιμένει κανείς απ' αυτόν του οποίου η εξηλοσίστας σε κακοήθη νεοπλασία της κοινωνίας»;

Κι όμως. Παρά την εισαγγελική πρόταση Δελαπόρτα, οι ένορκοι έφτασαν ομόφωνα σ'απόλυση όλους τους σημαντικούς κατηγορούμενους και κυρίως τους αξιωματούχους της χωροφυλακής, βρίσκοντας ένοχους μόνο τους δύο φυσικούς αυτουργούς Κοτζαρή και Εμμανουήλ. Που και αυτοί απήχθησαν ελεύθεροι λόγω της μη κλήσης των δικτατοριών των συνταγματάρχων. Η οποία φέρθηκε ιδιαίτερα εκδικητική σε όσους πέλασαν για να ληρύνει η αλήθεια:

• Τον Χρήστο Σαρτζετάκη η κοίτη τον απέπεμψε από το Δικαστικό Σώμα και τον συνέλαβε στις 24 Δεκεμβρίου του 1970 φυλακίζοντας και βασανίζοντας τον σκληρά στα κολαστήρια της ΕΡΑ επί 11 μήνες.

• Τον εισαγγελέα Παύλο Δελαπόρτα τον εκδίωξε μαζί με 29 ακόμη ακέραιους δικαστικούς από το Σώμα.

- Τον ιατροδικαστή Δημήτριο Ροβίθη, που διενήργησε τη νεκροψία.

τον απέλυσαν επί δικτατορίας από τα πανεπιστημιακά του καθήκοντα στην Ιατρική Σχολή του ΑΠΘ.

- Τον απλό τροχονόμο Χαράλαμпо Ασπιώτη, που ακινητοποίησε το τρίκυκλο του παρακράτους συλλαμβάνοντας τους Κοτζαμάνη και Ερμανουιλιδή, τον μετέθεσαν δυσμενώς στην Ηλεία.

Με δόξες και τιμές όσοι
συγκάλυψαν

Αντιθέτως γνώρισαν τιμές και δόξες όσοι εργάστηκαν στο να ριχτεί στάχτη στα μάτια της κοινής γνώμης αναφορικά με το έγκλημα:

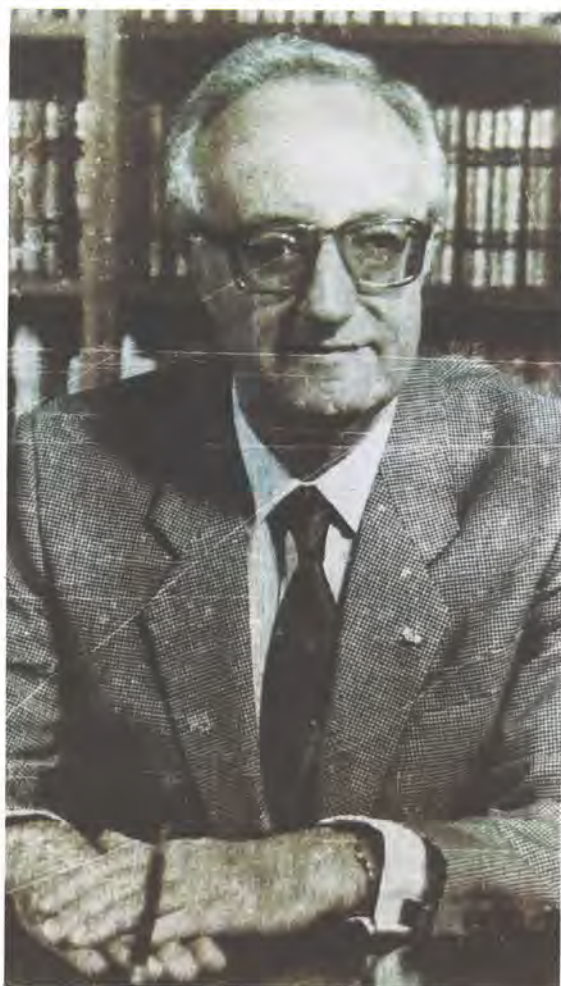
• Ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου Κωνσταντίνος Κόλλιας, που καταγγέλλει στη μεθόδευση και παρεμβάσεις στην υπόθεση Λαμπράκη, προκειμένου να αποπροσανατολιστεί η δικαστική διερεύνηση της συγχευής δολοφονίας, ως «ανταρμιζόν» για τις υπηρεσίες που πρόσφερε, ορκίστηκε από τον πρώτο προεκλογισμό της 21 ης Απριλίου 1967 ως ο πρώτος πρωθυπουργός της χώρας.

• Ο δικηγόρος και βιομήχανος Ιωάννης Κ. Χολέβας, που υπήρξε σύνδεσμος κράτους και παρακράτους στο υπουργείο Βορείου Ελλάδας, όπου ήταν γενικός γραμματέας του, λίγο μετά την επιβολή της δικτατορίας, θα τοποθετηθεί υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας.

• Τέλος, και επειδή στην Ελλάδα του κράτους της Δεξιάς κανείς δεν ήμνε διώχων επιβιβάζουσιν, ο πρόεδρος των ενόρκων στη Δίκη Λαμπράκη, βιομηχανός Βόρων Αντιναύτης, λίγες εβδομάδες μετά την κατάλυση της δημοκρατίας και την επιβολή του συντηκτικού καθεστώτος να τοποθετηθεί δήμαρχος Θεσσαλονίκης και θα του απονεμηθεί το ανώτατο κρατικό παράσημο του βασιλιά Γεωργίου του Α'.

Καταλήγοντας, πρέπει να πούμε ότι ο ανυποχώρητος αγώνας του Χριστού Σαρτζετάκι για την υπεράσπιση της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης, οι σταλάντευτες προσπάθειές για την εξάνισις της δολοφονίας Λαμπράκη, η απόκριση των εξωθεσμικών παρεμβάσεων, ο ακεραίος χαρακτήρας του και η απόλυτη προσηλυσις του στους θεομυθισμούς να εμπνεύσει όχι μόνο το Δικαστικό Σύμβουλο, αλλά όλους τους Έλληνες. Ιδιαίτερα στην εποχή μας, που και πάλι επδίδωλνονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο προσπάθειες παρεμβάσεων στο έργο της Δικαιοσύνης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ 1929-2022

“

Ατεγκτος όπως ήταν ως χαρακτήρας, ξεσκέπασε το «αβγό του φιδιού» και παρ' όλες τις πιέσεις που δέχτηκε από τους ανωτέρους του, δεν υπέκυψε σε καμία από τις πολλαπλές απειλές τους. Και μόνο γι' αυτό, με «καθαρά χέρια», άξιζε να τιμηθεί από τον πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας εν έτει 1985

Ο συγγραφέας του «Ζ» Βασίλης Βασιλικός και ο σκηνοθέτης της ομότιτλης ταινίας, Κώστας Γαβράς, αποχαιρετούν τον πρώην Πρόεδρο της Δημοκρατίας, και ανακριτή στην υπόθεση Λαμπράκη

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης, ως ανακριτής στη δολοφονία του Γρηγόρη Λαμπράκη έπαιξε έναν καταλυτικό ρόλο στο να βγει στην επιφάνεια η σκοτεινή πλευρά της Χωροφυλακής στη Βόρεια Ελλάδα, που τότε δεν λεγόταν «Αστυνομία». Ατεγκτος όπως ήταν ως χαρακτήρας, ξεσκέπασε το «αβγό του φιδιού» και παρ' όλες τις πιέσεις που δέχτηκε από τους ανωτέρους του, με έδρα την Αθήνα, δεν υπέκυψε σε καμία από τις πολλαπλές απειλές τους. Και μόνο γι' αυτό, με «καθαρά χέρια», άξιζε να τιμηθεί από τον πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας εν έτει 1985.

Για τον δικό μου αποχαιρετισμό, επιστρέφω στις σελίδες του «Ζ»:

ΑΝΑΚΡΙΤΗΣ: Ποιος ήταν επικεφα-

τάξως, πώς δικαιολογείτε εσείς την συνεχή παρουσίαν του εις τον τόπον της συγκεντρώσεως; ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ: Συγκεντρώσεις εν κλειστώ χώρῳ, ως η συγκεκριμένη των «Φίλων της Ειρήνης», συνηθέστατα περιορίζονται εις το αστυνομικόν ενδιαφέρον του τοπικῶς αρμοδίου αστυνόμου και των ειδικῶν υπηρεσιῶν της Ασφαλείας.

ΑΝΑΚΡΙΤΗΣ: Το πλήθος, των αντιφρονούντων, η κακοποίηση του Ζ κατά την είσοδόν του εις το κτίριον, ἔνθα η ομιλία, η κακοποίηση του Πηρουκά, ο λιθοβολισμός της αιθούσης, αι κραυγαί, αι κακοποιήσεις ἄλλων πολιτῶν δεν σας ἔκαμαν να εκτιμήσετε την κατάστασιν, δεδομένης της τεραστίας αστυνομικῆς ἐμπειρίας την οποίαν διαθέτετε, ως ἐκτάκτως σοβαράν;

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ: Εάν η κατάστασης ἴτο τοιαύτη, ὥστε να δύναται

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΓΑΒΡΑ

Η πρώτη μας επαφή με τον Χρήστο Σαρτζετάκη ήταν μετά την προβολή της ταινίας, την οποία είδα στο Παρίσι και αφού είχε αφεθεί ελεύθερος με την πτώση της χούντας. Ήταν σίγουρα κάποιους μήνες μετά τη Μεταπολίτευση. Ενώ ήξερε ότι πάνω του είχε επιταχίσει ένας βασικός ρόλος (σ.σ.: του ανακριτή, τον οποίο υποδύσαν ο Ζαν Λουί Τρεντινιάν), εγώ είδα έναν άνθρωπο απλό, χωρίς επιπόλαιους ενθουσιασμούς για την ταινία. Μου μίλησε με λόγια καθαρά και πολύ ενδιαφέρον για τον τρόπο που αποτιμᾶ τα γεγονότα. Αυτό που ήθελα να δείξω ήταν έναν άνθρωπο μόνο του, που αντιστέκεται στο κλίμα της εποχής του. Τι ήταν ο ίδιος τότε; Ένας πρωτοδίκης

«Ένας άνθρωπος, μόνος, που αντιστεκόταν»

λίσ των αστυνομικῶν δυνάμεων τη νύκτα της 22ας Μαΐου;

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ: Δεν δύναμαι να απαντήσω εις το ἐρώτημά σας καθ' ὅσον, ως προείπον, ἐγὼ κατὰ την ἡμέραν ἐκείνην ως Ἐπιθεωρητῆς Χωροφυλακῆς δεν ἴσκουν διοικήσιν. Δεν ἔχω ὑπ' ὄψιν μου ποῖον ὀρίζεν επικεφαλῆς της Αστυνομικῆς Δυνάμεως η σχετικὴ διαταγὴ της Αστυνομικῆς Διευθύνσεως.

ΑΝΑΚΡΙΤΗΣ: Στην δικογραφία υπάρχει αντίγραφο της διαταγῆς. Ορίζεται επικεφαλῆς ο Αστυνομικός Ὑποδιευθυντῆς. Στον ἴδιον χώρο, ὅμως, παρευρίσκεται και ο Αστυνομικός Διευθυντῆς. Ποιος ἀπ' τοὺς δύο εἶναι ο υπεύθυνος; ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ: Εφ' ὅσον η διαταγὴ δεν ἀνεκλήθη ἐπιτοπίως διὰ νεωτέρας προφορικῆς διαταγῆς του παρισταμένου Αστυνομικοῦ Διευθυντοῦ, την ὅλην ευθὴν διὰ τα μέτρα τάξεως ἐπικολούθη να φέρη ο Ὑποδιευθυντῆς, χωρίς ἐκ τούτου να αποκλείεται η γενικότερα ευθὴν του Διευθυντοῦ, ως ἀμέσου υπευθύνου κατὰ τον Κώδικα και τον Κανονισμόν της Χωροφυλακῆς, ἀνεξαρτήτως της παρουσίας του ἢ μη εις τον τόπον της συγκεντρώσεως.

ΑΝΑΚΡΙΤΗΣ: Κατὰ ποῖον τρόπον θα ἔπρεπε να γίνη η ἀνάκλησις της διαταγῆς;

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ: Η ἀνάκλησις αὐτὴ ἔπρεπε να γίνη ρηματικῶς, κατὰ τον τρόπον ἀπολύτως σαφῆ, ἐν- γράφως ἢ προφορικῶς.

ΑΝΑΚΡΙΤΗΣ: Εάν ο Διευθυντῆς δεν εἶχε ἀναλάβει ἐμπράκτως την ὅλην υπευθυνότητα των μέτρων

να χαρακτηρισθῇ ως ἐκτάκτος και σοβαρά, τότε εἶχον πράγματι υποχρέωσιν, ἐκ του ἀρθρου 9 του Κώδικος της Χωροφυλακῆς, να ἀναλάβω ἐγὼ προσωπικῶς την δι- εύθυνσιν των μέτρων τάξεως και ασφαλείας. Πλὴν ὅμως, τοιαῦτα ἐπεισόδια, ως τα προαναφερθέντα, εἶναι συνηθέστατα εις τας συγκεντρώσεις. Ἐχομεν, μάλιστα, περιπτώσεις κατὰ τας οποίας και αὐτοὶ ἀκόμη ο παριστάμενοι Εισαγγελεῖς ἐλιθοβολήθησαν ἀπο κομμουνιστάς, χωρίς πάλιν η κατάσταση να δύναται να ἐκτιμηθῇ ως ἐκτάκτος και σοβαρά. Τοιαύτη θα ἴτο ἂν πδυνάμεθα να προβλέψωμεν τον βαρύτατον τραυματισμόν του Πηρουκά και τον θανάσιμον τοιοῦτον του Ζ. Ἀλλὰ πῶς να προβλεφθοῦν αὐτά; Ομολογῶ ὅτι η πείρα μας εἶναι πτωχότατη ἀπὸ ἐπιθέσεις κατὰ ἀσθενοφόρων αυτοκινήτων του Ερυθροῦ Σταυροῦ. Ἐπιθεσιν κατὰ ἀσθενοφόρου μίαν μόνον ἐνθυμούμαι εις την αστυνομικὴν μου ζωὴν, γενομένην ὑπὸ συμ- μοριτῶν κατὰ τη διάρκειαν του ἀνταρτοπολέμου. Και πάλιν, ἂν ἦοιεν ἐμπροσθεν της οδοῦ Σπαν- δωνῆ και ἐβλεπα ἕνα τρίκυκλον να εφορμᾷ, δεν θα ἀποτραβί- μουν, γιατί πῶς να σκεφθῶ ὅτι μπορούσε σκοπῆσαι να ἐπιτίσει κατ' ἐμοῦ; Τέτοια μέσα πολιτικῆς δολοφονίας εἶναι πρωτάκουστα την εποχὴν που ο ἄνθρωπος φθά- νει στην Σελήνη και καλλιεργεῖ τους βυθοὺς των θαλασσῶν.

ΑΝΑΚΡΙΤΗΣ: Ἀκριβῶς αὐτὴ εἶναι και η δική μου γνώμη.

που στεκόταν ὀρθῶς ἀπέναντι στις πιέσεις των βασιλέων και των στρατιωτικῶν, ἐνὼ ἐβλε- πε τον ἀντικομμουνισμό να φουντώνει. Ἐπέμεινε ὅμως και ἔκανε την ἀποστολὴν του. Ἐβλεπα, λοιπόν, τον σεβασμὸν που ἔχει ἕνας ἄνθρωπος για το ἐπάγγελμα του. Και για να εἶμαι ἀκριβῆς στα γεγονότα, πηγαῖνα στὴ βιβλιοθήκη του γαλλικοῦ πανεπιστημίου πρὸς κείμενον να διαβάσω ὅλες τις ἐλληνικῆς ἐφημερίδες της επο- χῆς που ὑπάρχει ἐκεῖ – ἀνά- μεσά τοὺς, φυσικὰ, «ΤΑ ΝΕΑ» και «Το Βήμα».

Με τον Σαρτζετάκη μι- λούσαμε τηλεφωνικὰ και στὴ συνέχεια και φυσικὰ τον πήρα τὸ ἑλῆφωνο για να τον συγκαρῶ ὅταν ἐξελέγη Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Τότε μάλιστα με προσκάλεσε να ποῦμε καφέ στο γραφεῖο του, που ἦταν το πρώην γρα- φεῖο της Φρειδερίκης. Αὐτὸ που μου ἔκανε ὅμως πραγματι- κὴ ἐντύπωση ἦταν ὁ ἴδιος τόμος με τα ἀπομνημονεύματά του, που μποροῦν πλέον να διαβά- σουν και ο νεότεροι νομικοί. Ἐκεῖ περιγράφει ὅλες τις πιέ- σεις που ἔλασε. Εἶναι γραμμέ- νοι βέβαια σὴν καθαρεύουσα, ἀ- την ὅταν ἐκείνος ἀγαπούσε, ἀλλὰ ὅταν τη μιλούσε με ἔκα- νε να χαμογελάω. Ήταν ἕνας ἄνθρωπος με τη δική του ἐλ- ρωνεία για τη ζωὴ και μεγάλῃ ἀγάπην για τοὺς Ἕλληνες.

10 | ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2022

Στην Ιστορία πέρασε ο Χρήστος Σαρτζετάκης, ο οποίος έφυγε χθες από τη ζωή χθες σε ηλικία 93 ετών μετά από πολυήμερη νοσηλεία. Ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε αφήσει ανεξίτηλο το στίγμα του ως ανακριτής στη δολοφονία του Γρηγόρη Λαμπράκη, και μάλιστα η υπόθεση πήρε διεθνείς διαστάσεις μέσα από την ταινία «Ζ» του Κώστα Γαβρά.

Η επιλογή του για τη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας το 1985 από τον τότε πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου ήταν μια έκπληξη πρώτου μεγέθους, καθώς όλοι εκτιμούσαν ότι θα ανανεωνόταν η θητεία του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Η εκλογή του ήταν επεισοδιακή, καθώς για την ψηφοφορία στη Βουλή είχαν χρησιμοποιηθεί τα περιβόητα «γαλάζια» ψηφοδέλτια επί των οποίων ανεγράφη το όνομα του Χρήστου Σαρτζετάκη.

Τότε η Ν.Δ. κατήγγειλε το γεγονός ως απόπειρα ακύρωσης του μυστικού χαρακτήρα της ψηφοφορίας, επειδή, όπως υποστήριζε, το χρώμα του κάθε ψηφοδελτίου διακρινόταν από τον ημιαφανή φάκελο. Το δεύτερο θέμα που είχε ανακύψει τότε ήταν για το αν ο Γιάννης Αλευράς είχε «ως ασκών χρέη Προέδρου της Δημοκρατίας» δικαίωμα ψήφου. Υπενθυμίζεται πως τον Χρήστο Σαρτζετάκη στήριξαν ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ (συνολικά, 185 βουλευτές) και στην τρίτη κρίσιμη ψηφοφορία έλαβε 180 ψήφους και εξέλεξε Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Παρέμεινε στο Προεδρικό Μέγαρο μέχρι τις 5 Μαΐου 1990.

Η πορεία του

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης γεννήθηκε το 1929 στη Θεσσαλονίκη, σπούδασε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και, αφού άσκησε για μικρό χρονικό διάστημα τη δικηγορία, εισήλθε στον δικαστικό κλάδο το 1955. Με εκπαιδευτική άδεια έκανε το 1965-1967 μεταπτυχιακές σπουδές στο Παρίσι στο Εμπορικό Δίκαιο και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Δίκαιο. Το 1963, ενώ υπηρετούσε στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, ανέλαβε ως ανακριτής την υπόθεση της πολιτικής δολοφονίας του βουλευτού Γρηγορίου Λαμπράκη, ενώ το 1968, επί κούντας, απολύθηκε από το Δικαστικό Σύμμα και στη συνέχεια συνελήφθη δύο φορές, βασανίστηκε και φυλακίστηκε, χωρίς δίκη, επί έναν περίπου χρόνο. Με την κατάρρευση της δικτατορίας αποκαταστάθηκε στην υπηρεσία του τον Σεπτέμβριο του 1974 με τον βαθμό του εφέτη. Το 1981 προήχθη στο βαθμό του Προέδρου Εφετών και το 1982 στο βαθμό του Αρεοπαγίτου.

Μετά το 1990 αποσύρθηκε σε μεγάλο βαθμό από τη δημόσια ζωή, αν και αρθρογραφούσε τακτικά σε εφημερίδες και δημοσίευε κείμενα στην ιστοσελίδα του. Ήταν παντρεμένος και πατέρας μιας κόρης.

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης εισήχθη στο Λαϊκό Νοσοκομείο την 1η Δεκεμβρίου 2021 λόγω πνευμονίας από εισρόφιση. Δύο μέρες μετά μεταφέρθηκε στη ΜΕΘ εξαιτίας οξείας αναπνευστικής ανεπάρκειας. Σύμφωνα με την επίσημη ενημέρωση του νοσοκομείου, άφησε την τελευταία του πνοή στις 2:40 το ξημερώματα.

Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Κατερίνα Σακελλαροπούλου, με δήλωσή της, έκανε λόγο για «έναν ακεραίο λειτουργό της Δικαιοσύνης, που σε δύσκολες για τον τόπο και τη Δημοκρατία ώρες χειρίστηκε ως ανα-

Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ ΠΕΡΑΣΕ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Αδέκαστος δικαστής, υπερασπιστής της αλήθειας

κριτής την υπόθεση της δολοφονίας Λαμπράκη με παραδειγματική ανεξαρτησία και δικαστικό ήθος, πληρώνοντας, για τη στάση του αυτή βαρύ τίμημα στα χρόνια της κούντας». Ο πρωθυπουργός, Κυριάκος Μητσοτάκης, τόνισε: «Στα παραγμένα χρόνια της δεκαετίας του '60, ως νεαρός τότε ανακριτής, ταύτιστηκε με την καταγγελία των εξωθεσμικών μισανισμών στην υπόθεση Λαμπράκη. Αυτών που, δυστυχώς, ήλθαν στο προσκήνιο με την επτάχρονη δικτατορία, οδηγώντας και στη δική του δίωξη. Πολλά χρόνια μετά, το 1985, η ανάδειξή του στο ύψιστο αξίωμα συνέβη σε συνθήκες πόλωσης και η παράταξή μας δεν τον στήριξε. Συνεργάστηκε, ωστόσο, μαζί του σεβόμενη τον συνταγματικό του ρόλο. Όπως και ο ίδιος άσκησε με το δικό του τρόπο, αλλά πάντως με θεσμική αυστηρότητα, τα καθήκοντά του. Στο διάστημα 1989-90, μάλιστα, σε ένα περιβάλλον και πάλι υψηλής πολιτικής έντασης, οι χειρισμοί του για το σχηματισμό κυβέρνησης υπήρξαν ανεπίληκτοι».

Με θάρρος και πείσμα

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης υπήρξε μια σημαντική προσωπικότητα του δημοσίου βίου. Υπήρξε στην πατρίδα με ακεραιότητα απ' όλες τις θέσεις, δήλωσε ο πρώην πρωθυπουργός, Αντώνης Σαμαράς, και πρόσθεσε: «Παρακαταθήκη του, η σθεναρή, μαχητική κι αδιαπραγμάτευτη υπεράσπιση των εθνικών μας θέσεων, και ειδικά στο ζήτημα της Μακεδονίας», ενώ ο Κώστας Σημίτης ανέφερε: «Ο Χρήστος Σαρτζετάκης υπήρξε ένας δημόσιος λειτουργός που υποστήριξε με θάρρος και πείσμα τη Δημοκρατία σε αντίξοες συνθήκες. Τόσο ως δικαστικός, όταν με υποδειγματικό τρόπο υπερασπίστηκε την αλήθεια στην υπόθεση Λαμπράκη, όσο και στα μεταγενέστερα χρόνια, όταν έλαβε ενεργό μέρος στον αντιδικτατορικό αγώνα. Υπήρξε ένας ιδιαίτερος άνθρωπος, με αφοσίωση στη Δημοκρατία και στο Σύνταγμα».

Δήλωσε έκανε, επίσης, ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Προκόπης Παυλόπουλος, οι πολιτικοί αρχηγοί και βουλευτές. Ο σκηνοθέτης της ταινίας «Ζ», Κώστας Γαβράς, δήλωσε στην ΕΡΤ ότι ο Χρήστος Σαρτζετάκης ήταν το τέλει παράδειγμα δικαστή, καθώς μέσα σε μια τόσο δύσκολη κατάσταση αποφάσισε να συνεχίσει και να πάει μέχρι το τέλος το δικαστικό του καθήκον.

«Δεν ήταν πολιτικός, ήταν δικαστής. Έγινε πολιτικός από τη στιγμή που εξελέγη Πρόεδρος. Κατά τη γνώμη μου, ήταν ένα τέλει παράδειγμα δικαστή, κι έκανε την ταινία γιατί για μένα ήταν παράδειγμα δικαστή. Μέσα σε τόσο δύσκολη κατάσταση, με μια βασιλική οικογένεια που είχε το στρατό μαζί της κι εναντίον του, αυτός αποφάσισε να συνεχίσει και να πάει μέχρι το τέλος το δικαστικό του καθήκον. Ο Σαρτζετάκης έβαλε τους δύο τόμους της ζωής του, κι όλοι οι νέοι δικαστές πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να τους διαβάσουν, γιατί βλέπεις κανείς τι υπέστη εκείνη την εποχή, την εποχή που ήταν δικαστής εναντίον των στρατιωτικών», τόνισε ο κ. Γαβράς.

«Ακέραιος λειπουργός της Δικαιο

■ Τριήμερο δημόσιο πένθος για τον Χρήστο Σαρτζετάκη, που απεβίωσε στα 92 του χρόνια. Οι σταθμοί της πολυτάραχης ζωής του

Εφυγε από τη ζωή, σε ηλικία 92 ετών, ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας (1985-1990) και ανώτατος δικαστικός Χρήστος Σαρτζετάκης, ο οποίος νοσηλεύτηκε στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας του Λαϊκού Νοσοκομείου από τον Δεκέμβριο με πνευμονία. Η απώλειά του προκάλεσε θλίψη στον πολιτικό κόσμο της χώρας, ενώ κηρύχθηκε τριήμερο δημόσιο πένθος.

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης γεννήθηκε στη Νεάπολη Θεσσαλονίκης το 1929. Ήταν πτυχιούχος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και εισήλθε στον δικαστικό κλάδο το 1955. Το 1963 υπηρέτησε στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης και έγινε γνωστός ως ανακριτής στην υπόθεση της δολοφονίας του βουλευτή της Αριστεράς Γρηγόρη Λαμπράκη. Το 1968, επί χούντας, απολύθηκε από το δικαστικό σώμα και στη συνέχεια συνελήφθη δύο φορές και φυλακίστηκε. Το 1981 προήχθη στον βαθμό του προέδρου Εφετών και το 1982 στον βαθμό του αρεοπαγίτη. Κατά την προεδρική εκλογή του 1985, ο Χρήστος Σαρτζετάκης προτάθηκε από

την Σακελλαροπούλου έκανε λόγο για «έναν ακέραιο λειπουργό της Δικαιοσύνης, που σε δύσκολες για τον τόπο και τη δημοκρατία ώρες χειρίστηκε ως ανακριτής την υπόθεση της δολοφονίας Λαμπράκη με παραδειγματική ανεξαρτησία και δικαστικό ήθος, πληρώνοντας, για τη στάση του αυτή, βαρύ τίμημα στα χρόνια της χούντας».

Αυστηρότητα

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι ο εκλιπών «άσκησε με τον δικό του τρόπο, αλλά πάντως με θεσμική αυστηρότητα, τα καθήκοντά του. Στο διάστημα 1989-90, μάλιστα, σε ένα περιβάλλον και πάλι υψηλής πολιτικής έντασης, οι χειρισμοί του για τον σχηματισμό κυβέρνησης υπήρξαν ανεπιδίπτοι. Μια θητεία που άρχισε με αντιδικίες ολοκληρώθηκε, έτσι, σε κλίμα ομαλότητας. Και σε αυτό, η προσωπικότητα του Χρήστου Σαρτζετάκη είχε το δικό της μερίδιο». Ο αρχηγός του ΣΥΡΙΖΑ

Αλέξης Τσίπρας δήλωσε πως «ο Χρήστος Σαρτζετάκης υπήρξε εμβληματικός δικαστής, που προσωποποίησε την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης σε όλη τη δια-

δρομή του, με κορυφαία στιγμή τη δολοφονία του Γρηγόρη Λαμπράκη από το παρακράτος της Δεξιάς».

Ο Νίκος Ανδρουλάκης σημείωσε ότι ο εκλιπών «ήταν ένας ευπατριδής που υπηρέτησε με συνέπεια το δημόσιο συμφέρον, τη Δικαιοσύνη και τη δημοκρατία». Ο Δημήτρης Κουτσούμπας ανέφερε πως ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας «θα μείνει στη συλλογική μνήμη για τη συμβολή του στην αποκάλυψη της δολοφονίας Λαμπράκη».

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης θα κηδευτεί δημοσία δαπάνη, με τιμές αρχηγού κράτους. Η εξόδιος ακολουθία του θα τελεστεί την προσεχή Δευτέρα, στις 12.00, στη Μητρόπολη Αθηνών, και η ταφή του σε στενό οικογενειακό κύκλο, την ίδια ημέρα, από το Α' Νεκροταφείο Αθηνών.

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης, ανακριτής στην υπόθεση Λαμπράκη (αριστερά). Δεξιά: Από την οργάνωσή του ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας

Τα ειλικρινή της συλλυπητήρια εξέφρασε η πολιτειακή και πολιτική ηγεσία του τόπου

Όταν ο Αντώνης Σαμαράς εξύβριζε τον πρώ

Εχυσε κροκοδείλια δάκρυα χθες, χωρίς να ζητήσει ούτε μια συγγνώμη για όσα τον είχε κατηγορήσει

ΠΛΗΜΜΥΡΙΣΕ από υποκρισία ο πρώην πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς στο άκουσμα της απώλειας του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας Χρήστου Σαρτζετάκη, θυμίζοντας την προσφορά του στην προάσπιση της ελληνικότητας της Μακεδονίας.

Σε χθεσινή του δήλωση ο κ. Σαμαράς επισήμανε ότι ο Χρήστος Σαρτζετάκης «υπήρξε μια σημαντική προσωπικότητα του δημοσίου βίου», που «υπηρέτησε την πατρίδα με ακεραιότητα, απ' όλες τις θέσεις». Πρόσθεσε ότι είναι «παρακαταθήκη του η σθεναρή, μαχητική και αδιαπραγμάτευτη υπεράσπιση των εθνικών μας θέσεων, και ειδικά στο ζήτημα της Μακεδονίας. Εκφράζω τα ειλικρινή μου συλλυπητήρια στην οικογένεια και στους οικείους του».

Ωστόσο, ο κ. Σαμαράς θυμάται την Ιστορία και τα πρόσωπα μόνο κατά τον τρόπο που τον βολεύει... Αντί να υποκρίνεται, θα έπρεπε να ζητήσει συγγνώμη από τον Σαρτζετάκη. Γιατί, ενώ ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης είχε ξεκαθαρίσει κατά την προεκλογική εκστρατεία του

1985 ότι, αν νικούσε το ΠΑΣΟΚ, θα αναγνώριζε πλήρως τον Σαρτζετάκη (κι ας είχε εκλεγεί με τα περίεργα χρωματιστά ψηφοδέλτια στη Βουλή), ο κ. Σαμαράς συνέχιζε να τον υβρίζει επί σειράν ετών. Τον μακρινό Νοέμβριο του 1988, ο Σαρτζετάκης έκανε μια ιστορική ομιλία για τη Μακεδονία στη Μελβούρνη της Αυστραλίας, όπου είχε οργανωθεί και έκθεση

στο μουσείο της πόλης με τον τίτλο «Αρχαία Μακεδονία». Ο Σαρτζετάκης αντιμετώπισε στα ίσια τους διαδλωτές της εκεί ισχυρότητας παροικίας των Σκοπιανών, που ήταν θρασείς και πλουσιοπάροχα οργανωμένοι χάρη στις χορηγίες της Ένωσης Κομμουνιστών (του Κομμουνιστικού Κόμματος, δηλαδή) της τότε ενιαίας Γιουγκοσλαβίας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ 1929-2022

Αδέκαστος και ηθικά ακέραιος

Εφυγε από τη ζωή ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας την περίοδο 1985-1990, ο οποίος το 1963 είχε χειριστεί ως δικαστικός λειτουργός την υπόθεση της δολοφονίας Λαμπράκη
 ● Τη Δευτέρα 7 Φεβρουαρίου, δημοσία δαπάνη, η κηδεία του
 ● Συλλυπητήρια από σύσσωμο τον πολιτικό κόσμο

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΓΟΥΡΓΟΥΣΗΣ/ΕΡΕΣΩΝ

► ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΟΥΚΛΟΥΜΠΗ

Εγινε γνωστός στο πανελλήνιο αλλά και διεθνώς για τον χειρισμό της υπόθεσης της δολοφονίας Λαμπράκη, που του είχε ανατεθεί ως ανακριτή το 1963. Αν και νεαρός στο δικαστικό σώμα, κόντρα στις πιέσεις και το πολιτικό κλίμα της εποχής, η αγέρωχη στάση του και ο παραδειγματικός τρόπος με τον οποίο ολοκλήρωσε την ανακριτική διαδικασία του απέδωσε το προσωνύμιό του αδέκαστος δικαστής. Και δεν είναι τυχαίο ότι το τίμημα που πλήρωσε αργότερα ήταν βαρύ, αφού η κοήνη τον φυλάκισε και τον βασάνισε επί 11 μήνες. Υπερέβηκε την πατρίδα από το ύψιστο πολιτικό αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας, την ιασηγήνη λόγω των γεγονότων του '89- πενταετία 1985-1990. Η πρόταση προς το πρόσωπό του από τον τότε πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου αποτέλεσε εκπλήξη και εγγυή της τελευταίας στιγμή, καθώς ο Κωνσταντίνος Καραμανλής φέρεται να είχε λάβει προφορικές διαβεβαιώσεις ότι θα προτεινόταν να συνεχίσει τη θητεία του, κάτι που δεν συνέβη. Από τα λόγια του ως Προέδρου της Δημοκρατίας έχει μείνει ανεξίτηλη η αναφορά του ότι: «...

εμείς οι Έλληνες είμεθα Έθνος ανάδελφον».

Βασικό χαρακτηριστικό του συνολικού του βίου και της παρουσίας του στη δημόσια ζωή ήταν η ηθική ακεραιότητα, το βαθύ αίσθημα δικαίου και η προσήλωσή του σε αρχές και αξίες. Το αυτοβιογραφικό βιβλίο του «Επιτελών το καθήκον μου», που κυκλοφόρησε το 2016, αναφέρεται με λεπτομέρειες τόσο στη δικαστική ανάκριση της δολοφονίας του Γραφάρη Λαμπράκη όσο και στα πολιτικά της επακόλουθα.

Τριήμερο πένθος

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης, γιος αξιωματικού της Χωροφυλακής και κόρης Μακεδονομάχου, πέρασε από χθες στην ιστορία σε ηλικία 93 ετών. Είχε γεννηθεί στη Νεάπολη Θεσσαλονίκης το 1929 και νοσηλεύονταν το τελευταίο διάστημα στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας του «Λαϊκού» νοσοκομείου, με πνευμονία. Για τον θάνατό του κηρύχθηκε τριήμερο δημόσιο πένθος και με κοινή υπουργική απόφαση των υπουργών Εσωτερικών, Μάκη Βορίδη, Οικονομικών, Χρήστου Σταϊκούρα, και Εθνικής Άμυνας, Νικόλαου Παναγιωτόπουλου, η κηδεία του θα τελεστεί με δημόσια δαπάνη και με τιμές αρχηγού κράτους, «ως ελάχιστος φόρος τιμής για τις εξαιρετικές υπηρεσίες που προσέφερε στον λαό, στην

πατρίδα και στο έθνος».

Επίσης, οι σημαίες των δημοσίων καταστημάτων όλης της χώρας θα κομμάτιζον μεσίστες, από σήμερα έως και τη Δευτέρα, που θα τελεστεί η εθόδιος ακολουθία στις 12.00, στη Μητρόπολη Αθηνών. Σύμφωνα με ανακοίνωση από το γραφείο του εκλιπόντος πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας, λόγω των υγειονομικών μέτρων, η ταφή του Χρήστου Σαρτζετάκη θα τελεστεί σε στενό οικογενειακό κύκλο, την ίδια μέρα, στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών, ενώ η οικογένεια εξέφρασε την επιθυμία τυχόν δωρεάς να κατατεθούν στη Φιλότα - Συλλογή Γονιών Παιδιών με Νοσηλευτική Ασθένεια και στην Εστία Κέντρο Κοινωνικής Φροντίδας αιτών με νομική υστέρηση.

Σύσσωμος ο πολιτικός κόσμος αποχαιρέτησε τον πρώην Πρόεδρο Χρήστο Σαρτζετάκη, ενώ η Βουλή τίρησε ενός λεπτού σιγή στη μνήμη του. «Με συγκίνησε αποχαιρετάμε τον Χρήστο Σαρτζετάκη. Έναν ακέραιο λειτουργό της δικαιοσύνης, που σε δύσκολες για τον λαό και τη δημοκρατία ώρες χειρίστηκε ως ανακριτής την υπόθεση της δολοφονίας Λαμπράκη με παραδειγματική ανεξαρτησία και δικαστικό ήθος, πληρώνοντας, για τη στήση του αυτή, βαρύ τίμημα στα χρόνια της κοήνης. Και που αργότερα, ως Πρόεδρος της Ελληνικής Δι-

μοκρατίας, τίμησε το αξίωμα με ευσυνειδησία, προσήλωσή και υψηλό αίσθημα ευθύνης στην άσκηση των καθηκόντων του», δήλωσε η Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Κατερίνα Σακελλαροπούλου.

«Εμβληματικός δικαστής»

«Ο Χρήστος Σαρτζετάκης άσκησε με θεσμική ανστηρότητα τα καθήκοντά του», τόνισε ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, εγκυμονώντας τη στήση του τόσο ως δικαστικού λειτουργού όσο και ως Προέδρου σε συνθήκες πόλωσης και παρά το ότι «όπως θυμάστε» η Ν.Δ. δεν τον στήριξε. Τη θλίψη του εξέφρασε και ο πρόεδρος της Βουλής, Κωνσταντίνος Τασούλας, χαρακτηρίζοντάς τον πρότυπο ήθους και αγωνιστικότητας. Για «εμβληματικό δικαστή, που προσωποποίησε την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης» έκανε λόγο ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξης Τσίπρας. «Ο Χρήστος Σαρτζετάκης ήταν ένας ευπατρίδης που υπηρέτησε με συνέπεια το δημόσιο συμφέρον, τη δικαιοσύνη και τη δημοκρατία», ανέφερε ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ - Κινήματος Αλλαγής, Νίκος Ανδρουλάκης, σε συλλυπητήρια δήλωσή του.

«Θα μείνει στη συλλογική μνήμη για τη συμβολή του στην αποκατάσταση της δολοφονίας Λαμπράκη και τη στάση του απέναν-

τι στη κοήνη, για την οποία φυλακίστηκε», σπρώχνει ο γενικός γραμματέας του ΕΚΕ, Δημήτρης Κουτσούμπος.

«Ο τρόπος με τον οποίον ο Χρήστος Σαρτζετάκης υπερασπίστηκε τη δικαιοσύνη ως λειτουργός της και τα εθνικά θέματα ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ως γίνει παράδειγμα για όλους. Ακωνία του η μνήμη», ανέφερε ο Κυριάκος Βελόπουλος, πρόεδρος της Ελληνικής Λύσης. «Θα τον θυρόμαστε για τη σπάνια γενναιοδωρία του. Ως τον αγέρωχο ανακριτή που δεν ενέδωσε στο εμψυχωτικό παρακράτος της Δεξιάς, επιμένοντας να ερευνήσει τους δολοφόνους του Λαμπράκη πέρα προσωπική θυσία», έγραψε σε ανάρτησή του ο γραμματέας του ΜΕΡΑ25, Γιάννης Βαρουφάκης.

Διπλώσεις για τον εκλιπόντα πρώην Πρόεδρο έκαναν και οι τρεις πρώην πρωθυπουργοί. Ο Κώστας Σημίτης, ο οποίος εορτάσσει στο «δημοκρατικό θάρος» του Χρήστου Σαρτζετάκη για τη δημοκρατία και τον ενεργό αγώνα του κατά της δικτατορίας, ο Γιώργος Παπανδρέου που εκτίμησε ότι «θα μείνει στην ιστορία για την ακεραιότητά του και ο Αντώνης Σαμαράς που τον αποκάλυψε «σημαντική προσωπικότητα του δημόσιου βίου, που αφήνει παρακαταθήκη τη σθεναρή υπεράσπιση των εθνικών μας θέσεων».

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

Ο Ανακριτής

Απόσπασμα από το βιβλίο «Ζ» του Βασίλη Βασιλικού

Ο Ανακριτής πιέζεται. Ο Ανακριτής συσφίγγεται. Ο κλοιός γύρω του στενεύει. Ο Ανακριτής δεν είναι μια έξοδος. Είναι μια είσοδος στις φυλακές. Από τότε που έκλεισε στο Γεντί Κουλέ και τον Μαστοδοντόσαυρο, ο Ανακριτής, το πρόσωπο του Ανακριτή, έγινε κόρφος εν οφθαλμώ στους κροτοδεινόσαυρους.

Οι μεγάλοι πηγαίνοντο να πιέσουν. Ο Υπουργός είναι μόνιμα εγκαταστημένος στο «παλατάκι». Ο Υπερστρατηγός. Ο Μέγας Αρεοπαγίτης. Ο προσωπικός σύμβουλος του πρωθυπουργού. Συναντήσεις, τηλεφωνήματα, πιέσεις, στρώματα ασβέστη για να κρυφτεί η ραγισματιά, μα η αλήθεια, στο στάδιο αυτό τουλάχιστο, τρυπάει τον ασβέστη. Ο Μέγας Αρεοπαγίτης ανησυχεί: «Πότε επιτέλους θα τελειώσετε με την υπόθεσιν Ζ; Μου είχατε υποσχεθεί ότι η υπόθεσις θα επηρεαστεί εντός του Ιουνίου και τώρα είμαστε εις τον Αύγουστον. Με εξαπατήσατε. Τι κάνετε επιτέλους; Δεν ξέρετε ότι με το να εξετάζετε συνεχώς μάρτυρας υπάρχει κίνδυνος να παραπλανηθείτε;»

Ο Ανακριτής τα ξέρει όλα. Πιέζεται. Πιέζεται διπλά. Και από αυτούς που είναι από πάνω και από τη μάζα του λαού που έχει στρέψει σ' αυτόν τα βλέμματά της σαν μόνη σωτηρία. Ο Ανακριτής αγρυπνά. Δουλεύει δεκαοχτώ ώρες το εικοσιτετράωρο. Έχει ήδη σχηματίσει μια γνώμη, μα δεν ωφελεί να πει τίποτα. Πρέπει να αφήσει τα πράγματα να μιλήσουν μόνα τους.

Και διατί εξεδώσατε ένταλμα συλλήψεως, διατί προφυλακίσατε αξιωματικόν Χωροφυλακής; Δεν είχαμε συμφωνήσει να προφυλακίζετε αξιωματικούς μόνον όταν είναι βεβαία η καταδίκη των; Και εν τούτοις ο κύριος Εισαγγελεύς

μου ανέφερε ότι τα στοιχεία είναι αρκούντα μόνον διά την παραπομπήν του Μαστοδοντόσαυρου και όχι διά την καταδίκην του. Εν πάση περιπτώσει δεν δύναμαι επ' αυτού να σας είπω περισσότερα από τηλεφώνου. Εκείνο το οποίον δεν αντιλαμβάνεσθε είναι ότι διά των ενεργειών σας πλήττετε τον Κρατικόν Μηχανισμόν.

Ο Ανακριτής είναι νέος, ωραίος, δυνατός. Ελπίδα να γιατρευτεί η σήψη. Ονειρο δεμένο στο μούρτζι. Πόρτα ανοικτή στη φυλακή. Χωρίς νερό. Χωρίς φως. Ψάχνει στη σκοτεινή τρύπα. «Επιτελώ το καθήκον μου». Υπομονή, δουλεύει. Πλέκει το υφαντό, για να 'ρθουν έπειτα οι έμποροι να βάλουν τις τιμές. Μα πρέπει να 'χει γερά πλέξη, να αντέχει στο κρύο. Με δυο βελονιές, πιρούνια κινέζικα, μετρά τους πόντους, τρώει το ρύζι σπυρί σπυρί. Κάθε βελονιά σοφά υπολογισμένη. Κάθε σπυρί σε σχέση με άλλο σπυρί.

Ο Ανακριτής έχει ένα μεγάλο σπηθοσκόπιο. Είναι φεγγάρι που ερευνά το γήπεδο σ' ένα ματιό κάτω από τους προβολείς. Χιλιάδες θεατές μπλεγμένοι στον αγώνα. Ποιος απ' όλους πλήρωσε τους παικτες για να μην παίξουν καλά; Ποιος τους προπόνησε για να παίξουν έτσι; Ποιος έχει στοιχηματίσει πίσω απ' την

πλάτη τους; Ο Ανακριτής μελετά τη σκοτεινή πλάκα της ακτινογραφίας του εγκλήματος: οι σκιές της φθίσης πρέπει να εξακριβωθούν. Να μην υπάρχει αμφιβολία.

Ο Ανακριτής δεν μοιάζει με το ποίημα του Καβάφη «Το Πρώτο Σκαλί». Δεν του φτάνει να ανέβει στο πρώτο σκαλί. Πρέπει να φτάσει επάνω. Στο κεφαλόσκαλο.

Παράξενα που αισθάνεται κανείς όταν ξέρει ότι ένας λαός τον κουβαλάει στους ώμους! Ω, της γλυκιάς ευθύνης η δυνατή μυρωδιά! Έχει σχεδόν μεθύσει από την κούραση και

την επιμονή. Ο Ανακριτής είναι ένα εισιτήριο για το Γεντί Κουλέ.

Προσπάθεια να κατηγορηθεί ο Ανακριτής ως αριστερός. Βουλευτής της ΕΡΕ, γνωστός διά τας υπερδεξιές του απόψεις, μελετά την κατάθεσιν επερωτήσεως εις την Βουλήν διά της οποίας ζητείται από τον Υπουργόν Δικαιοσύνης όπως πληροφορήσει το Σώμα και καταθέσει ταυτοχρόνως τον σχετικόν προσωπικόν φάκελον του διενεργούντος τας ανακρίσεις της Ουδετερουπόλεως Ανακριτού, κυρίου...

Ο Ανακριτής δηλώνει: «Το φρούριον είναι καλώς περιχαρκαμένον». Ο Ανακριτής είναι θαρραλέος. Είναι έξυπνος. Εκεί που ξέρει ότι η σιωπή είναι προτιμότερη, λέει: «Δεν υπάρχει απάντησις». Όταν ο Υπερστρατηγός του υποδεικνύει κατάλογον μαρτύρων προς εξέτασιν, ο Ανακριτής τον απορρίπτει λέγοντας ότι θα σχηματίσει τη γνώμη του από όλες τις πηγές. Η μια πηγή φέρνει την άλλη. Σκαμμένο το χώμα από κάτω, βουλιάζει στο πέλμα του. Αγρια κουνέλια που σκάψαν τη γη δημιουργώντας υπόγεια τούνελ, που όλα συγκοινωνούν μεταξύ τους, όλα οδηγούν στον αφαλό. Ο Ανακριτής είναι βουτηχτής με σκάφανδρο και δυο μπουκάλες οξυγόνου.

Ο Μέγας Αρεοπαγίτης εξέφρασε την γνώμην προς τον Ανακριτήν ότι μάλλον το «στραπατσάρισμα» του Ζ εσκοπείτο και όχι η θανάτωσις. Και τι είναι τα άλλα που γράφει ο Τύπος περί εκδόσεως άλλων ενταλμάτων;

Βγάλε τα επιτέλους να σουχάσουμε!

Ο Ανακριτής είναι αναρριχώμενο φυτό. Είναι «πόθος». Μεγαλώνει ανάλογα με το ύψος της βέργας που συναντά. Όσο η βέργα πάει πιο ψηλά, τόσο και ο Ανακριτής φουντώνει. Μπορεί να σκεπάσει όλο το δωμάτιο. Ο Ανακριτής είναι κληματαριά: στα φύλλα κρέμονται απ' την πλεξιά της, άγουρες, ξινές ρώγες, που το φθινόπωρο θα ωριμάσουν και θα κάνουν κρασί. Ο Ανακριτής ξηλώνει τα πλαστικά πατώματα. Από κάτω υπάρχουν προγονικές ρίζες θαμμένων νεκρών. Ο Ανακριτής είναι τυμβωρύχος.

Ο Ανακριτής - ο πας Ανακριτής - δεν ανήκει εις την χορείαν των δώδεκα θεών του Ολύμπου ούτε συγκαταλέγεται μεταξύ των Αγίων της Χριστιανικής Εκκλησίας ούτε του έχει αναγνωρισθεί το αλάβητον, το οποίον Ζηλοτύπως κρατεί διά τον εαυτόν του, ως αποκλειστικόν και μοναδικόν προνόμιον, ο Πάπας. Άνθρωπος είναι ο Ανακριτής, όπως όλοι μας. Είναι ένας συγκεκριμένος άνθρωπος, ο οποίος εγεννήθη από ορισμένους γονείς, φέρει, είτε το θέλει είτε όχι, μέσα στο αίμα του και εις την ψυχήν του δεδομένην κληρονομικότητα, συνεκινήθη ίσως κατά την νεότητά του από ορισμένας ιδέας και από την ατομικότητά του εξαρτάται η αντίστασις του εις τας συμφυείς με τον άνθρωπον αδυναμίας. Αυτός είναι ο Ανακριτής - ο πας Ανακριτής.

Ο Ανακριτής είναι πρόσωπο που δεν έχει καιρό για άγχος, για αγωνίες, για μεταφυσικές θλίψεις. Είναι δεμένος πάνω στο σκάφος, σαν το δούκι στο σκαρί. Ο Ανακριτής είναι κηπουρός που βγάξει τα ζιζάνια απ' τον κήπο. Ο Ανακριτής είναι λουλούδι που ανθίζει μόνο του, όπως εκείνα στη Νότια Αμερική, μέσα στην πένθημη επίπλωση του φθινοπώρου, προμήνυμα της άλλης άνοιξης, πριν απ' την παγωνιά του χειμώνα.

Χρήστος Σαρτζετάκης, ο άνθρωπος του καθήκοντος

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης ήταν ίσως το πρώτο σύμβολο αυτοθυσίας, θάρρους και ακεραιότητας της μεταπολεμικής Ελλάδας, αλλά και ο πρώτος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, του οποίου η θητεία σφραγίστηκε από αντιφατικές κριτικές, κυρίως σε θέματα ύψους και θέσεων. Ο ηρωισμός του σε ό,τι αφορά την αποφασιστικότητα να διερευνήσει σε βάθος την «υπόθεση Λαμπράκη» το 1963 συνυπάρχει στο πορτρέτο του με μια υπερβάλλουσα τυπολατρία, καθώς και με απόψεις για μια «μαρτυρική» ιστορική διαδρομή του ελληνικού έθνους («είμαστε έθνος ανάδελφον»), ήταν η χαρακτηριστική φράση του σε πρωτοχρονιάτικο διάγγελμα), που πολλοί θα χαρακτήριζαν «μιορολατρική». Οι δηλώσεις και η γενικότερη «μη πολιτική» στάση του, που κάποιον χαρακτήριζαν ακόμη και «εθνικιστική», προκάλεσαν συζητήσεις την περίοδο 1985-1990 που διετέλεσε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ωστόσο ουδείς είχε να του προσάψει το παραμικρό σε ό,τι αφορά τα συνταγματικά του καθήκοντα, τα οποία επέλεξε με άψογο τρόπο και με υψηλή αισιοδοξία καθήκοντος.

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης γεννήθηκε στη Νεάπολη Θεσσαλονίκης και είχε καταγωγή από την Κρήτη – από τον πατέρα του, που ήταν αξιωματικός της Χωροφυλακής – και από τη Φλώρινα από τη μητέρα του, η οποία ήταν θυγατέρα του Μακεδονομάχου Κώστα Γραμμένοπουλου. Σε μια εποχή πολέμων και ανακατατάξεων ο μετέπειτα φοιτητής της Νομικής Θεσσαλονίκης γαλουχήθηκε με τη σημασία των εθνικών ιδανικών, της στέρεας ελληνικής παιδείας και του καθήκοντος. Εισήλθε στο δικαστικό σώμα το 1955 και το 1963, όταν υπηρετούσε στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, ανέλαβε ως ανακριτής την υπόθεση της δολοφονίας του βουλευτή της ΕΔΑ Γρηγόρη Λαμπράκη.

Κάποιοι από όσους επηρέαζαν καταστάσεις μέσα από τις θέσεις τους σε κρατικούς θε-

Καραμανλίδες, ως πρωθυπουργός της εποχής, λέγεται ότι αναρωτήθηκε «ποιος κυβερνά αυτή τη χώρα» – επιχείρησαν να ασκήσουν πιέσεις και εκβιασμούς, αλλά ο μόλις 34χρονος ανακριτής δεν κάμφθηκε. Οδήγησε την υπόθεση στην κάθαρση με την καταδίκη των υπαίτιων στη γεμάτη από τη δράση παρακρατικών στοιχείων Θεσσαλονίκη της εποχής. Το μυθιστόρημα «Ζ» του Βασίλη Βασιλικού έγινε ταινία από τον Κώστα Γαβρά το 1968, με τον Ιβή Μοντάν στον ρόλο του Λαμπράκη και τον Ζαν Λουί Τρεντινιάν στον ρόλο του Σαρτζετάκη – μια ταινία που εντυπωσιάζει μέχρι σήμερα χάρη στο τολάνο και το πάθος του σκηνοθέτη, αλλά και

Αγνοώντας πιέσεις και εκβιασμούς, οδήγησε ως ανακριτής το 1963 την υπόθεση της δολοφονίας Λαμπράκη στην κάθαρση.

την εμβληματική μουσική που έστειλε στο Παρίσι ο Μίκης Θεοδωράκης ενώ ήταν ακόμη φυλακισμένος από τη χούντα.

Την ίδια εποχή που το ευρωπαϊκό κοινό μάθαινε για την υπόθεση, το 1968, ο Σαρτζετάκης απολύθηκε από το δικαστικό σώμα αφού πρώτα είχε αρνηθεί να αποκηρύξει οικειοθελώς και να αποδεχθεί πλάσματικά χρένια υπηρεσίας προκειμένου να συνταξιοδοτηθεί. Προσέφυγε στο Συμβούλιο της Επικρατείας το οποίο ακύρωσε την απόλυσή του, αλλά η απόφαση αυτή δεν εκτελέστηκε. Ζήτησε στη συνέχεια τον διορισμό του ως δικηγόρου Αθηνών, αλλά συνάντησε την άρνηση της δικτατορίας. Προσέφυγε εκ νέου στο Συμβούλιο της Επικρατείας για την υπόθεση αυτή, αλλά όπως έχει επισημάνει ο ίδιος στην ιστοσελίδα του – και μάλιστα σε άρθρο πολυτονικό που ουδέποτε έπαψε να χρησιμοποιεί – «ό εκπροσώπων το καθεστώς νομικός σύμβουλος ζητεί αναβολήν μιάς έβδομάδος

Η κηδεία του Χρήστου Σαρτζετάκη, που πέθανε χθες σε ηλικία 93 ετών, θα τελεστεί δημόσια δωάνη.

και κατά την νύκτα δικάσιμον της υπόθεσως προσκομίζε φύλλον της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως με κατασκευασθέντα εν τω μεταξύ νόμον, διά τοῦ ὁποίου ἀπαγορεύεται πᾶσι τοῖς ἀπολυθέντες ἀπὸ τῆς δικτατορίας δικαστικοῦς καὶ εἰσαγγελικοῦς λειτουργοῦς ἡ ἀσκῆσις τῆς δικηγορίας».

Η αποφυλάκιση

Στη συνέχεια συνελήφθη δύο φορές, την πρώτη κρατήθηκε για τρεις ημέρες στην Ασφάλεια Αθηνών (κτίριο Μπουμπουλινάς) και τη δεύτερη για περίπου έναν χρόνο, αρχικά σε ισόληρη απομόνωση στο ΕΑΤ-ΕΣΑ και στη συνέχεια στις φυλακές Κορυδαλλού. Υπέστη βασανιστήρια για να αποκαλύψει όψεις της αντιδικτατορικής του δραστηριότητας και συνοδοιπόρους του, αλλά δεν υπέκυψε. Αποφυλάκιστηκε το 1971 έπειτα από κινητοποίηση ευρωπαϊκών δικαστικών ενώσεων – κυρίως των Γάλλων δικαστών. Καθώς καταργήθηκε ο νόμος περί απαγόρευσης άσκη-

σης δικηγορίας των απολυθέντων δικαστικών λειτουργών, άσκησε δικηγορία ως δικηγόρος Αθηνών, ενώ απέρριψε προτάσεις για να εργαστεί ως νομικός σύμβουλος τραπεζών και ισχυρών οικονομικών παραγόντων «προς αποφυγή δημιουργίας ανεπιτρεπτων δεσμεύσεων». Το 1974 αποκαθίσταται στο Δικαστικό Σώμα με τον βαθμό του εφέτη και το 1976 συμμετέχει στη σύνθεση του Συμβουλίου Εφετών το οποίο απέρριψε το γερμανικό αίτημα για την έκδοση του κατηγορουμένου για συμμετοχή στην τρομοκρατική οργάνωση «Φρόντισ Κόκκινος Στρατός» (RAF) Ρολφ Πάλε. Στο κλίμα της εποχής, με τις φυλακίσεις από τη δικτατορία νωπές, οι εφέτες θεώρησαν ότι τα εγκλήματα του Πάλε ήταν «πολιτικά».

Όταν ο Ανδρέας Παπανδρέου, έπειτα από πρόταση του Μένιου Κουτοδωργα, αποφάσισε να τον προτείνει αιφνιδιαστικά ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο Χρήστος Σαρτζετάκης ήταν αρεσιπα-

γίτης, 56 ετών. Παρά την άγεγκη στάση του σε θεσμικά ζητήματα και τη μεγάλη τυπολατρία του, που σύντομα θα γινόταν ευρύτερα γνωστή, ο Σαρτζετάκης δεν αντέδρασε στο τέχνασμα των διχρωμών ψηφοδελτίων, ούτε στην περίφημη «ψήφο Αλευρά». Το ΠΑΣΟΚ μαζί με το ΚΚΕ συγκέντρωσαν οριακά 180 βουλευτές, που ήταν ο ελάχιστος αριθμός ο οποίος με βάση τα τότε ισχύοντα κατά το Σύνταγμα απαιτούνταν στην τρίτη ψηφοφορία για την εκλογή Προέδρου. Σε περίπτωση μη συμπλήρωσης του απαιτούμενου αριθμού η Βουλή θα έπρεπε να διαλυθεί, να προκηρυχθούν πρόωρες εκλογές και η επόμενη Βουλή να εκλέξει Πρόεδρο με

Η θητεία του στην Προεδρία της Δημοκρατίας συνοδεύτηκε και από αντιφατικές κριτικές σε θέματα ύψους και θέσεων.

απλή πλειοψηφία (150+1). Η τότε κυβέρνηση, για να αποφύγει «εκπλήξεις», τύπωσε ψηφοδέλτια διαφορετικού χρώματος έτσι ώστε κάθε βουλευτής να γνωρίζει ότι οι διτλανοί του βλέπουν τη ψηφίζει... Παρόλ'αυτα, ο τότε πρόεδρος της Βουλής Γιάννης Αλευράς τελούσε χρέη Προέδρου της Δημοκρατίας μετά την πρόωρη παραίτηση του Κωνσταντίνου Καραμανλίδη, οπότε η συμμετοχή του στην ψηφοφορία, ως βουλευτού, ήταν μια απόφαση συνταγματικώς αμφιλεγόμενη.

Τελικώς, ο Σαρτζετάκης εξελέγη Πρόεδρος της Δημοκρατίας, αλλά στη συνέχεια δυσχεράστηκε αρκετές φορές τον Ανδρέα Παπανδρέου, καθώς επέστρεψε νομοσχέδια στην κυβέρνηση αρνούμενος να τα υπογράψει αν δεν ετύχχαναν καλύτερης επεξεργασίας, ενώ αρνητικά σχολιάστηκε από μερίδα του Τύπου η απόφασή του να κατοικήει οικογενειακά στο Προεδρικό Μέγαρο. Ωστόσο, την παραγμένη περίοδο 1989-1990, με τις τρεις διαδοχι-

κές εκλογικές αναμετρήσεις μέσα σε κλίμα ακραίας πόλωσης, αποτέλεσε φωνή σταθερότητας και ηρεμίας, ενώ διαχειρίστηκε με άριστο τρόπο και με βάση τα ισχύοντα που επέβαλε το Σύνταγμα τις διαδοχικές εντολές σχηματισμού κυβερνήσεων, που οδήγησαν στον σχηματισμό της κυβέρνησης Τζαννετάκη (Ν.Δ. - ΚΚΕ) το καλοκαίρι του 1989 και Ζωλάντα (Ν.Δ. - ΠΑΣΟΚ - ΚΚΕ, Νοέμβριος 1989-Μάρτιος 1990). Όσο κι αν επικρίθηκε για κόποιες από τις απόψεις και τις δηλώσεις του, που διακρίνονταν από «δικαστική ακαμψία» και ελάχιστη «πολιτική κατάρτιση», είναι σαφές ότι ο Χρήστος Σαρτζετάκης είχε πάντοτε το θάρρος της γνώμης του, είχε αναμφισβήτητη μόρφωση και κυρίως θεωρούσε την ελευθερία και τη δημοκρατία αγαθά οδοντοπράγματα και αξία για να τα υπερασπιστεί κανείς ακόμα και με τη ζωή του, κάτι μάλλον «ντιμοντέρ» στα νεότερα χρόνια...

Η βράβευσή

Η λέξη «καθήκον», όπως ο ίδιος το αντιλαμβανόταν, σφραγίστηκε τη διαδρομή του, γι' αυτό και όταν τύπωσε το κείμενο που διατύπωσε το 1964 ως ανακριτής στην υπόθεση Λαμπράκη, του έδωσε τον τίτλο «Επιτελών το καθήκον μου». Για το έργο αυτό βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών στις 21 Δεκεμβρίου 2018. Ήταν η τελευταία του δημόσια εμφάνιση. Ο Χρήστος Σαρτζετάκης, που έφυγε χθες από τη ζωή σε ηλικία 93 ετών, δεν ήταν πολιτικός ηγέτης για να λειαίνονται από τη συλλογική λωστρεία οι λιγότερο ευκαίριστες όψεις της προσωπικότητας και του λόγου του, ούτε έκανε δημόσιες σχέσεις. Ελάχιστοι πολιτικοί όμως θα περάσουν στην Ιστορία με ένα αποτύπωμα τόσο ανεξίτηλο όσο εκείνο του δικαστή που στάθηκε όρθιος απέναντι στη βία και την ανελευθερία.

Η κηδεία του θα τελεστεί δημοσία δαπάνη, ενώ έως και μεθαύριο θα τηρηθεί τριήμερο δημοτικό πένθος. Τα συλλυπητήριά της προς την οικογένειά του εξέφρασε σύσσωμη η πολιτιστική και πολιτική ηγεσία της χώρας.

Οι πίσω μου Σελίδες

Από τον
ΔΗΜΗΤΡΗ
ΚΑΤΣΙΠΑΝΟ

Χρήστος Σαρτζετάκης: Η ταραχώδης θητεία ενός ήρεμου άνδρα

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης με τον Ανδρέα Παπανδρέου

Ο βουλευτής Ιωαννίνων της Ν.Δ. Λεωντής Καλογιάννης παίρνει την κάλπη στην πλάτη και φεύγει στη δεύτερη (άγνη) ψηφοφορία για την εκλογή Σαρτζετάκη

Τον Χρήστο Σαρτζετάκη τον γνώρισα ως αρεοπαγίτη. Από το 1981 μέχρι το 1994 κάλυπτα, μαζί με τον εξαίρετο συνάδελφο Αλέξανδρο Αυλωνίτη (και για ένα φεγγάρι μαζί με τον φίλτατο Μανώλη Καψή), το ρεπορτάζ του υπουργείου Δικαιοσύνης και των ανώτατων δικαστηρίων για το «Έθνος», επί των ημερών του Αλέκου Φιλιππίδου.

Ο εκλιπών Πρόεδρος ήταν ένας δικαστής απόμακρος, που δεν είχε πολλά πολλά με τους δημοσιογράφους. Θυμάμαι ότι για να τον πλοιάσω χρησιμοποιούσα τη συγγενική μου σχέση με τον κορυφαίο νομικό καθηγητή Χρ. Σγουρίτσα. Με αυτό το κόλπο, με δέχθηκε κάνα δυο φορές, αλλά, όταν προσπάθησα να αναφερθώ στην υπόθεση Λαμπράκη, μου έδειξε την έξοδο!

Τον είχα ξεχάσει σχεδόν, όταν, εκείνες τις μέρες του 1985, άκουσα ξαφνικά το όνομά του! Ήταν η περίοδος κατά την οποία η Βουλή έπρεπε να εκλέξει τον νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε παραμυθιάσει τον κόσμο όλον, αφήνοντας εμφανώς να εννοηθεί ότι θα πρότεινε την επανεκλογή του Κωνσταντίνου Καραμανλή με τον οποίο οι σχέσεις του ήταν πολύ καλές.

Ο Καραμανλής είχε εκλεγεί Πρόεδρος το 1980, έπειτα από τη δεύτερη θητεία του στην πρωθυπουργία (1974-1980), μια θητεία κατά την οποία «έσπρωξε» με την κοινοβουλευτική του συμπεριφορά τον Ανδρέα προς την πρωθυπουργία, καθώς από το 1974 τον θεωρούσε βασικό αντίπαλό του, παρότι ήταν τρίτο κόμμα στη Βουλή!

Εκείνο το πρωί, λοιπόν, βρισκόμουν στα γραφεία του Ελληνοαραβικού Επι-

μελητηρίου, σε μια συνάντηση με τον τότε πρόεδρό του Βασίλη Σαραντίτη, στελέχος βασικό του ΠΑΣΟΚ και έμπιστου συμβούλου του Ανδρέα.

Ξαφνικά, χτυπά το τηλέφωνο, τον βλέπω να μιλά και να δείχνει έκπληκτος. «Τι συμβαίνει;» τον ρωτώ και μου απαντά μονολεκτικά: «Σαρτζετάκης!» Δεν καταλαβαίνω και ξαναρωτώ. «Τι έπαθε;», γιατί ο νους μου έχει πάει στο κακό! «Μόλις τον πρότεινε ο Ανδρέας για Πρόεδρο!» μου απαντά και... αρχίζει το παγγύρι!

Καλός οικογενειακός μας φίλος ήταν ο Ευάγγελος Γιαννόπουλος. Με τον αδελφό του, Θεωδωρή, σπουδαίο εκπαιδευτικό και λόγιο, ο πατέρας μου είχε αδελφική φιλία. Ετσι, ο Ευάγγελος ήταν συχνά στη συντροφιά...

Εξ απαλών ονύχων, λοιπόν, γνώριζα τον αξεχαστο υπουργό και νομικό, ο οποίος αποτελούσε «πηγή» μου στο πολιτικό ρεπορτάζ.

Μάλιστα, όταν ήλθε στο υπουργείο Ναυτιλίας, πήγαινα, επί έναν μήνα, στο γραφείο του στις 06.30 κάθε πρωί (για να μη με βλέπουν αδιάκριτα μάτια) και έφευγα στις 07.30 για να «του κάνω φροντιστήριο», όπως μου έλεγε, επειδή δεν γνώριζε πρόσωπα και πράγματα του υπουργείου, στο οποίο κάνω το ρε-

πορτάζ από το 1974.

Ο Ευάγγελος Γιαννόπουλος, λοιπόν, ο οποίος ήταν άνθρωπος που με εμπιστευόταν, μου έλεγε -πριν έλθει στον Πειραιά- ότι ο Ανδρέας τού είχε αναθέσει την αποστολή να περάσει στον κόσμο την ιδέα ότι το ΠΑΣΟΚ θα προτείνει τον Καραμανλή για Πρόεδρο! Και είναι αλήθεια ότι ο Γιαννόπουλος είχε πάρει πολύ σοβαρά τον ρόλο του. «Και τι θέλετε να κάνουμε; Να χαρίσουμε τον Καραμανλή στη Δεξιά;» έλεγε στους πολιτικούς συντάκτες και... τους τρέλαινε!

Και πώς να μην τα έλεγε όλα αυτά, από τη στιγμή που ο ίδιος ο Ανδρέας, όταν τον ρώτησε ο αείμνηστος

Γιάννης Φάτσος «εί-

ναι αλήθεια ότι σκέπτεστε να προτείνετε τον Κωνσταντίνο Καραμανλή για την Προεδρία;», απάντησε με τη μνημειώδη... ερώτηση: «Γνωρίζετε κανέναν καλύτερο;»

Το μεσημέρι τηλεφώνησα στον Ευάγγελο Γιαννόπουλο. «Κύριε πρόεδρε (ο.ο.: έτσι τον αποκαλούσα), τι γίνεται τώρα;» τον ρωτώ προβοκατόρικα για να ακούσω τα... σχολιανά μου...

«Τι θέλεις να γίνει; Μεγαλοφυής η απόφαση του Ανδρέα! Ικανοποιεί όλο το φάσμα της δημοκρατικής πα-

ρατάξεως και θα εκλεγεί άνετα και με τη σύμφωνη γνώμη του ελληνικού λαού». Κρατέμαι σοβαρός και ρίχνω την «μπόμπα»: «Κι αυτά που λέγατε περί Καραμανλή;»

«Ρε, άει στον διάτανο, που πήρες να μου κάνεις πλάκα, παλιοερετζή!» μου λέει γελώντας!

Αυτή ήταν η ατμόσφαιρα τότε. Ο Παπανδρέου αιφνιδίασε τους πάντες, καθώς έβλεπε ότι η υπόδειξη εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ του Καραμανλή για την Προεδρία πιθανόν (δυσκόλως) θα έδινε «πόντους» στον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη, ο οποίος είχε εκλεγεί πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας και είχε ήδη αρχίσει «ανένδοτο» κατά του ΠΑΣΟΚ.

Και ακολούθησε όλη εκείνη η κοινοβουλευτική διαδικασία με τα «χρωματιστά» ψηφοδέλτια, που χρησιμοποιήσε το ΠΑΣΟΚ για να μην «ξεφύγουν» κάποιοι βουλευτές του και καταψηφίσουν τον Σαρτζετάκη (η ψηφοφορία ήταν τότε μυστική), με τον βουλευτή Ιωαννίνων της Ν.Δ. Λεωντή Καλογιάννη να παίρνει την κάλπη στην πλάτη και να φεύγει στη δεύτερη (άγνη) ψηφοφορία για την εκλογή Σαρτζετάκη και τον πρόην εισαγγελέα της υπόθεσης Λαμπράκη και παραιτηθέντα από το αξίωμά του αρεοπαγίτη να εκλέγεται με την τρίτη και να διανύει μια θητεία ταραχώδη, κατά την οποία συνέβησαν διάφορα, αλλά ο ίδιος στάθηκε πατριώτης και είπε τη φράση που έμεινε: «Είμεθα έθνος ανάδελφον»!

Μήπως δεν είμεθα; Είμεθα, και το διαπιστώνουμε καθημερινά!

Την άλλη Κυριακή: Κι άλλες ροκ ιστορίες

Στο πάνθεον της ιστορίας πέρασε ο Χρ. Σαρτζετάκης

Ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας «έφυγε» σε ηλικία 93 ετών

Του Μιχάλη Χατζηκωνσταντίνου
mhkatzikostathinou@kathimerini.gr

Πλήρης ημερών σε ηλικία 93 ετών έφυγε χθες το βράδυ από το βίω, ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας και ανώτατος δικαστικός Χρήστος Σαρτζετάκης, ο οποίος άφησε το αποτύπωμά του στην ταρτημένη πολιτική ιστορία της χώρας με τη θαρραλέη ανάκριση της δολοφονίας του Γρηγόρη Λαμπράκη το 1963.

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης, ο οποίος διετέλεσε πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας την περίοδο 1985-1990, κατέληξε στη ΜΕΘ του Λαϊκού Νοσοκομείου έπειτα από μακρά νοσηλεία. Για τον θάνατό του θα τηρηθεί τριήμερο δημόσιο πένθος και οι σημαίες θα κυματίζουν μεσίστες μέχρι την ερχόμενη Δευτέρα (7/2). Την ίδια μέρα, στις 12:00, θα τελεστεί η εξόδιος ακολουθία του στη Μαιτρόπολη Αθηνών με τιμές αρχηγού κράτους, ενώ η ταφή του θα πραγματοποιηθεί σε στενό οικογενειακό κήλο στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών. Η οικογένεια εξέφρασε την επιθυμία τυχόν διαρκές να κατεταθούν στον σύλλογο γονιών παιδιών με νεοπλασματική ασθένεια «Φλόγα» και στο κέντρο κοινωνικής φροντίδας ατόμων με νοσητικά ποτέρηση «Εστία». Τη θλίψη τους για την απώλεια του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας εξέφρασε συμ-

Με τιμές αρχηγού κράτους θα τελεστεί την ερχόμενη Δευτέρα η εξόδιος ακολουθία του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας Χρήστου Σαρτζετάκη.

πασία η πολιτική και πολιτειακή ηγεσία της χώρας, καθώς και οι δικαστικές ενώσεις.

Γεννήθηκε στη Νεαπολή Θεσσαλονίκης το 1929 και εισήλθε στον δικαστικό κλάδο το 1955. Το 1961 ήταν ανακριτής στο Αγρίνιο, στην ανάκριση του μεταρρυθμιστή παιδαγωγού Μιχάλη Παπαμαύρου. Το 1963 υπηρέτησε στο Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης και έγινε γνωστός ως ανακριτής στην υπόθεση της δολοφονίας του βουλευτή της Αριστεράς Γρηγόρη Λαμπράκη. Παρό το νεαρό της ηλικίας του, αντιτάχθηκε στις πιέσεις που του ασκήθηκαν από την τότε πολιτική και δικαστική εξουσία και διεξήγαγε την ανάκριση με απόλυτη αφοσίωση στο

καθήκον. Η παραδειγματική απόδοση του αποτυπώθηκε στο μυθιστόρημα-ντοκουμέντο «Ζ» του Βασίλη Βασιλικού και στην ομώνυμη ταινία-σταθμό του Κώστα Εββρά.

Το 1968, επί Χούντας, αιολόγηθηκε από το δικαστικό σώμα και στη συνέχεια συνελήφθη δύο φορές, βρισκόταν στο ΕΑΤ-ΕΣΑ και φυλακίστηκε, χωρίς δικαίωμα λήξεως από τις φυλακές της Χαλκίδας ύστερα από διεθνή κατακραυγή το 1971. Με την πτώση της δικτατορίας αποκαταστάθηκε στην υπηρεσία με τον βαθμό του εφέτη. Το 1976 συμμετείχε στη σύνθεση του Συμβουλίου Ειρετών η οποία απέρριψε το αίτημα της Γερμανίας για την έκδοση του Ρολφ Πόλε, κατηγορούμενου για τρομοκρατικά δράση, με το σκεπτικό ότι τα εγκλήματά του ήταν πολιτικά. Ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου άσκησε πειθαρχική δίωξη κατά των τριών πλειοψηφισάντων δικαστών (Κ. Αλεξόπουλος, Σ. Βάλλας, Χ. Σαρτζετάκης), γεγονός που θεωρήθηκε ανεπίτρεπτη παρέμβαση στη δικαστική ανεξαρτησία.

Η εκλογή του

Το 1985 προτάθηκε από τον τότε πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ για την Προεδρία της Δημοκρατίας έχοντας τη στήριξη και του ΚΚΕ, με τα δύο κόμματα να διαθέτουν τότε αθροιστικά 185 έδρες. Η εκλογή του

αποδείχθηκε επισοδικική εξουσία της αμφιλεγόμενης πρακτικής της χρησιμοποίησης ψηφοδείκτων διαφορετικού χρώματος (γάλαζα και λευκά), που καταγγέλλθηκε ως παραβίαση της μυστικότητας της ψηφοφορίας. Σε ένδειξη διαμαρτυρίας ο τότε βουλευτής της Ν.Δ. Λευτέρης Καλιγάνης πήρε την κάλπη στον ώμο του κατά τη διάρκεια της δεύτερης ψηφοφορίας και εξήλθε από την αίθουσα της Ολομέλειας. Ενστάσεις διατυπώθηκαν από τη Ν.Δ. και για τη συμμετοχή στην ψηφοφορία του τότε Προέδρου της Βουλής, Πάνου Αλευρά, καθώς υποστηρίχθηκε ότι έπρεπε να εξαιρεθεί καθώς εκτελούσε χρέη Προέδρου της Δημοκρατίας μετά την πρόωπη παραίτηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Τελικά ο Χρήστος Σαρτζετάκης εξελέγη Πρόεδρος της Δημοκρατίας με οριακά πλειοψηφία 180 ψήφων στην τρίτη ψηφοφορία που διεξήχθη στις 29 Μαρτίου 1985. Στα επόμενα πέντε χρόνια άσκησε τα καθήκοντά του με απόλυτη συταγματική προσήλωση.

Μετά το 1990 αποσύρθηκε από την πολιτική ζωή. Το 2016 δημοσίευσε το δίτομο έργο για τη δολοφονία του Γρηγόρη Λαμπράκη «Επιτελούν το καθήκον μου», το οποίο βραβεύθηκε από την Ακαδημία Αθηνών. Ήταν νυμφευμένος με την Έφη Αργυρίου, με την οποία απέκτησαν μια κόρη, (90/11964379)

Χρήστος Σαρτζετάκης (1929 - 2022)

Ο δικαστής που ύψωσε

Από τη γενναία στάση του στη διαλεύκανση της υπόθεσης Λαμπράκη έως τη θητεία του ως Προέδρου της Δημοκρατίας και τις διερευνητικές εντολές του 1989 - 1990, διήνυσε μερικές από τις πλέον ταραχώδεις περιόδους της νεότερης ελληνικής ιστορίας

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΧΑΣΑΠΟΠΟΥΛΟΥ

Ηταν το Πάσχα του 1985 η πρώτη επίσημη εμφάνισή του ως Προέδρου της Δημοκρατίας μετά την επανοδικαστική εκλογή του με τα πολυχρύσα ψηφοδέλτια από τη Βουλή. Αν και ο Χρήστος Σαρτζετάκης προερχόταν από δεξιά οικογένεια, με πατέρα χωροφύλακα, οι περισσότεροι δεξιοί δεν είδαν με καλό μάτι την εκλογή του, όχι για κανέναν άλλο λόγο, αλλά επειδή στέρησε δεύτερη προεδρική θητεία στον Κωνσταντίνο Καραμανλή. Εκείνη όμως την ηλιόλουστη ημέρα, στο Μεγάλο Πεύκο, στην έδρα των αλεξιπρωτοτύπων, το Πάσχα των Ελλήνων είχε ξεχωριστή σημασία. Ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα το γιόρταζε μαζί με τους αλεξιπρωτοτύπους και με τους άνδρες των Ειδικών Δυνάμεων.

Όταν το ελικόπτερο Χιούι της Πολιτικής Αεροπορίας, αυτό που είχε μετατραπεί για VIP πτήσεις, προσγειωνόταν στο Μεγάλο Πεύκο, ο νέος Πρόεδρος δεν είχε ακόμα οργανωθεί όσον αφορά την επικοινωνία και ο τότε υπουργός Αμυνας Αντώνης Δροσογιάννης φώναζε το τηλεοπτικό συνεργείο της ΕΡΤ, λέγοντας τους ότι «σε λίγο ο Πρόεδρος θα κάνει μια σημαντική δήλωση, έχετε τον νου σας». Ενώ οι διμετρείς λοκατζήδες κτιπούσαν «πρσοχή», τσεκκρίζοντας τα αβγά τους με τον νεοεκλεγέντα Πρόεδρο, ο Χρήστος Σαρτζετάκης έκανε την πρώτη του δήλωση, χωρίς χειρόγραφο, ωσάν να την είχε προετοιμάσει εκείνη την ώρα:

«Η ψηλαφητή αλήθεια είναι ότι εμείς οι Έλληνες είμεθα έθνος ανάδελφον, αφού συγγενικά μας έθνη δεν υπάρχουν, κατ' αντίθεση προς άλλους λαούς, που δεν είναι μόνοι, αλλά διαθέτουν συγγενείς, όπως οι αραβικοί λαοί, οι αραβικοί, οι Αγγλοσάξονες, οι λατινογενείς κ.τ.λ.». Όσοι βρισκόταν στο Μεγάλο Πεύκο εκείνη την Κυριακή του Πάσχα και ακοιγώντας αυτή τη δήλωση πραγματικά πάγωσαν: «Είμεθα έθνος ανάδελφον». Ο ρεπόρτερ της ΕΡΤ έτρεξε στο μαγνητικό τηλέφωνο της μονάδας για να μεταδώσει την είδηση, έως ότου η κασέτα με τη ζωντανή δήλωση του Προέδρου φθάσει στη δημόσια ραδιοτηλέδοση.

Και όμως η δήλωση αυτή έτυχε σφοδρότατων αντιδράσεων, αρνημένων (και δεν ήταν λίγοι) τη θεωρούσαν ως... «αφορισμό» στο έθνος των Ελλήνων, παρά το γεγονός ότι είχε καθολική αποδοχή. Ακόμα και ο τότε πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου την είχε επικαλεστεί, αλλά και εν συνεχεία πολλοί πολιτικοί και από τότε η φράση αυτή εισήλθε οριστικώς και αμετακλίτως στο πολιτικό μας λεξιλόγιο.

Νεορός ακόμα ανακριτής ο Χρήστος Σαρτζετάκης τα έβαζε με το σκληρό παρακράτος της Θεσσαλονίκης που δολοφονούσε τότε δημοκράτες και βουλευτές της Αριστεράς με τα τρίκυκλα. Έκανε τότε το καθήκον του, δεν ενέδωσε στις παροτρύνσεις, τις πιέσεις και τις έμμεσες απειλές του δικαστικού Κόλλια αλλά και του παλαιού που του ζητούσαν να κουκουλώσει την υπόθεση. Εφερε στο φως την πολι-

τική δολοφονία του Γρηγόρη Λαμπράκη που σημάδεψε την Ελλάδα, αλλά και τη δημοσιογραφία (με τον Γιώργο Ρωμαιο - μετέπειτα διευθυντή του «Βήματος» - να την αποκαλύπτει) στη δεκαετία του 1960. Εγενε ταινία από τον Κώστα Γαβρά, με έξοχη ερμηνεία από τον Ζαν Λιούι Τρεντινιάν. Από τη γενναία στάση του στη διαλεύκανση της υπόθεσης Λαμπράκη έως τη θητεία του ως Προέδρου της Δημοκρατίας και τις διερευνητικές εντολές του 1989 - 1990, ο Χρήστος Σαρτζετάκης διήνυσε μερικές από τις πλέον ταραχώδεις περιόδους της νεότερης ελληνικής ιστορίας.

Άφησε την τελευταία του πνοή, σε ηλικία 93 ετών, χθες τα ξημερώματα στη ΜΕΘ του Λαϊκού Νοσοκομείου από ανσπνευστική ανεπάρκεια. Τα τελευταία χρόνια η υγεία του είχε επιδεινωθεί, αλλά στεκόταν όρθιος στις επάλξεις, γράφοντας συνεχώς. Γεννήθηκε στη Νεάπολη Θεσσαλονίκης το 1929. Ο πατέρας του ήταν αξιωματικός της Χωροφυλακής, καταγόμενος από τα Χανιά. Η μητέρα του καταγόταν από το Σκλίθρο Φλωρίνης, κόρη του μακεδονομάχου Κοσμά Γραμμενόπουλου. Πτυχιούχος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, εισήλθε στον δικαστικό κλάδο το 1955. Μετά το 1990 είχε αποσυρθεί σε μεγάλο βαθμό από τη δημόσια ζωή. Ήταν παντρεμένος με την Εφη Αργυρίου και έχουν μαζί μία κόρη, την Πετρούλλα (νομικό σίμερ). Στις 21 Δεκεμβρίου 2018, βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών. Το βραβείο απονεμήθηκε για τη δημοσίευσή του έργου «Επιτελών το καθήκον μου», κείμενο με τη μετοψιφική γνώμη που διατύπωσε το 1964 ως ανακριτής στην υπόθεση Λαμπράκη, το οποίο αξιολογήθηκε ως λαμπρό δείγμα ευσυνειδητής, εμβριθούς, εξονυχιστικής και θαρραλέας ανακριτικής στάσης.

Βασανίσθηκε επί χούντας

Το 1968, επί χούντας, απολύθηκε από το δικαστικό σώμα και εν συνεχεία συνε-

Θερμή χειραψία με τον τότε πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου

Με τον Κωνσταντίνο Καραμανλή στην είσοδο του Προεδρικού Μεγάρου

ΖΑΝ-ΛΟΥΙ ΤΡΕΝΤΙΝΙΑΝ ΓΙΑ ΤΟ «Ζ»

«Θα έπαιζα και δωρεάν»

Ο ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΒΡΑΣ αποφάσισε να γυρίσει το «Ζ» (ή «Ζε») μετά το πραξικόπημα των συνταγματαρχών, ενώ είχε διαβάσει το βιβλίο του Βασίλη Βασιλικού αρκετά νωρίτερα. Στον ρόλο του ανακρητή που εξετάζει την υπόθεση για τη δολοφονία του ειρηνιστή βουλευτή (Ιβ Μοντάν) πρωταγωνιστεί, ως γνωστόν, ο Ζαν-Λουί Τρεντινιάν - ο κινηματογραφικός «Σαρτζετάκης» (αν και τα ονόματα δεν αναφέρονται στην ταινία, ούτε κατονομάζεται ως χώρα αναφοράς η Ελλάδα). Ο ίδιος ο Κώστας Γαβράς θυμάται στην «Αυτοβιογραφία» του (εκδ. Gutenberg, 2018): «Άρχισα να δίνω το σενάριο του «Ζ» στους ηθοποιούς με τους οποίους είχα ήδη δουλέψει. Ο Μοντάν, ο Περέ, ο Περέν, ο Ντενέρ μου λένε «ναι». «Ναι» ο Τρεντινιάν, «ναι» ο Νταξ, «ναι» ο Μποζουφι [...]. Ο Ζακ παζαρεύει σκληρά με τον Ζαν-Λουί Λιβί στην Αρμενιά τις αμοιβές των ηθοποιών. Ο Τρεντινιάν λέει αυτή τη γενναϊόδωρη ατάκα: «Μου προτείνεις έναν ρόλο που θα τον έκανα και δωρεάν!». Ο Ζαν-Λουί έλαβε το 1969 στο Φεστιβάλ των Καννών το βραβείο ανδρικής ερμηνείας για το «Ζ».

ανάστημα

λήφθη δύο φορές, βασανίστηκε (με το απάνθρωπο μαρτύριο του φάλαγγα) στο ΕΑΤ-ΕΣΑ και φυλακίστηκε χωρίς δίκη. Μένει έτσι χωρίς σύνταξη και στερούμενος τις δυνατότητες βιοπορισμού με τα εφόδια των πανεπιστημιακών του σπουδών. Για τη επιβίωσή του στηρίζεται αποκλειστικώς στην πατρική του οικογένεια. Απολύθηκε από τις φυλακές της κοινότητας έπειτα από διεθνή κατακραυγή το 1971. Με την πτώση της δικτατορίας αποκαταστάθηκε στην υπηρεσία του τον Σεπτέμβριο του 1974 με τον βαθμό του εφέτη. Ποτέ δεν επιχείρησε να «πουλήσει» την αντιδικτατορική του δράση ή τη συμμετοχή του στην υπόθεση Λαμπράκη για να καταλάβει κάποιο αξίωμα. Είχε στο μεταξύ φθάσει στον βαθμό του αρσεναγίτη.

Η εκλογή του στην Προεδρία της Δημοκρατίας ήταν επισοδιακή. Εως εκείνη τη στιγμή ο Ανδρέας Παπανδρέου έδειχνε (και δεν το διψεύδε) ότι θα προτείνει τη επανεκλογή του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Αλλά ο Μένιος Κουτσούμπαρης πρότεινε τον Χρήστο Σαρτζετάκη. Η υποψηφιότητα αυτή ενθουσίασε τον Παπανδρέου, που οι σχέσεις του με τον Καραμανλή δεν ήταν ποτέ «στενές». Οι περισσότεροι θυμούνται τους βουλευτές του ΠΑΣΟΚ στη συνεδρίαση της ΚΟ (που έγινε στο αμφιθέατρο του υπουργείου Εξωτερικών) να μένουν στάλη αλάτος όταν ο Παπανδρέου ανακοίνωσε το όνομα Σαρτζετάκης. Ο Χρήστος Σαρτζετάκης εξελέγη από το ΠΑΣΟΚ και από τα κόμματα της Αριστεράς στις 29 Μαρτίου 1985 Πρόεδρος της Δημοκρατίας, θέση στην οποία παρέμεινε μέχρι τις 5 Μαΐου 1990. Η εκλογή του συνδεόταν με δύο προβλήματα Συνταγματικού Δικαίου, τα «χρωματιστά ψηφοδέλτια» και την «ψήφο Αλευρά». Για την ψηφοφορία χρησιμοποιήθηκαν ψηφοδέλτια διαφορετικού χρώματος για κάθε υποψήφιο,

κάτι που η τότε αξιωματική αντιπολίτευση (Νέα Δημοκρατία) κατήγγειλε ως απόπειρα ακύρωσης του μυστικού χαρακτήρα της ψηφοφορίας, επειδή, όπως υποστήριξε, το χρώμα του κάθε ψηφοδελτίου διακρινόταν από τον ημιδιαφανή φάκελο. Υποστηρίχθηκε επίσης ότι ο τότε Πρόεδρος της Βουλής Γιάννης Αλευράς δεν έπρεπε να λάβει μέρος στην ψηφοφορία ως εκτελών κρήνη Προέδρου της Δημοκρατίας μετά την πρόωπη παραίτηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Κάτι όμως που δεν ισχύει.

Ήταν τυπολάτρης

Ήταν τυπολάτρης, του άρεσε το πολιτικό σύστημα, δεν ήταν λίγες οι φορές που έκανε παρατήρηση στην ΕΡΤ για να διορθώσει το ελληνικό της. Δεν του άρεσε το «ζωντανή σύνδεση», ήθελε το «απευθείας σύνδεση». Στη διάρκεια της θητείας του δέχθηκε οξύτατη κριτική από πολλά ΜΜΕ, αλλά και από ηθοποιούς. Κυρίως από τον Λάκη Λαζόπουλο, όταν ο Σαρτζετάκης επισκέφθηκε το Άγιον Όρος. Ακόμα και θέμα για επιθεώρηση με τίτλο «Τι είδε ο Γαλιωνέζος» έγινε, με τον Λαζόπουλο να επιτίθεται εναντίον του με μια προσβλητική φράση για τον θεσμό του Προέδρου της Δημοκρατίας που οδήγησε στη σύλληψή του. Στόχος κριτικής είχε γίνει και για την απόρριψη της αίτησης χάριτος του ισοβίτη Χρήστου Ρούσου («Αγγελας»), παρά τη θετική εισήγηση του Συμβουλίου Χαρίτων.

Δωρεές

■ Η οικογένειά του εκλιπόντος εξέφρασε την επιθυμία τυχόν δωρεές να κατατεθούν στη Φλόγα - Σύλλογος Γονιών Παιδιών με Νεοπλασματικά Λοιθώματα και στην Εστία - Κέντρο Κοινωνικής Φροντίδας απόρων με νομική υστέρηση.

ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ Η ΚΗΔΕΙΑ

Μια πορεία με «ευσυνειδησία και υψηλό αίσθημα ευθύνης»

ΙΥΣΙΣΜΟΣ ο πολιτικός κόσμος αποκαίρησε χθες τον Χρήστο Σαρτζετάκη, ενώ η Βουλή ξεκίνησε τις εργασίες της κρατώντας ενός λεπτού σιγή στη μνήμη του. Η κηδεία του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας θα γίνει δημόσια δαπάνη και με τιμές αρχηγού κράτους το μεσημέρι της προσεχούς Δευτέρας, 7 Φεβρουαρίου. Η εκδήλωση ακολουθεί θα τελεστεί στη Μητρόπολη Αθηνών και η ταφή στο Α' Νεκροταφείο, σε στενό οικογενειακό κύκλο λόγω των υγειονομικών μέτρων. Για την απώλειά του, από χθες τηρείται τριήμερο δημόσιο πένθος.

Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ. Για έναν «αέριο λειτουργό της Δικαιοσύνης» έκανε λόγο στο συλλυπητήριο μήνυμά της η Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Κατερίνα Σακελλαροπούλου, τονίζοντας ότι ο Χρήστος Σαρτζετάκης «σε δύσκολες για τον τόπο και τη δημοκρατία ώρες χειρίστηκε ως ανακρητής την υπόθεση της δολοφονίας Λαμπράκη με παραδειγματική ανεξαρτησία και δικαστικό ήθος, πληρώνοντας, για τη στάση του αυτή, βαρύ τίμημα στα χρόνια της κοινότητας. Και αργότερα, ως Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, τίμησε το αξίωμα με ευσυνειδησία, προσήλωση και υψηλό αίσθημα ευθύνης στην άσκηση των καθηκόντων του».

ΟΙ ΑΡΧΗΓΟΙ. Ο Πρωθυπουργός, Κυριάκος Μητσοτάκης, έκανε ειδική μνεία στο 1989-90 όταν «σε ένα περιβάλλον και πάλι υψηλής πολιτικής έντασης, οι χειρισμοί του για τον σχηματισμό κυβέρνησης υπήρξαν ανεπώνυμοι». Ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξης Τσίπρας, αποκαίρησε με ανάρτησή του τον «εμβληματικό δικαστή», ο πρόεδρος του Κινήματος Αλλαγής, Νίκος Ανδρουλάκης, μνημόνευσε τη συμβολή του «στον εκδημοκρατισμό των θεσμών με τη Συνταγματική Αναθεώρηση του 1986», ενώ ο γ.γ. του ΚΚΕ, Δημήτρης Κουτσούμπαρης, ανέφερε ότι θα μείνει στη συλλογική μνήμη για τη συμβολή του στην αποκάλυψη της δολοφονίας Λαμπράκη.

Με τον
Ανδρέα
Παπανδρέου

100
ΧΡΟΝΙΑ
ΤΟ ΒΗΜΑ

ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΝΙΚΟΣ ΧΑΣΑΠΟΠΟΥΛΟΣ

Από την υπόθεση Λαμπράκη στην Προεδρία

Το παρασκήνιο της επιλογής και της ψηφοφορίας για το ανώτατο πολιτειακό αξίωμα το 1985 - Ο Ανδρέας, ο Μένιος και τα πολύχρωμα ψηφοδέλτια - Η διακοπή της θητείας Καραμανλή, τα βασανιστήρια επί χούντας και η εκλογή με την ψήφο του ΚΚΕ

Ήταν μια μέρα του Μάρτη του 1985 όταν ο τότε πρωθυπουργός **Ανδρέας Παπανδρέου** συγκαλούσε συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ, όχι στη Βουλή, όπως συνηθιζόταν, αλλά στο αμφιθέατρο στο υπόγειο του υπουργείου Εξωτερικών. Επρόκειτο να ανακοινώσει την πρότασή του για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας. Το ενδιαφέρον ανάμεσα στους βουλευτές του ΠΑΣΟΚ ήταν μηδαμινό, καθώς οι δημοσιογραφικές πληροφορίες της εποχής ήθελαν τον Ανδρέα να είχε δεσμευθεί ότι για το ύψιστο αξίωμα της χώρας θα πρότεινε δεύτερη θητεία τον **Κωνσταντίνο Καραμανλή**. Μέσα στο αμφιθέατρο επικρατούσε μια χαρούμενη ατμόσφαιρα, αφού το ΠΑΣΟΚ ήταν η κυρίαρχη δύναμη εκείνης της εποχής. Πού να ήξεραν όμως οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ (αλλά και ο Καραμανλής, όπως και οι πολιτικοί συντάκτες) τις υπόγειες κινήσεις του **Μένιου Κουτσόγλωργα**, ο οποίος είχε έρθει ήδη σε επαφή με τον θεσσαλονικιό δικαστικό, πρωταγωνιστή της διερεύνησης της δολοφονίας **Λαμπράκη**, **Χρήστο Σαρτζετάκη** και του είχε προτείνει την Προεδρία της Δημοκρατίας, λέγοντάς του ότι «ο Ανδρέας τη σπέρνει».

Με άκρα μυστικότητα

Όταν ο Παπανδρέου άρχισε την ομιλία του προς τους βουλευτές και έφθασε η στιγμή να ανακοινώσει το όνομα, οι πάντες, συμπεριλαμβανομένων και των πρωτοκλασάτων στελεχών, καθώς και του Προέδρου της Βουλής **Γιάννη Αλευρά**, ήταν έτοιμοι να χειροκροτήσουν. Αλλά ποιον; Νόμιζαν ότι θα άκουγαν το όνομα Καραμανλής. Όταν άκουσαν το όνομα Σαρτζετάκη, χρειάστηκαν μερικά δευτερόλεπτα να καταλάβουν τι συνέβαινε. Χειροκρότησαν μεν, αλλά ήταν σαν μην το πίστευαν. Ο Μένιος Κουτσόγλωργας κινήθηκε, ίσως για πρώτη φορά στα χρονικά του ΠΑΣΟΚ, με τόση μυστικότητα, ώστε να διακόψει τη θητεία του Καραμανλή στην Προεδρία της Δημοκρατίας. Αλλά η κίνηση Παπανδρέου προκάλεσε έντονες αντιδράσεις από την πλευρά της ΝΔ.

Επισοδικική εκλογή

Η εκλογή Σαρτζετάκη στη Βουλή ήταν επισοδικική, αφού η ΝΔ υπέβαλλε συ-

Ο Χρήστος Σαρτζετάκης ήταν ο πρώτος ανώτατος δικαστικός που διετέλεσε Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, την περίοδο 1985-1990

νεχούς αιτήματα αντισυνταγματικότητας και για έναν δικαστικό το θέμα της συνταγματικότητας ήταν σημαντικό. Το πρώτο θέμα αντισυνταγματικότητας ήταν τα περιβόητα γαλάζια ψηφοδέλτια και το δεύτερο η διαφωνία που ξέσπασε για το εάν είχε δικαίωμα ψήφου ο Πρόεδρος της Βουλής, **Γιάννης Αλευράς**, ο οποίος με την πρόκληση παραίτησης του Καραμανλή εκτελούσε, κατά το Σύνταγμα, χρέη Προέδρου της Δημοκρατίας. Η

κυβέρνηση είχε φροντίσει για την εμφάνιση πολύχρωμων ψηφοδελτίων. Ήταν διαφορετικού χρώματος για κάθε υποψήφιο, κάτι που η τότε αξιωματική αντιπολίτευση (Νέα Δημοκρατία) κατήγγειλε ως απόπειρα ακύρωσης του μυστικού χαρακτήρα της ψηφοφορίας, επειδή, όπως υποστήριζε, το χρώμα του κάθε ψηφοδελτίου διακρινόταν μέσα από τον ημιδιαφανή φάκελο. Τα ψηφοδέλτια που χρησιμοποιήθηκαν για την υποψηφιότητα Σαρτζετά-

κη είχαν γαλάζιο χρώμα. Η ένταση στη Βουλή ήταν τόση ώστε ο βουλευτής της ΝΔ **Ελευθέριος Καλογιάννης** «απήγαγε» την κάλη και επιχείρησε να τη μεταφέρει από την Ολομέλεια στα γραφεία του κόμματός του, μένοντας στην Ιστορία ως «Καλογιάννης».

Με την ψήφο και του ΚΚΕ

Τελικά ο Χρήστος Σαρτζετάκης εξελέγη στην τρίτη ψηφοφορία με τις ψήφους του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ.

Ήταν ο πρώτος ανώτατος δικαστικός που διετέλεσε Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας την περίοδο 1985-1990 και ήταν η πρώτη φορά που το ΚΚΕ ψήφισε Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Επρόκειτο σαφώς για «ιστορική αναγκαίωση» του ΚΚΕ, «απαίτηση των συνθηκών» και «απόκριση στο κάλεσμα της Ιστορίας», όπως λέχθηκε τότε. Αν και ο Σαρτζετάκης προερχόταν από δεξιά οικογένεια (ο πατέρας του ήταν χωροφύλακας), οι νεοδημοκράτες (κόμμα και ψηφοφόροι) δεν τον συμμάχησαν, προφανώς επειδή σπέρθηκε μια δεύτερη θητεία στον Κωνσταντίνο Καραμανλή.

Χούντα, βασανιστήρια φυλακή, Λαμπράκης

Και όμως, όταν ακόμη ήταν νεαρός ανακριτής δεν δίστασε να τα βάλει με το σκληρό παρακράτος της Θεσσαλονίκης που τότε σκότωνε χρησιμοποιώντας τα τρίκυκλα. Δεν ενέδωσε σε πιέσεις του Κόλλια που ήταν Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, και έφερε στο φως την πολιτική δολοφονία του **Γρηγόρη Λαμπράκη**, η οποία σημάδεψε την πολιτική και κοινωνική ζωή στην Ελλάδα τη δεκαετία του '60. Ήταν ο πρώτος δικαστικός που έγινε ταμία από τον Γαβρά («Ζ») με έσοχη ερμηνεία από τον **Ζαν-Λουί Τρεντανάν**. Τον απέλυσαν λόγω φρονιμιάς από το δικαστικό σώμα, η χούντα τον φυλάκιζε, τον βασάνισε στο ΕΑΤ/ΕΣΑ και στην Ασφάλεια της οδού Μπουμπουλίνας με το φρικτό βασανιστήριο «φάλαγγα», τον εξόρισαν.

Μόλις λίγες εβδομάδες μετά την εκλογή του ο Πρόεδρος Χρήστος Σαρτζετάκης συνοδεύτηκε από τη σύζυγό του Εφη (Ευκροστήνη) και τον σπινό του συνεργάτη **Λεωνίδα Παπακαραυά** βρέθηκε στο στρατόπεδο των Ειδικών Δυνάμεων για να τσουκρίσει τα αβγά με τους Έλληνες κομάντος. Ήταν η πρώτη επίσημη εμφάνισή του ως ανώτατου πολιτειακού άρχοντα και ο υπουργός Άμυνας **Αντώνης Δροσογιάννης** του εί-

χε ετοιμάσει εντυπωσιακή υποδοχή. Ήταν ίσως η μοναδική φορά που οι φαντάροι σουβλίζαν αρνιά, χόρευαν δημοτικά τραγούδια, τσουγκρίζαν αβγά και λίγα μέτρα παρακάτω γίνονταν επιδείξεις αλεξιπτωτιστών και βατραχανθρώπων των ΟΥΚ. Και τότε ο Χρήστος Σαρτζετάκης μπροστά στο μικρόφωνο της ΕΡΤ ανέλαβε στα άλλα δήλωσε: «**Εμείς οι Έλληνες είμαστε έθνος ανάδελφον, αφού συγγενικά μας έθνη δεν υπάρχουν, κατ' αντίθεση προς άλλους λαούς, που δεν είναι μόνοι, αλλά διαθέτουν συγγενείς, όπως οι ολαβικοί λαοί, οι αραβικοί, οι Αγγλοσάξονες, οι λατινογενείς λαοί κ.τ.λ.**».

Αποδοκιμασίες και μεγάλη απήχηση

Με τη δήλωση αυτή σημειώθηκε πολιτικός σεισμός, πλην όμως έμεινε στην Ιστορία. Η αλήθεια είναι πως βρήκε λυσσοδμή αποδοκιμασία από πολλούς πλεινέρες. Κυρίως από όλους όσους είχαν αντιδράσει με την εκλογή του στην Προεδρία της Δημοκρατίας. Ωστόσο παρά τις αντιδράσεις αυτές είχε το «έθνος ανάδελφον» μεγάλη απήχηση και καθολική αποδοχή, ακόμα και ο Ανδρέας Παπανδρέου του είχε επικαλεστεί δημοσίως, όπως και πολλοί Έλληνες πολιτικοί, κάνοντας τη φράση αυτή να συμπεριληφθεί στο πολιτικό λεξιλόγιο.

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΤΟΥ

Η κόρη του, Πετρούλα, έγραψε την ημέρα του θανάτου του Χρήστου Σαρτζετάκη 15 σημεία για τον πατέρα της. Σε ένα από αυτά, το 13ο, γράφει συγκεκριμένα: «Με μεγάλη αγάπη για τα παιδιά, έπαιξε με τα ξένα παιδιά στον δρόμο, στο πλίοιο, με ιδιαίτερη αισιοδόξια για τη ζωή και με απεριόριστη αγάπη προς την πατρίδα του».

ΚΟΝΤΡΕΣ

Στο στόχαστρο σχολιαστών και γελοιογράφων

Η θητεία του Χρήστου Σαρτζετάκη στην Προεδρία της Δημοκρατίας ήταν διαφορετική από τη θητεία των πολιτικών στο ύψιστο αυτό αξίωμα. Δεν ήταν λίγοι αυτοί που τον χαρακτήριζαν ως «σπινό» τυπολάτρη, απόμακρο από τον μέσο Έλληνα. Τόσο μακριά, που επέλεξε να παραμείνει στο Προεδρικό Μέγαρο, να έχει πολυπληθή φρουρά, να έχει ένα σταυχέ περιστατικό με κάποια κλιματιστικά που έφθασαν στην Αθήνα μετά το ταξίδι του στην Κίνα (χωρίς να περάσουν από το τελωνείο) και να μην απονέμει χάρη στον ισοβίτη Χρήστο Ρούσσο (του έδωσε αργότερα ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, όταν εξελέγη και πάλι Πρόεδρος της Δημοκρατίας). Εγινε στόχος των σχολιαστών και των γελοιογράφων (ποιος δεν θυμάται τον σπαιρό που τον κράσαν στο Αγιον Οροσ) και επάρρηξε ευθές εναντίον τους δικαστικά - άλλη μια «πρωτιά» για Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Το 1987 ξέσπασε κόντρα με τον **Λάκη Λαζαρόπουλο** με αφορμή μια υβριστική ατάκα για τον ίδιο στην επιθεώρηση «Τι είδες ο Γιαπωνέζος», που οδήγησε στη σύλληψή του ηθοποιού. Διαμαρτυρίες της **Αννας Παναγιωτοπούλου** είχαν ως αποτέλεσμα τη σύλληψη και της ιδίας.